

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dagbøger

Peder Jakobsen

skolelærer i Fjeldsted
f. 3-1-1779 - d. 8-9-44

O P T E G N E L S E R o g

Betragtninger af Tidens vigtigste Phænomener,
forsaaviat de komme til min Kunskab, og
i Fornøden til mine ringe Evner.

Fjersted Skole den 28 Decem^r 1840

Jacobsen.

Du selv mit Hjerte til Dig bringe,
Store Gud og Skaberman!
Thi jeg er svag og meget ringe
Og holdes fast af Jordens Baand.

(2) I Wacnsmutus Historie, oversat af Fr. Klee findes mange artige Begivenheder fortalte, f. Ex. at Frederich den 2^{de}s Fader benaandede ham umenneskeligt naardt, smætede ham over Gulvet i sit Haar, slog ham flere Gange til Blods, og omsluttede hans Hals med en Gardinsnor for at qvæle ham. Paa lignende Maade benaandede han Dronningen og sin Datter. (Kongen var Frederich Wilhelm den Første) Det var denne Konge, der var saa meget for store Soloater. - En Lord Elphinstone, der fulgtes med den russiske Flaade til Middelnøvet, havde lovet Catrine den 2de, at han med denne Flaade skulde sejle gennem ved Dardanellerne, men da Alexi Orlov ikke vilde han skulde opfylde sit Løfte, mindrede ham, saa gik Elphinstone derigennem, og lagde sig endog mellem begge Castellerne lod bringe sig Thevand op paa Dækket, og sat der ligesom inden sine 4 Vægge.

Angaaende Bøndernes Fordele er i Stænderne omtalte: 1, den nye Matricul, 2 Frirejser og Velaarbeider 3, Fourage-Leverance, 4 Forholdet mellem Jordrot og Fæster, 5 Jagten 6 Brandassurancer, 7 ugifte Bønderkarles større Frighed, 8 Landsbyskolelærernes Stilling.

(3) 28/12 40

Nedenstaaende kongl. Resolution er i Interesse af Skolevæsenet og Folkeoplysningen:

"Det har behaget H.M.Kongen, paa Cancelliets derom nedlagte aller-
 "underdanigste Forestilling, under 2 d.M. (2/12 40) allernaadigst
 "at resolve saaledes: "Forsaaavidt det ved allerhøieste Resolution
 "af 21 Aug. 1822, blandt andet, indtil videre er fastsat, at hvor
 "den indbyrdes Underviisning er indført, maatte ethvert Barn, der
 "har de befalede Kundskaber fuldkommen inde, efter Skolocommissio-
 "nens Bestemmelse, fritages for den almindelige Skolegang, uen Hen-
 "syn til dets Alder, ville vi allernaadigst have allernøistbemeldte
 "Resolution tilbagekalat; og forventte vi iøvrigt, da det ved Erfa-
 "ring er godtgjort, at Børnene almindeligen netop i de sidste Skole-
 "aar ere meest modtagelige for Belærelse, at vedkommende Skolecommis-
 "sioner med Alvor overholde, hvad der, i Henseende til Kundskaber og
 "Færdigheder er foreskrevet som Betingelse for Børnenes Udskrivning
 "af Skolen". Hesp. Avis 24 Decem^r 1840.

I denne Tid er et stort Røre i Folket i Anledning af Valgene, som denne Gang have tiltrukket sig langt større Opmærksomhed end første Gang, og skeer med Forberedelse og Overlæg. Overalt vælges de frisdede og talentfulde, selv B. Christensen og Orla Lehmann, ville sikkert komme i Stændersalen næsten Session, skjøndt de ere - Ultraer.

- (4) Iaftes den 27^e var Moder og jeg i Præstegd., hvor vi vare indbudne til et Juletractement, og 5 af Børnene vare til Bal paa Ernolm, hvor ogsaa Jacob var. Inenseende til Præstens Forhold mod mig, da er der skeet stor Forandring, efter det Udvortes at dømme; han har i en Maanedstid været i høj Grad fiuel, sagt han vilde gjerne gøre mig Tjenester, har flere Gange inviteret os, og vogter sig for hver Ting, som kunde blive anstødelig. Hans Hensigt hermed er mig ubekjendt, at det skulde være alene Retsindighed, derom tvivler jeg meget, og at det alene er hans Terminsforlegenhed, det kan jeg ligesaa lidt troe. Vel har jeg lånt ham 100 Rld, for at betale efter Ringe Evne, det Onsdag med det Gode, og med Samme have et lille Baand paa ham; men Aarsagen kan ikke ligge heri, thi endog førend dette skete, havde han forandret sig. Moder og M. have 2 Gange bremsset over dette Laan, paastaar Præsten fortjente det ikke, at jeg vistnok faaer Vrede naar jeg skal have Pengene igjen; m.M. som er i sig selv sandt, men jeg mener dog, forsaaviat jeg kjenner Debitoren, at han fra denne Side bedst kan holdes i Respect.

Pengene fik jeg, men ingen Renter, til bestemt Tid.

- (5) Ligeledes var her igaar den 27^a, 5^d Juledag, Forsamling i Læseforeningen, hvor dog de fleste vare tilstede, men da mange have udmeldt sig, saasom de ere for raade til at have Interesse for Læsning, saa bestaar den kun af et lille Antal, sygner, og jeg gruer for dens Existence.

29/12 40 sendte jeg mit Unr, gjort af Granat i London, til Unrmager Munch i Miidelfart. Jeg har nu ejet det siden 1805, da jeg kjøpte det i Svenuborg, for 18 Rld, havde det med mig i Norge, og 1812 blev det istandsat af en Unrmager Ostenfeldt i Assens. Siden den Tid, i 28 har det Intet kostet; og aldrig staaet førend i disse Dage.

30/12 40 besøgte J. Njelsen, som fortællende at P. Sv. blev Vred i Læseforeningen, den 27^a, fordi at P.O. dadlede hans Regnskab, og han vilde ikke være Inkassator længere inntil St. Hansdag. -

Han irrasagde sig ikke blot Inkassationen, ved St. Hansdag, men af Deel i Selskabet.

- (6) 1 Januar 1841.

Igaar, den 31 Decem^b, kom Sp. og Tr. kjørende her til med en Foermand fra Miidelfart; hun havde nu Alt sit med hertil, kommer ikke mere derud, og det er nu i Guus Navn besluttet, at der skal lydes til Ægteskab for dem førstkommande Søndag, min Geourtsdag, eller den 5de Januar. Med min hele Sjæls Formue og inderste Hjerter har jeg lagt denne Sag i Guus Haand, ikke blot een men mange Gange, og jeg stoler paa, at være

nørt at han fra hvem alt Held og al Velsignelse kommer.

- 2/1 41 Ved at overtænke Spørgsmaalet: "Hvad er Kl. naar begge Viserne, den Lange og den Korte, staae ligeover hinanden?" hvilket skeer i 12 Timer 11 Gange blev jeg opmærksom paa mange andre Qvæstioner, saasom: hvad er Kl. naar begge oemeldte Viser staae lige langt fra et vist Timetal i. Ex. 9, og herved er endda at mærke, at den Lange kan være foran 9 og den kan være bagter samme, ligesom dette ogsaa kan være Tilfældet med den Lille eller Timeviseren. Herved fremkomme altsaa en stor Mængde Spørgsmaale, som vel ingen Nytte have, men dog ikke uinteressante. Vi vil besvare det Omspurgte, hvad er Klokken naar begge Viserne staae lige langt fra 9, og den Lange skal være foran eller gaaet over samme. Opløsning Ved Timens Begyndelse, stod en Lange ved 12, og den Lille ved 3, naar inuenten følgende denne mellem 8 og 9, og da staae de rigtignok lige langt fra 9, men det er ikke Meningen, eftersom de skulle være hver paa sin Side af deraf 9, hvorfor man maa tænke sig den Lange passeret 9, og fjerner sig fra samme, hvorimod den Lille nærmer sig dette Tal, og da de nu begge ere i bestandig Bevægelse, saa gielder det kun at bestemme Tidspunktet, hvori de staae lige langt fra det omspurgte Tal. Kalues nu Afstanden H , hvori de skulle staae lige langt fra 9 og vi antage den lange Visers Minutbuer for Maalet, saa naar denne Vei være fra 12 og til 9, 45 saadanne, følgende dens nye Vei til det omspurgte Tidspunkt, $45 + H$, og den lille Visers Vei i samme Tid været $5 + H$, hvilken multipliceret med 12, $(5 + H) 12 = 45 + H$. Opløses nu denne Æquation, findes at
- (8) $\frac{H}{12} = 1^6/13$, følgende er den ligestore omspurgte Afstand af begge Viserne $1^6/13$, og Klokken er altsaa $45 + 1^2/13 = 46^6/13$ over 8, eller Tidspunktet Kl. $8,46,9^2/13''$ -

Men tager man nu det andet Tilfælde for sig, da den Lange stod ved 12, og den Lille ved 10, naar altsaa ikke inuenten denne, men skal komme 10 saa nær som den Lille nær fjernet sig derfra. Kalues vi nu dennes Vei, saa er dette den Lilles nye Vei, dens Afstand fra 10, ligesom det ogsaa er den Langes Afstand fra samme foran. Hele den Vei, hvilkenden Lange gik, medens den Lille gik H , var følgende $50 + H$, derfor er

$$\begin{array}{r} 12 H = 50 + H \\ 11 H = 50 \\ H = 50/11 = 5 \frac{11}{13} \end{array}$$

$50 + H$ er følgende $= 50 + 5 \frac{11}{13} = 46^2/13$, og da nu den Lille var mellem 10 og 11, saa var Klokken netop i det omspurgte Tidspunkt: $10,46,9^2/13''$.

Idag den 2 Januar var jeg i Pstgd., og lou Sp. og Tr indføre i Kirkebogen til Ægteskab, paa det at der imorgen, som omtalt er kan blive lyst for dem, Præsten var meget flink, brød sig ikke om, at

- T ingen Vaccinationsattest havde, eiheller at jeg var ene Forlover, kun spurgte han om Sp. ikke selv skulde skaffe en Forlover, hvilket
- (9) var i sig selv meget rigtig, saasom vi ikke veed hvorledes det staar til med ham i denne Henseende. Men nu har han jo været 2 Aar i Midøf, ihvilken Tid vi intet har erfaret, Farb. R. har eiheller omtalt Noget, saa var det kun til unyttig Uleilighed, at forlange Sligt af Sp. -

Den 3 Januar 1841

min Fødselsdag.

- Af de Ting, som gjøre Menneskene trygge og frimodige her i Verden, Formue og formaaende Venner, har jeg ingen havt, hvorfor mine Udsigter til Fremtiden ofte, næsten ideligen, have være dunkle og uklare, ja ikke sjelden ængstelige; men ikkedestomindre har Gud hidindtil gjort det godt, endog langt over min Forventning, og det Nødtorftige har jeg aldrig savnet. Paa denne min 62 aarige Fødselsdag ere bemeldte Udsigter eiheller klare, det forestaaende Aar er skjult, hvad dets Dage ville bringe, kjende jeg ikke; det Uvisse i et paabegyndt Forhavende ængster mig, og dets Udfald er vigtigt, næsten afgjørende, for T. Lykke her i Verden. Min egen indre Kraft og Lyst til at stride
- (10) med Besværligheder ere i Aftagende, svækket ved de mange Aar, og mødende Sorger; saa jeg helst ønsker Roe, og er bleven resignert mere end nogensinde. Denne Fjernelse fra Vr., om det saaledes kan kaldes, denne mindre Følelse for dens Tiltale, Lyst og Færd, bringe mig nærmere til den usynlige Gud, lade mig oftere fornemme hans Nærhed, og Opfordring til: "at kaste al min Sorg paa ham". Dette vil jeg gjøre idag og alle mine Dage, samt være forvisset om, at han ikke lader dem blive beskjemmet, som haabe paa ham.

Naten mellem 1 og 2de faldt en betydelig Deel Sne, jevnt og skikket til Kaneføre; men inater der kommet Bevægelse i den, og idag røger og fæger det alt hvad det kan. Præsten vil neppe komme herop til Kirken, ligesom Jacobb, hvem vi venter, vil formaae at komme her; han har en slem Tour til Barløse. - Præsten kom herop, Veir og Snee uagtet, men Gudstjeneste fandt ikke Sted, af den simple Grund, der vare ingen - Tilhørere.

- I Maanedskrift og Repertorium for Almueskolelærere 2 Aarg. Odobhæftet (b), Side 32, har en Hr -u-, der udgiver sig for at være Skolelærer,
- (11) hvorom jeg dog tvivler, retmeget bestræbt sig for at vise, hvor skadeligt det er, og hvilke betydningsfulde Følger det kunde have for Skolelærerne, om han ikke af Præsten blev indbudt til det Festmaaltid denne pleier at gjøre naar Bispevisitatsen er til ende. Jeg kan ikke andet end være af den Mening, at Hr -u- gjør alt for meget af denne Indbydelse,

udleder alt for store Følger deraf, og anseer Ikkeindbydelse for langt skadeligere end den enten er eller nogensinde kan blive. Eiheller kan jeg troe, at hans egentlige Hensigt er at gavne Skolelærerne med bemeldte Inserat, eftersom det var dem vistnok langt gavnligere, at blive derfra, end som at komme der, især om de skulle løbe fra Kirken og til Præstegd, $\frac{1}{2}$ Mil, dernæst finde Maaltiden begyndt, og Plads afsat til dem ved nederste Ende af Bordet, hvilket jeg selv har oplevet. At Communerne ville kunne høste en stor og riig Høst, hvor de Intet saae, eller finde rindende Bekke ved tørre Kilder, hente Meget hvor de Intet have henlagt, det troer Forf. ikke; Virkningen vil blive ligesom Aarsagen, Høsten i Forhold til Udsæden, o.s.v. Folkeoplysningen, Folkedannelsen, Intelligencen i Communerne ville stedse blive i Forhold til deres Skolevæsen, i Forhold til Lærernes Dygtighed, og denne i Forhold til de Vilkaar de have at byde dem.

- (12) Derfor maa det altid blive i Communerne velforstaaede Interesser, i Overeensstemmelse med deres sande Gavn, ja en absolut Betingelse for dem, om de skulde opfylde Tidens Fordringer til dem, blive dueilige Agerdyrkere, dygtige Standerdeputerede, og værdige Deeltagere i Communalbestyrelsen, at holde deres Skolevæsen i Virksomhed, samt i Agt og Ære.

Naar Hr. Past. B. yttre, at Skolelærernes Stand altid maa blive ringe, da er det en ukjærlig og stræng Yttring, hvorved han belyser Haabløsheden, hvori de lever, og Haabet er dog noget, som man ellers ommer sig ved at berøve Nogen. Den er saameget desto mere ukjærlig og uvenlig, som han dog ingenlunde veed det, og den har intet nærmere Maal, end at bedrøve og nedslaae dem, samt fremkalde et Forhold imod dem, som svarer hertil. Seer man hen paa, hvad Skolevæsenet kan bewirke, og virkelig Præsterer, Intelligensens Forøgelse i Almuen, Sjøleevnernes og Tænksohedens Opvaagnelse, og en forstandigere Bedrift i alleting, saa Mennesket bliver dygtiggjort til sin Gjerning, hvilket Kirken hverken hverken har eller kan frembringe, da er der ingen Grund til at istemme Hr. Børresens Yttring.

- (13) 5/1 41. I den Hempl. A. N° 1, 1841 findes atter omtalt "at nok en "Skolel. Ohlsen i Saltøe er sat under Tiltale for Overtrædelse af "Trykkefrihedslovgivningen, med Hensyn til et i N° 64 af den Syd-Sjællandske Avis fra Sjællandsposten optaget Stykke, hvori han paa "en usømmelig Maade udlader sig om Øvrighedsforanstaltninger og "Foresatte; sandsynligen vil man have Ryggen fri fra den Side, deaarsag faae de strax Riset paa Fingerne, til Advarsel og Belærelse.

7/1 41. Igaar var jeg hos Skolepat. H. J. for at erholde min Løn, hvilket han rigtig udbetalte mig med hvad jeg fik i Junii Termin,

103 Rld 4¹/₂ , og desuden M. sin med 100 Rld., begge for Aaret 1340. H.J. var ellers ferm nok, sagde at han ønskede at opfylde sin Pligter, og passe hvad han navde paataget sig, hvortil jeg svarede, at jeg i Almindelighed heller ikke kunde klage paa ham, Skolebygningerne havde i hans Tid vundet mere, end i de andre Patroners.

Saa læste jeg i Avisen, N° 4, at en Skolelærer i Flensborg havde gjort Ende paa sit Liv med Strikken. Den Herre, Redacteur har i nogen Tid været meget paapassende i at melde Alt om Skolelærere, som er ufordeelagtigt. 2 have stødt an mod Trykkefrihedslovgivningen, 1 er i overdrukken Tilstand baaren hjem paa en Stige. Derom kunde han bedst give Underr.

- (14) Idag 8/1 41 sneer og fyger det saa smaat hele Dagen, endnu i Aften vedbliver Sneen, medens jeg sidder her at slaae paa Vinduerne.

Naar den lange Viser eller Minutviseren staaer paa 12, da staaer den Lille eller Timeviseren altid paa eet af Timetalene, I, II, III, IV, etc. den Vei, som den Lille gaaer, forinden den Lange naaer den, er stedse 1/12 af den Langes hele Vei, hvor det er indlysende og let at forstaae, at Afstanden mellem den L. og l. Viser er 11 saadanne Dele, og naar man dividerer bemeldte Afst. med 11, da faaer man Veien fra eet af Timetallene, hvilken den Lille Viser har at gaae førend den Lange naaer den, hvoraf sees hvad Kl. er.

Spørges der, hvad er Kl., naar enhver af Viserne staaer lige langt paa hver sin Siden af eet af Timetalene, f. Ex. paa hver sin Side af III, da er her tvende Tilfælde at lægge Mærke til, det ene, naar man mener, at Timeviseren er mellem dette Tal og IV, og den Lange er mellem II og III, og det andet Tilfælde, naar man mener, at den Lange skal være mellem III og IV, og Timeviseren mellem II, III. Sidste er det Letteste. Stykket, som den Lille gaaer fra III henimod

- (15) IIII , er netop 1/12 af det, som den Lange i samme Tid har gaaet, nemlig fra XII til mellem II og III, og kjendte man dette - den Langes Vei - behøvede man kun at dividere det med 12, for at faae den Lilles, hvoraf da kunde sees hvad Kl. var, men man kjender det ikke, thi ogsaa af dette kunde sees hvad Kl. var, og da behøvedes ikke at spørge derom. Dog derfor har man endnu ei nødig at opgive Spørgsmaalet, thi Stykket den Lille skal være over III er liig det som den Lange skal mangle i III, begge liig 1/12 af det, som denne gaaer, hvoraf følger at der bliver 13 saadanne Dele mellem XII og III. Kalde vi Afstanden mellem XII og Timetallet, a, og den omspurgte Afst. x , da er a+x den lange Visers og x den lille Visers Vei, altsaa
- $$x = (a+x)12 = 12a + 12x.$$

(9/1 41) kom Snedker Holm herop og fik 9 Rld. 3¹/₆ for en Skrivepult til Jacob; den skulde have kostet 10 Rld, hvis det grønne Klæde havde været paa den.

I Stændersalen i Viborg har Provst Hald med overveiende og vigtige Gr. forsvaret Trykkefriheden mod den kongl. Commisarius. I alle Lande, hvor Censur er indført, som f. Ex. i Italien og Spanien, der ere Folkene uvidende, raae og lavtstaaende, hvorimod det er omvendt hvor Trykkefrihed hersker eller finder Sted. Som bekendt siger han var det Pave Alexander den 6te, den sletteste Pave der nogensinde beklædte Peders Stoel, som var Censurens Fader, idet han 1496 indførte den i Italien. Pave Leo den 10de traadte i hans Fodspor, og siden har den fundet Sted i Italien. Men dette Exempel blev ikke efterfulgt i Tydskland, derfor kunde der en ringe Munk oversætte Biblen, saa den kom i hver Menneskes Hænder, og de pavelige Misbrug blottedes.

Auditeur Roulund: "Kan den frie Presse udrette saa store Ting, saa er det let at begribe hvorfor Kongen har sagt, at han er Trykkefrihedens varmeste Ven, og jeg haaber at det snart ville være vitterligt for hele Verden, at Kongens Ord kan man stole paa".

Af den kong. Commiss. Tale mod Comiteens Indstilling om Udvidelse af Trykkefriheden findes egentlig directe Intet i "Fædrenelandet", men af Stiftsp. Halds Dito, som i bemeldte B. er indført, seer man at han har fundet mindre passende, at Comiteen har udhævet at Trykkefriheden i Fr. af 27 Sept. 1799 siges at udgjøre endeel af den offentlige Underviisning. H tilbagetrænger med Alvor den kongl.

Commisarie Yttringer, og seirende paastaaer at det har været Lovgiverens Mening paa det anførte Sted I Cancelliskr. af 7 Decem^b forekommer: "at ingen kunde alle indvortes Statsforholde ere udelukkede fra Begrebet om Politik". Ogsaa har den kongelig C. før at modvirke Pititions Indgivelse yttret at vor Regjering kunde blive indviklet med fr. Magter om Plc. af 1810 ophævedes, m.M. hvorimod H. slaaende indvender: at der i Norge ofteøres et Sprog om Dmk, og navnlig om det danske Kongehus, som er ligesaa uanstændigt som det imange Stk. er uovereensstemmende med Sandheden. Det er en vanskelig Post som Ørsted har, hans Celebritet er sjunken meget, han har bragt Kongen et stort Offer, og Enden er ikke endda.

10/1 41 en meget haard Frost, Sneen ligger overalt, og Kaneføret er ypperligt. 12/1 41 staaer Vinteren ved det Samme, Sneen ligger jevnt omtren $\frac{1}{2}$ Alen dyb, og igaar fæg det hele Dagen. Den 6 Decem^b f. A. lagte Vinteren sig, altsaa været i 25 Dage af f. M, og nu 12 af denne, ialt 37, d.e 5 Uger og 2 Dage.

13/1 41 ere Sognemændene, forsaavidt de dertil ere qualificerede, i Midft. for at vælge en Debuteret til Stænderne. Sandsynlig vil Cancellr. Haastrup faae de fleste Stemmer, hvorvel nan neppe er

den, hvormed Bønderne er tjent; og heller blev han valgt i sit eget District, skjøndt han derfra var valgt i første Sexennium. Samme Dag kom Jacob hjem, Kl. 3 $\frac{1}{2}$, og blev her Naten over til næste Dag; jeg leverede ham for Landm. Olesen 3 Rld. i Rentepenge.

- (13) 15/1 41. Iaftes var jeg hele Aftenen nede hos Landm. Olesen, erholdt 5 Rld tilbage af de foranømtalte 3 Rld, og saae et Kort fra Matriculcommiteen anskaffet af Hørbereder Christensen til at bruge - efter hans Formening - ved den Hartkorns Adskillelse, som han skal skaffe i Stand fra H. Jørgensens Gaard, hvorover Kortet var. Vindsbjerg var sat til Taxten, 3, Gaasehøien til , 5, i Møllelykken indtil, 15, det høieste.

Idag henimod Aften kom Peder Skydsbjerg hertil for at melde, at hans gl. Mormoder var død imorges Kl. 6. Hun var nu 86 Aar gl. I den lange Række af Aar, fra hendes Fødsel til hendes Død, som hendes Levnetsløb indslutter, var hun et roligt og stille Vidne til mange og store Forandringer heri Sognet, og dets Omegn,

- saavel i sin egen nærmeste Familie, som i sit eget virksomme, anstændige og ærbare Levnet. Hendes Barndom og Ungdom var allerede gennemlevet og tilendebragt, udmærket ved den Tids Tugt og renere Sæder, da de Nulevende bleve fødte, følgelig kunne Faa, ja
- (19) Ingen berette os, hvorledes denne hendes Barndoms- og Ungdomstid har været, men vi slutte fra den bekjendte Deel af hendes Liv, udover hvilken vor Erfaring rækker, til den Ubekjendte, at ligesom hun var prydet med Huuslivets stille, fredsommelige og christelige Dyder, saa var ogsaa denne.

Samme Dag kom ogsaa Cristf. Michelsen for at melde at den Jomfr Jensen var død den 10^d d. M paa Kaaberbølle; hun blev anmeldt at være 83 Aar. Hun var et skikkeligt og fredsommeligt gl. Menneske, stærk tunghørig, og havde sit Kors med sin Medlogerende, Jfr. Ostrup.

16/1 41 staaer endnu Vinteren strængt, Himlen seer ud efter en stærk Sne, dog er Kulden ikke saa meget stor, i Dag. Jeg har været henne hos O. Jensen, hvor jeg traf Svfr. J. Pedersen. 17/1 41. I Nat har det været haardt Veir med Sne, Islag og Regn, og paa Tiden er det et stærkt Tøiveir. Derved er min Rug, hvorover der kjøres, noget beskadiget, lige paa Banken, og der var nogen Anledning til Klage; men da der vel øses idag, saa er det ikke værd at have med at bestille. (Dette er skrevet den 18de) -

- (20) Det Levnet, som nu har opnaaet sit endelige og sidste Maal her i Tiden, og hvorover her i Dag skal anstilles Betragtninger, det strakte sig igjennem en Række af Decennier, havde allerede gennemlevet Barndommen og Ungdommen, da de, som nu ere gl. Folk vare ufødte.

Den udmærkede lange Levetid blev forundt vor idag jordede M.R.D.
Enke efter afg. Peder Jørgensen af Skydsbjerggd. heri Sognet.

Hun blev født til denne Vr. i Aaret 1755, i den Gaard i Fjellerup,
som Mads Jørgensen nu beboer, af ægtbare og christelige Ægtefolk og
Forældre. Hendes Fader var den sammesteds boende velagtede Mand
R. Andersen, og hendes Moder var den ligeledes hæderlige Kone Ap-
polone Anders Datter. Ved disse for de Nulevende ubekjendte, for
lang Tid siden afdøde, Forældre, ernødt hun sin første Dannelselse
og Christendomskundskab; de nedlagte i hendes af Naturen gode Gemyt,
de første Spire til det stille, gudsengivne og fredelig Sind, som
siden har udmærket hende, og paa Grund af hvilken hun har, efter
Apostlens Formaning levet et gudfrygtigt og stille Levnet i Fred
(21) og Ærbarhed.

25/1 41 I disse Dage have vi været til Begravelse i Skydsbjerggd.,
hvortil vi hentedes i Kane, og hjemkørtes igjen. Iaftes var M. og
jeg paa Slett.gd. til Tractement; ligesom jeg igaar ogsaa var i
Pstgd. for at invitere Familien til paa Onsd. d. 27de dennes, da
Brylluppet her skal holdes. Endnu vedbliver Vinteren i sin Stræng-
hed, dog var der igjen een Dags Tøi, den 22de sidstleden - Og saa
kom her fra Provsten den 22de, en omarbejdet Plan til Enkassen for
Skolelærerenkerne, egentligere endeel Rubra, hvori enhver kunde
angive sin Stemme. Der vare Bilage fra Knudsen, Cronberg, Tørsleff
etc; De fra Knudsen vare de bedste. Jeg havde yttret paa den først
tilstillede Plan, at Bestyrelsen burde skee efter den 14§§, ifølge
n hvilken Provsten i Forening med nogle valgte Skolelærere bestyrede
Kassen, hvorimod Ravn og Baagherredets Skolelærere vilde have det
efter den 15§, hvorefter den blev at bestyre af Provsten og 2 Præ-
ster i Provstiet. Ligeledes yttrede jeg paa denne Plan, hvad ingen
Andre tiltraadte, at en Skolelærer, som resignerede eller blev re-
(22) mumeret skulde alligevel have Pension til sin Kone, om han end ikke
formaaede at præstere Contingentet. Hertil vilde Provsten have til-
føiet, naar han havde bidraget i 20 Aar til Kassen. Men jeg finder
at dette her satte Aaremaal er for langt; thi det er mere en Huma-
nitetssag end egentlig en beregnende Fundatssag. Eiheller bifalder
jeg, hvad Provsten har anslaaet, at de Skolelærere, som var over
60 Aar og 5 Aar ældre end Konen, ikke maatte optages, thi den vel-
villige Broderlighed og Broderaanden er her fortrængt af Egoisme.
Man kunde altid lempe Vilkaaret saaledes, at en saadan gl. Mand kunde
tiltræde, hvortil hans Kone trængte desmere jo yngre hun var, og
ikke behøvede at afvises. Ligeledes formenes, at naar nye Lærere
skulde indtræde enten de vare gifte eller ikke, d.e tvinges, saa
talte Billighed for, at de ikkun gave halvt Contingent, saalange de

- forbleve i Ugiftstand, og det saa meget Mere, som Enkemænd ikkun skulle bidrage med denne Størrelse. For iøvrigt har Provsten gjort sig megen Umage, behandler Sagen med megen Rotine, Indsigt og Forstand, og fortjener den Tak, som Flere af Lærerne have ydet ham.

26/1 41 betalte Hans Hjulmands Søn, Anders, mig det 50 Rld som jeg havde tilgode hos ham, og som han nu har forventet mig i mange Aar. Jeg behøver det til den lille Medgift, 200 Rld, som Trine faaer i disse Dage. Denne Obligation paa de ommeldte 50 Rld, har jeg dog vedblevet at conservere, hvor tungt det end mange Gange har været, nu er den nok; Gud give Held og Velsignelse til Pengenes Bestemmelse og Brug, og lad dem blive en frugtbar Udsæd hos Modtagerne. (Uglebjergs Møller havde Obligationen et Aarstid i Pant for 50 Rld, hvilke jeg laante af ham, da Marius blev afhentet fra Seminariet. Nu havde jeg igjen faaet den hjem; men den kommer ikke mere)

Avisen er yderst flau i denne Tid, Carl Baggers ækle Vittigheder optager endeel Rum, og dernæst serville Stykker, Vers m.M. En Hr. Græbert f. E har et Vers eller Rim, hvori han med tomme høitragende Floskler afviser et andet stakkels Rim, som først i Aaret var at læse i Hemp. A., ligerviis servilt og flaut, og paa Texten: "O Fædreland hvad har Du tabt, etc", nemlig Roe, Fred, o.s.v.

- (24) 27/1 41 - Bryllupsdagen her i Degneboligen.

Veiret tegner ikke meget godt til Morgen, det staaer mellem Frost og Tøi, mellem Snee og Regn, og det pidsker af og til paa Vinduerne. Det er værst med dem, som skulle komme fra Middelfart og Ørsted, min Broder og Søn; men det har endnu ingen Fare, blot de giver sig paa Veie i tide. Man er dog underlig tilmode ved saadan Leilighed, det Uvisse i det Tilkommende, Brudeparets Skjæbne, og hele timmelige Lykke lægges i Vægtskaalen, eller det er ligesom satte man deres hele Fremtid paa et eneste Kort. Paa en saadan Dag og Troen paa et Forsyn, der antager sig det kortsynede og svage Menneskebarn, trøstelig og beroligende, da er det forstaaeligen, hvad det vil sige at haabe paa Herren, samt at de, som gjøre det ikke skulle vorde beskjemmede. Herved holder jeg fast, det unge Pars Lykke lægges i den himmelske Faders Haand, han vil erstatte rigeligen, hvad den Jordiske ikke formaaer, han vil i Et og Alt være det en - god Fader!

- (25) 28/1 41 Brylluppet er nu forbi, Kl. 2 inat reiste Gjesterne, efterat vi alle havde snakket, sviret, sjunget en god Deel. Broder R. og Kone var her om Naten og reiste først i Dag. De vare meget artige mod Tr. og i det Hele. Jacob gjorde saa Vielsen, Talen var god, men kort. Noget mere kunde han nok have gaaet ind i Enkelthederne, Familieforholdet, saavel som i det Uvisse der svæver over Brudeparets Bane,

og Fremtid. Han lader sig formeget henrive af sine Følelser, udtaler Ordene for hæftigt, og hurtigt. En Brudevielse maa være belærende, trøstende og prydet med den Veltalenhed Præsten formaaer. Det Værste var, at J. reiste om Aftenen Kl. 10, fordi han skulde til Forligelsecomission næste Dag i Assens. Jochumsen havde ladet ham indkalde for adskillige Poster i hans Lønning, Tørv, Korn, Hegn m.M, Flere Gange have vi omtalte hans Forhold og vanskelige Stilling til Jochumsen, og jeg har fundet ham at tage denne Sag for let, regnet Skolelærernes Ret for intet, idetmindste lidet, samt havt et Anstrog, et Spor af Despotisme, eller det almindelige - Præstemærke. Men desuagtet er det langt fra min Mening, at han vil gjøre enten Joch. eller noget Menneske Fortred. Kun er det hans Mening, at saaledes bør det gaae til, efter den bestaaende Orden og Lov. En vanskelig Stilling har han, umuligt er det vistnok, at omgaae de opstillede Snarer, Omstændighederne snoe af Sagen og Processen der i Sognet.

- (26) 30/1 41 - Inat Kl. 3½ reiste Sp. og Tr. til Svendborg. Kl. 12 vaagnede jeg, kunde ikke mere falde i Søvn førend de vare reiste, alle vare oppe undtagen jeg. Flere sendte hende adskilligt: Flesk, Kjød, Pølser, Gryn etc, saa hun fik endeel at reise med, og der er en underlig Vemod, Bittersødhed i Afskeden. Sp. kjender jeg ikke Ret, han er noget skjult, egen, fast i sine egne Anskuelser, dog kommer dette Charactertræk mere af en Slags Indskrænkethed, end af en dybere Indsigt. Naar jeg seer hen til det Lidet, hvormed de skulle begynde, næsten med Intet, og det en Bedrift, som kræver noget Betydeligt, om den ret skal lykkes, Herre Gud, hvor mit Hjerte da skjælver og bæver, hvor der er lidt at bygge sit Haab paa, og dog ahner det mig at det vil gaae vel, at Gud vil vise, han formaaer at hjelpe ved smaae Midler, at hans Kraft er stor, og at han ikke lader dem staae til skamme som haabe paa ham. Men mit Sind drages hid og did, min Troe vakler. Imellemstunder er der Vished i min Overbeviisning herom, jeg sagte imorges, da hun grædende omarmede mig, at det vilde gaae hende vel, at Guds store og frygtbare Velsignelse vilde hvile over den Smule hun bragte med sig til Svendborg; til andre Tider tvivler og frygter jeg, finder at der er for Meget i Veien; Gud hjelpe dem!

- (27) Idag den 30 Januar kom en - Jøde herind med Brillen. Jeg byttede et Par med ham og gav 5 - i Bytte. Samme Person var her ifjor, han er fra Svendborg, høist paastaaende paa at han selv sliber sine Brillen, gjorde sig vred naar jeg ikke vilde nøies med dem han udtog til mig. Ganske gode ere de ikke, saasom de blænder lidt, formodentlig ligger Aarsagen i, at mit ene Øie er noget anderledes end det Andet. Dog gaacr det nok an, dette er skrevet med dem paa.

I Folkebladet N° 52 1841 findes et Inserat om Fattigskattens Forøgelse, Fattigvæsenets Bestyrelse m.M., og i Samme forekommer adskillige Ønsker, hvormed Skolelærerne kunne være vel tilfredse, lige som Skolelærerne ogsaa deri skee bedre Ret end de ellers ere vante til: "Skolelæreren bør søge at anvende enhver, i Underviisningen forekommende Leilighed, til at lede og danne Børnenes moralske Tænkemaade. Især bør han tidlig indprente dem Agtelse for Sandhed og Retskaffenhed. Ved Underviisning i Religion har han især at beflitte sig paa et til Sagens Vigtighed svarende Foredrag m.M. Ord udtagen af den k. Anordn. af 29 Juli 1814. Men Forf. har endnu andre, og mange kraftigere Steder, hvori vises, at Fattigvæsenet

- (28) fordærver Skolevæsenet, ja den hele Slægt, som nu engang er ned-sjunken til dette lave Trin, at maa lade sig føde og nære af Andre. Disse Fattige blive tilsidst en Kaste af en lavere Art, der igjennem mange Led nød Almisse, erkjende ingen Pligt til at ernære sig selv, men fordre det som en Rettighed baade for dem og Afkom at blive opholdt, født og næret af Communen. Et ret ordnet Fattigvæsen maa have baade frivillige Arbeidshuse og Tvangsdito.

(31/1 41)

Saa vel igaar, som idag har det været et meget stille Veir, men graat og uden Solskin, Frøsten er ogsaa meget moderat, saa Sp og Tr i denne Henseende ere heldige med deres Reise. Vognene, som bleve leiede med dem, Hans Andersen og L. Detløvsen tilhørende, komme sandsynligt til Nat? Gud give de maatte bringe gode Tidender. Bemeldte Vogne kom rigtig til den formodede Tid, bragte gode Tidender alt var i sin Orden, og T. maatte allerede til at nummere Farvetøi.

- I Hemp. Avis læser man, at Fæster Maaløe til Aagaarde er valgt til Deputeret med 435 Stemmer for det 11te District af m.L. Besiddere.
- (29) For nogle Dage siden erholdt jeg Brev fra Hr. Hofman Bang af 26 Januar d.A. angaaende Adskilligt i Fjelsted Sogn, til Brug for ham ved hans Beskrivelse over dette Amt. Jeg havde lovet at sende ham disse Underretninger i Efteraaret, han gav mig Henstand dengang en 3 Ugerstid; men saasom denne Tid var mig for kort, saameget Mere, som jeg fik Hindringer, blev der Intet af, og jeg har siden levet i den Formening, at det nu var forsildig, at maaskee Beskrivelsen var allerede i Trykken. Men da Hr. H.B. endnu ønsker mine Tanker om eet og Andet her, samt sit efterladte Schema udfylde, har jeg i disse Dage lagt Haand paa Sagen. Min Hensigt var at sende ham mine Optegnelser idag 6/1 41, men han vil ogsaa underrettes om Herren-drup, og jeg venter i Aften at komme i Selskab med Sognefogden L. Simonsen hos Sørren Hansen heri Byen, opsatte jeg at svare førend dette har fundet Sted. L. Simonsen kom ikke der, hvorfor jeg

ingen Efterretn. fik fra ham selv, hans Teglbrenderi angaaende; men S. Hansen sagde: at det havde været i 50 Aar, og aarlig produceret 30 til 40 Tus. Steen. - Den 7de Febr. sluttede jeg mine Optegnelser til Hr. Hofman Bang, og de bleve afsendte den 9de f. M.

(30)

Copie

3/2 41. - "Men jeg nærmer mig Enden af disse mine utilfredsstil-
"lende Beretninger, som vistnok indeholder Meget, hvorm De, Høist-
"ærede Hr. Hofman Bang ingen Underretning ønsker Dem, og derimod paa
"den anden Side lader Meget uberørt, hvorom De endnu kunde ønske Dem
"høiere underrettet; dog maa jeg forinden jeg slutter, endnu med et
"Par Ord omtale den Mand, der vilde vande sine Enge ved en Mølle,
"og om hvis Navn De spørger. Han hedder: Peder Andersen, og hans
"Bopæl, som har en 18 Skp. Hkr, Aalund; han er i det Foregaaende
"omtalt S. 12 og 16, og med Hensyn paa Bedriften af en lille Gaard
"saaledes som hans er, en af de første og meest udmærkede jeg kjender.
"Han har ialt, med Eng, Skov, Hauger, en 25 Tønder Land a 12000 Alen,
"og paa Samme føder han 7 Kjør, 6 a 8 Faar, 2 Heste; avler aarlig
"120 til 140 Tdr. Korn, hvoraf han sælger en 40 Tdr. Han har sit
"eget, fra det Almindelige afvigende Sædskift, udtænk for hans Stil-
"ling Jorder og Kaar. 1ste Aar saaer han Byg, hvortil pløies 2
"Gange, og gives halv Gjødsk; 2^{det} Aar Kartoffler og Staldforing,
"ligeledes halv Gjødsk, og den Deel, hvori Staldforing, halvbrakket.
"3^{die} Aar Rug uden Gjødsk, 4de Aar Havre med isaaet Aløber, og 5^t

(31) " og 6^t Aar Græse. Mergling finder kun Sted, hvor Jorden er stærk,
"Kartoflerne og Halvbrakken ikke formaae at smulre og skjøre den.
"Saaledes taber han intet Aar Frugten af sine Jorder ved at lade dem
"lige til Brak, og dog tør jeg mene, at han ved Kartofflerne og Halv-
"brakken af den Deel af Lægget, hvori Staldforingen var, opnaaer
"alle Brakkens Fordele paa sine gruusmuldede Jettere Jorder. Hans
"hele Bedrift vidner om Tænkksomhed, Forstand og Indsigt, ligesom han
"i Et og Alt er uafhængig af Vaner og Fordomme, der udøver ellers sit
"Herredom. over Mennesket i Almindelighed, og over Bonden i Særdeles-
"hed. Paa sin nye anlagte Humleplantage i Nærheden af sin Bopæl
"hvilken De ved Deres Ophold her besaae, har han anvendt stor Flid
"og Bekostning, og denne Plantage er nu en vigtig Indtægtskilde ved
"hans lille Gaard. Hans Stald og Kohuus ere hensigtsmæssige ind-
"rettede, saavel for Sommer som for Vinter, og hans Heste og Kjør
"ere vel røgtede, altid ved godt Huld, og Kjørene af en meget god
"Race. Endnu maa jeg berøre en Kornreensemaskine tildeels af hans
"egen Opfindelse, hvilken han allerede har havt i flere Aar; lige-
"som hans hele Indboe er proper og smagfuld, og paa hans Vække
"finder man flere af Fædrenelandets fortjente og udmærkede Mænd.

(32) "Ikke at tale om, at han musicerer, har underviist Flere i Violinspil, "saamt sliber og polerer. Denne Mand er det, som ikke alene ved det "Anførte, men ved endnu mange andre forandrede Indretninger, Plant- "ninger, m.v. aarlig forskjønner og forbedrer sin lille Eiendomsgaard, "ogsaa har fattet det Forsæt at lade sine Enge overrisle ved Hjælp "af en af de omtalte Møsemøller; men han har endnu flere og andre "Forbedringer i Sigte, hvorfor bemeldte Forsæt, uden derfor at være "opgivet, maa for det Første staae tilbage, og det Saamegetmere, som "han paa sin Bopæl har betydelige Byrder af Familien. Kjært skulde "det have været mig, om han enten til bemeldte Mølle i Særdeleshed, "eller til hans Bedrift i Almindelighed, kunde have erholdt en Under- "støttelse, hvortil han er saa værdig, af Landhuusholdningsselskabet". Anførte Udskrift er taget af den Beretning, som jeg har omtalt i Foregaaende, Fjelsted Sogn angaaende, til Hr. Hofman Bang. -

I afvigte Dage har det været en stræng Vinter, som overgik alt, hvad endnu i Aar har fundet Sted. Idag er den aftaget Noget. - Fra Sp. og T. er endnu intet Brev kommet, jeg frygter de ikke synes om Stillingen i Svendborg, og at deres Befinde der ikke tegner vel. Endnu den 17 Fbr var intet Brev kommet, men det kunde jo være gaaet Feil, eller de synes Intet var at skrive om.

(33) Nede hos Jørg. Njelsen i søndagsaftes, sagde Peder Møller, som følte han sig derover meget fornærmet, at Peder Svarrer havde udlaant Bladet "Fædrelandet" til Brænderup Sogn, nemlig: Smeden i Kjødstrup, og lagte til, at han ikke vilde udgive sine Penge paa den Maade, Heri stemmede S. Hansen og bemeldte Jørgen Njelsen med ham, og føiede til, at P. Sv. havde været meget opbragt over, hvad der blev sagt om hans Regnskab 3 Juledag og at han gjorde sig lidt ud af det Hele, thi den Læsning var Intet for ham.

10/2 41 Endnu er Vinteren lige stræng, Vinduerne kunne ikke optøes, al Fyring uagtet; alt fryser inde i Stuerne tætved Kakkelovnen. Iaftes var P. Sv. her, ved hvilken Leilighed jeg læste min Beretning om om ham til Hr H.B., og den stod ham vel an.

I Eftermiddag kom A. Brun her, hvem jeg gav 6 Rld for 2 Halvotting Smør; og derved Mellemværende liqvideret til 1 Januar 1841. -

I denne Tid er det i Værk at flytte den nye Skole, idetmindste skal den enten flottes eller reglementeres; men jeg troer, at det naaer sig ikke, med det Første, hvad det end gjør med det Andet. P. Andersen offerede mig i Anledning heraf sidste Søndag, da han stod Fadder, 1°, og Præsten ligesaa Meget.

(34) 11/2 41 Endnu staaer Vinteren lige stræng og haard, selv riige og velhavende klage over den, og de Fattige ere noget nær ved at forsage. Skolegangen er ubetydelig i denne Tid, 10 a 12 Børn herfra Byen, er det høieste, fra Billesbøllegrund og fra de udenbyes Steder komme

ingen, og have Ingen været siden Juul. Selv de Børn, som møde i Skolen, have kun liden Nytte af deres Skolegang, eftersom Kulden ikke kan undertrykkes i den Grad i den, at de kunne skrive, regne etc uden en ubehagelig Følelse af den, som gjør dem uskikket til at modtage Underviisning. Eiheller kan Læreren ved den Brændsel han faaer, forsyne Skolen og sit eget Huus, thi den er ligesom det Øvrige, som er ham bestemt kun de $\frac{2}{3}$ af det ourde være, hvorfor han maae knibe og spare paa den til Skade for Skevæsenet og Folkeoplysningen. Men det er beklageligt, at Skolen og Læreren, maae lade sig nøie med, at Folk, der ikke kjende ringeste til til, hvad de styre og organisere, have dem i deres Magt, og uden Omstændigheder afgjøre deres Skjæbne. Hvad kjender en Præst til Skolevæsenet, Børneunderviisningen, Methodik, Didactik, Pædagogik, og hvor har han lært disse Videnskaber, (35) eller i det Mindste hørt Forelæsninger derover? Er det ærligt, oprigtigt og beskedent at anstille sig, saaledes som kjendte man disse Videnskaber, kunde endog vejlede Andre i dem, ja gjør det endog, alligevel man er aldeles uvidende deri? Er dette ikke det Samme, som naar en Blind fatter en Seendes Haand, og giver sig paa Veie med ham? Var det ikke bedre at lade denne hytte sig selv, end at give ham sliig Veileder, den han maa lede tillige med sig selv, lide mangan Trykkelse, Forsinkelse og Ophold derved, udholde megen Disput og Ordstrid med sin Veileder, især om han er capricir og bilder sig ind at han kan see.

I Lærebog i Didactik og Pædagogik af Dr. Brammer S. 4 findes: "Om Opdragelsens Vigtighed findes aandfulde Tanker i de af L. Fischer 1820 oversatte Brudstykker af Jean Pauls Lavane; men de ville ikke kunne forstaaes af mangan en Skolelærer". Dette turde være troligt, at Jean Pauls dybtgaaende Tankegang ikke kunde følges af en Skolelærer, eller hans originale Sprog ikke forstaaes af dem; men Hr. Dr. B. kunde gjerne have sparet sig denne Bemærkning, der ikke alene indeholder en Underretning men ogsaa en Skygge, og Gavnligheden i hiin er vist- (36) nok mindre end Skadeligheden i denne. Eiheller kan det være hans Hensigt at underrette Skolelærerne om bemeldte Skrift, hvilket de jo ikke kunne forstaae; men at faae Leilighed til at sige Publicum, hvor indskrænket de da ere. At forstaae J. Paul er Noget, hverken Seminariet eller Universitetet kan give, men det er medfødt, en Naturgave, særegne Evner, og kan ligesaa vel findes hos Seminarister, hvilket Erfaring lærer at det virkelig gjør, som hos Studenter, hvorfor, som sagt Dr. B. gjerne kunde have tæet dermed; naar ikke hans Agt var at stille Skolelærerne i Skygge.

I Fortalen siger han: at Videnskabsmænd kunne de ikke dannes til, hertil ere deres Forkundskaber for faa, og deres Tid paa Seminariet for kort; men alligevel vil han, at de skulle lære grundigt, hvad de lære. Nu gad jeg nok vidst, hvad Forskjel der er paa at lære en

Ting grundigt og at lære den videnskabeligt? Grundigt er det, hvor Grunde og Beviser blive anførte, saaledes at det Lærte kan begribes og fattes med Forstanden, foruden at det vorder optaget og bevaret af Hukommelsen; men Videnskabeligt være Andet? I det Mindste er det ikke Noget, som gjøre Sagen vanskeligere, tungere eller længere, om end Ordnen og Fremsættelse kunde være noget anderledes. Videnskaben (37) vilde maaskee kræve mere Præcision af Læreren, men Eleven ville lige saa let kunne fatte, lære og forstaae det Videnskabelige, som det Grundige. Ja saameget desto lettere, som det populære ofte er vandet, udtværet, og adspredt, saa Eleverne, hvor man vil lette dem Sagen paa denne Maade, maae rode i en Mængde Gruus og Sand, for at erholde de faa deri indeholdte Guld-korn. Omendskjændt Sligt gjerne kunde være saaledes behandlet i en ond Hensigt, for at hindre Seminaristerne i at opnaae fornøden Udvikling, og Skolelærerne kunne være at undskylde ifald de troede det, saa er det dog langt fra, at vi ville tillægge enten Hr Dr. B. eller nogen Anden den, men kun bede dem om, at de ikke syer Seminaristerne Puder under Armen, ei heller anvender formegen Tid og Flid paa, hvor lidt de kunne komme ud og igjennem med; thi mange fatte og troe disse Lærdomme meget snart, og de ere dog skjæve og skadelige, urigtige og falske; og Flere staae i den Formening, at de ere jesuitiske, skulle sinke og svække, og om ikke rykke Skolevæsenets Resultater tilbage, saa dog forkryble det, og stagnere det Nærværende, saavidt muligt er.

Side 12 har samme Dr B, efter at have ivriet imod Eensidighed i Opdragelsen, og viist at denne bestaaer i, at Mskts Sjæl og Legeme Naae deres Bestemmelse, altsaa dobbelt sagt: Menneskenes Skaber er ogsaa deres Opdrager. Hans Hensigt er at opdrage Mskt i Ordets høieste Betydning, d.e. at drage vore Sjæle op fra Støvet til sig. Men (38) her tillægges han Gud en Eensidighed, thi det maa ogsaa være han Villie, at vi skulle lade vore Sjæle dvæle ved Støvet - Jorden og Legemet - og vi ere i denne Henseende saa alvorlige og eftertrykkelige tiltalte af den daglige Trang at det er os umuligt at lukke vort Øre for denne stærke og indtrængende Stemme. Forunderligt er det, at Lærere ville ignorere saa aabenbare og iøiefaldende Ting.

13/2 41 var jeg til L. Poulsens i Fjellerup for at opgjøre mit Værge-maalsregnskab. J. Madsen og Harr Møller var med. 14/3 41 var jeg hos Hørsving. L. Christensen for at syne en gl. Kone, der ved Døden var afgaaet. Bemeldte Hørsvinger er en synderlig Caracteer, med Gaver og Talent, men forfalden til Orgyderi og Usandhed, Pral og Jux, saa det er ubehageligt at tale med ham; hvorvel han nok forstaaer sin Profes-sion, og det kunde have sin Nytte at tale med ham om Høravlen. Saavel idag den 14de Febr. som igaar den 12^d har det været Tøiveir, saa

Vinteren laae fra 6 Decem^b til 12 Febr, d.e. 25+31+12 Dage = 68 Dage = 68/7 Uger = 9 Uger og 5 Dage. I de sidste Dage var den usædvanlig stræng, alt frøs inde tætved Ilden, Havet er lagt til, Posten gaaer over stor Beltet ved Is baade, og man gaaer til Fods over lille Beltet fra Aarhus til Assens. Mange Mennesker have tilsat Livet, og man vil endnu høre mere Ondt efter den.

- (39) 15/2 41 Freden er nu vis og utvivlsom, den tyrkiske Flaade er udliveret, og det Orientalske Spørgsmaal afgjort. Egentlig har jeg aldrig tvivlet om Freden, i Hjertet ønske ingen af de europaiske Magter Krig, de stedfindende Rustninger vare blot Demonstrationer. Maaskee sigtede de nærmest til, at hendrage de Liberales Opmærksomhed fra sig selv, deres egne Forehavender, og til at fordele den indre Fare, som havde samlet sig i flere Stater? - I Aften gik jeg selv hen til L.M. med et Brev, mit Værgemaalsregnskab, han skal til Middelfart i Morgen; de vare særdeles urolige, men Ingen nævner et Ord om det Passerede. Vi talte om Hansen Kragsberg, ellers Bondens Patron, men ham lider Bønderne nu mindre vel, deels fordi de synes, som vel sandt er, han blander sig i for Meget, deels fordi han ifjor, da han havde dem samlet paa Raadstuen, proponerede at give Skolelærerne større Løn, og deels fordi han i Veisagen vilde, da den drøftedes i Ständerne, at man ikke maatte berøve Hovedgaardstaxten alle Rettigheder. I Henseende til Skolelærerne, da meente Hansen det vist nok vel med Bønderne, og derover at mistænke ham er uret; thi skal der i Tiden blive noget af Bonden, da maa han forbedre sit Skolevesen, have saadanne Kaar at byde Lærerne, at de kunde finde Lyst til at gaae ind paa den Bane, samt erkjende det for Pligt at offere deres Tid og Kraft paa Børnene; men Bonden sætter endnu ingen Priis paa de aandelige Interesser, Tænke-
- (40) evnens Udvikling, og Oplysning; det er alene de legemlige eller materielle han har Sands for, Han stræber mere efter at ligne de dannede Klasser i Klæder, Bolig, Kjøretøie og Mad, d.e. i det Ydre, i det Iøiefaldende, Forfængelige, end i Aandsdannelse Kundskaber, og Tænksonhed, idet Indre, som ikke kan betales med Penge, maa erhverves, det agter Bonden endnu ikke, forstaaer ikke at vurdere, og skjønner ikke, at alt hans Vedkommende, Omgivende og Velvære staae paa samme Parabel som det, stiger og synker med det.

16/2 41 I dag siges, at Lærken er hørt, altsaa første Gang iaar; men uagtet Solen har skinnet i Formiddag, og Veiret var livligere end ellers, saa var dog Kulden noget skarp og følelig. Jeg hørte den ikke. - 17/2 41 Sidste Nat har det frossen igjen, samme gjør det endnu idag; men med graat Veir, nogen Taage, saa det bliver vel igjen Tøie i disse Dage? Idag kalvede den gl. Brogede uden at vi endnu tænkte derpaa, og fik en mørkrød Qviekalv. - Igaar var P. Sv. her,

(41) og erholdt en Udskrift af den app. Plc. forsaavidt det gl. Degne- og Skolekorn angaaer; han vil i Forening med de øv. Billesbøller indgive en Ansøgning om, at vorde fritagen for at deeltage i Skolekornets Udredelse, forsaavidt det gl. angaaer, og kun deeltage i det Nye, hvortil de vistnok have gode Grunde. Thi de gamle Udgifter skulle staae faste, kunne ikke indrages eller bortfalde, nemlig Degnekornet, Skolekornet m.M. og kun det Manglende i, hvad disse fattes i den reglem. Lønning, bør og kan lignes efter §56. Da nu bemeldte gl. Indtægter heri Sognet udgjøre circa 14 Tdr. Korn, omtrent 7 Tdr. Rug, og 7 Tønder Byg og Boghvede med hinanden, saa kunne Bbll. ikkun tilpligtes i de 2 manglende Tønders Udredelse. Paa Degnekaldenes Nedlæggelse, og deres Indtægter, saaledes som de ere grundede og bestemt i Loven, hengiven til Skolevæsenet, er dette baseret, og at ignorere disse Indtægter eller at lade dem bortfalde er imod Lov og Anordning. (29 Julii 1814 §§ 3, 55, 56, 61) - Cancell. Skr. af 23 Nov^b 1816, og flere lignende Skrivelser, har den udtrykkelig Bestemmelse at det kun er det Manglende, naar Degneindtægterne ere anvendte, som bør lignes, og denne Sats er overalt vedtaget, vis og bestemt. B. Billesbøllerne opnaaede det, hvorom de søgte, Fritagelse for at bidrage mere end det Manglende.

(42) 19/2 41 Det vedbliver at staae mellem Frost og Tøi, om Naten i hiin og om Dagen i denne. Sneen og Isen hvori Veie og Jord sidde, ville derfor langsom optøie.

Formeentlig er det tydeligt udtalt i flere Lovbud, f. Ex. i Anordn. 29 Julii 1814 §§ 3, 55, 61, samt i en en Mængde Canc. Skr. at de nedlagte Degnekalds Ind- skulle bibeholdes, dels som Grundlag for Skolevæsenet i Almindelighed, og dels som Lønning for Lærerne i Særdeleshed; hvorfor det vistnok bliver i høi Grad anordningsstridigt enten at ignorere disse Indtægter, hvor de beviseligen ere tilstede, saaledes som her, eller at lade dem tabes og forglemmes, saaledes som den indgivne Ansøgn. tilsigter. Naar man har ydet D. og Sk. Korn flere Aarhundreder igjennem, og Yderne været sig i al den Tid bevidst, hvad de havde at præstere, endog formaaet at berigtige samme, da er det en Synderlighed, naar et heelt Sogn foregiver paa een Gang, at have glemt deres Forpligtelser heri, finder Hukommelsen confonderet, og anstiller sig uvidende om hvad og hvilket det har at yde. Efter app. Plan (10/5 31) have

a) Rug. Fjelsted Skole 5 Tdr 4½ Skp. Rugmeel 2 Skp og

Fjellerup Skole 1 Tdr 2 Skp. tilsammen ----- 7 Tdr ½ Skp Rug

b) Byg. Fjelsted Skole 1 Tdr 3½ Skp, Fjellerup Skole

4 Tdr 2 Skp, tilsammen ----- 5 Tdr 5½ Skp Byg

c) Boghvede Fjelsted Skole 5½ Skp. Fjellr Dito 5 Skp 1 Tdr 2½ Skp Bogh

Ialt

14 Tdr ½ Skp. Kor

- (43) 20/2 41 læser jeg i "Fædrelandet" N° 419 interessante Stykker religiøse og kirkelige Gjenstande angaaende af en S.C.V. Bindsbølle, Sognepræst til Naskov og Branderslev. Disse Stkr. antyde en stor Tankerigdom, Smag og indre Styrke til at være Herre over det behandlede Stof; Især angaae de Protestanterne og Catholikkerne i Sachsen og Bairen. Hine i en klog og beskeden Fremskriden, disse i en værdig Holdning, Begge iagttagende Velvillie og Christendomsforhold mod hinanden.

Ved at gennemlæse den app. Plan af 10 Maii 1831, finder jeg i Rubrikken: "Hvad der til samtlige Skolelærers Lønning haves af det nedlagte Degnekald" foruden Korn, Melk, Offer og Accidentser: anordningsmæssig Jordlod, Fourage og Brændsel til Skolelæreren i Fjelsted. Hvorimod til Skolelæreren i Fjellerup findes denne Post ikke, saasom der ingen Jord, Fourage eller Brændsel haves. Til Harr. Skolelærer findes derimod: anordningsmæssig Fourage og Brændsel; men ingen Jordlod omtalt, eftersom der dengang Ingen var. Ifølge heraf findes i næste Rubrikke: "Hvad der bliver endvidere at ligne paa Sognet" ingen Jordlod, Fourage eller Brændsel i Fjelsted Skole saasom samme haves af det nedlagte Degnekald, derimod til Skolelæreren i Fjellerup findes i denne Rubrikke: "anordningsmæssig Fourage og Brændsel; samt Jordlod eller Godtgjørelse for dennes Afsavn. Hvorimod til Skolelæreren i Harrendrup findes kun: anordningsmæssig Jordlod, saasom denne savnes, og Fouragen og Brændselen haves.

Heraf turde det være indlysende, ja jeg tør mene vist, at Jordloden til Fjelsted Skole haves, og er erkjendt for anordningsmæssig, da dette udtrykkelig staaer i først omtalte Rubrikke; ligesom der ogsaa bliver ifølge sidste Dito, at ligne en Jordlod paa Sognet til Fjellerup Skole, eller Godtgjørelse for sammes Afsavn.

Ved det Foranførte er jeg bleven overbevist om, at Degnejorderne til Fjelsted Skole ere den fast tilhørende, kunne ikke berøves den, saasom de ere appr. som anordningsmæssige i den app. Plan.

21/2 41. Igaar var her en naragtig Fastelavensstads fra Fjellerup tilhest. Hvide Skjorter og røde Skjærf, Fane og Klarinet-spil, etc. vare dens Prydelser. Men endnu værre var det heri Byen, om end ikke paa samme Maade; thi i Fredags Aftes samledes hele Byens Ungdom hos O. Jensen til Fastelavensgilde, var der samlet til igaar en Time efter at Solen var staaet op, og endnu i Aftes var P.O. ikke kommet hjem; men i Forening med Verten Jørg. Jensen, Jens Hansen, alt Skrab af Personer, spillede Kort!

- 22/2 41 erholdt jeg endelig Tasken, som J.N. sidst forglemte, med Aviser, Blade, etc. I Avisen var et Avertissement fra Sp. i Svendborg
(45) angaaende hans Nedsættelse, som Farver og Trykker der i Byen. Endnu har de ikke skrevet os til. Gud give nu sin Velsignelse, han lade den

lille kummerlige Begyndelse finde Naade for sig, at den maa udfolde sig, og give dem det daglige Brød! - Ligeledes fandt man i Avisen idag en Misbilligelse af, hvad i senere Tid er yttret i Bladene Cancelliraad Hempel angaaende, og samme var underskrevet af endeel af de agtbare Borgere i Odense, hvoriblandt ogsaa - Biskoppen. Det bedste, sindigste, og meest resigneret, som jeg veed at have seet fra Hempel, var hans i denne Anledning yttrede - Taksigelse. For- iøvrigt er bemeldte udtalte Misbilligelse af Bladenes Færd, et Side- stykke til den Kalcar udvirkede af Læseforeningens mod Hansens For- hold, da denne skrev mod Biskoppen for 2 Aar siden. En slig Retfær- diggjørelse, eller Underkjendelse af det ene Parties Domfældelse, og uværdig Fremgang, betyder ellers ikke sæmmeget, siger ikke nær, hvad den skulde, den ligner en Foustage af et stort Omfang, men som er - tom; thi naar først et Par af Toneangiverne har sat deres Navne paa et Document, saa vil hele Trainet det Samme, og det løber ikke alene bagefter, men troer endog at det handler ret.

- (46) 23/2 41. Iaftes var P. Sv. her, hvor det kom frem, at de søger ikke alene om at vorde fritagne for at udrede Degne og Skolekorn, men ogsaa Græspenge. Man tilegner sig meer og meer den Mening, især har den i sidste Aar vundet Fremgang, at der gives intet Fast eller Afgjort; men Alt beroer hvorledes det bliver andraget og plaideret. Ved denne Leilighed ville deres Andragende og mine Interesser igjen støde sammen, og komme under Afgjørelse om jeg er berettiget til at beholde D. og Sk. Korn for hvad det er angivet eller anslaaet til, samt om her er formeget Jord til Embedet eller ikke.

I hele Tiden siden den nye Skole blev færdig har jeg ingen Pult eller Stol havt i den. Den gl. Lærerstol, hvorved jeg her sidder, blev anseet for upassende og ubrugelig i den nu erholdte nye Skole. Jeg har sat et af mine egne Bord derind, for ikke at komme til at lægge Bøger og Protokoller paa Gulvet. For i fornøden Fald at have en Besværing eller Anke ved Haanden opsatte jeg nedenstaaende:

Fjelsted Skole den Febr 1841.

- (47) Eftersom den gl. Pult eller Stol for Læreren er anseet for upas- sende og ubrugelig i den nu erholdte nye Skole, og eftersom der alle- rede har været bestilt eller idetmindste talt med Snedker Holm om en saadan saa tillader jeg mig herved skriftelig, hvad flere Gange ere skeet mundtlig, at bede Skolecommissionen om, at en ny Stol eller Pult for Læreren heri Skolen maatte blive anskaffet; thi det falder vanskeligt for mig fra Gulvet af at oversee Børnene; ligesom jeg ei heller har Noget, at lægge Skriversbøger og Protokoler paa medens jeg skriver i dem.

En slig Stol findes i enhver Skole, hvorliden Opmærksomhed og Vel-

villie den end for Resten nyder, thi den er befaleet i Anordn. af 29 Julii 1814 §53, og jeg nærer vist ikke for stort et Haab, ved at overlade mig til at troe, ~~at~~ jeg nu uden flere Bønner vil faae den.

26/2 41 Idag læses i den Hemp. A. et Uddrag af en Tale holden af Orla Lehmann i Nykjøbing paa Falster, da han og Cammerr. Drewsen vare der for at holde et Møde med dennes Vælgere, samt faae afgjort om han skulde modtage Valg der, eller i Odsherred, hvor D. ogsaa var valgt. Han sætter godt udfra hinanden, og med stor Klarhed, at de souver. Konger have ladet Bønderne ilde behandles af Ridefogder, Forfaltere, etc, og at de vare opfødte i Ureenlighed, Smus og Uvidenhed, ved ussel og ringe Føde, m.M. For denne Tales (48) Skyld er bemeldte hr. Orla Lehmann af Cancelliet sat under Justitsens Tiltale; men man kan med temlig Vished formode, saasom den med al sin Frisindethed er moderat, at han vil blive frikjendt, at Domstolene. Den stakkels C. Bagg- giver ham ved denne Leilighed et Spark, glæder sig til det Passerede, og yttreer at nu vil det vise sig hvem der er en Carikatur, Folkeophidsere eller troe Undersatter Formodentlig har det været Or Lehmann, der i Fædrenelandet fremstillede Hemp. som en Carikatur. Nogle reiser omkring, siger O.L. i sin Tale for at fortælle at Prof. Clausen er en Meneder, andre at Stænderne ville tage Magten fra Kongen; men alle Disse kalder han: "heldørede Løgnebølge".

- 27/2 41 - Nu have vi igjen en ordentlig Vinter, sidste Nat har det sneet, dog er det godt Veir. Igaar den 26 Febr-41 fik vi et længe ventet Brev fra Sp. og T. i Svendborg; de klage meget derover, at de mangle alle Ting, at der er dyrt der, ~~at~~ og at de ere ene, og Lotte ønske de dertil, jo for jo heller. Eiheller ere de forknytte, men haabe og stræbe. Gud sende dem sin naadige Hjelp, lade deres Tanker og Idrætter til det Gavnliges, og han lade deres smaae og fattige Eiendele voxe, han velsigne deres Anlæg og Bestræbelser!

(49) Ligeledes havde vi igaar en Sag paa Bane igjen Tavlepengene angaaende, som ved Blokkens Aabning befandtes mindre end ellers, circa 7 a 8 Rld, da der ellers pleier at være i den 11 a 12 Rld. Jeg har hele Tiden siden været urolig over den Sag, kunde ikke begribe hvorfra denne Mangel kom, har forestilt mig mange Aarsager som mulige til den, og det har ordenlig krænket mig, at jeg ikke kunde opdage dem; thi P. Andersen har til forskjell. Tider paastaaer han, lagt 3 Sølvotteskillinger i Blokken, for at erfare om de kom igjen, hvilken Snare eller Prøve var skjændig al den Tid han ingen Anledning havde til Mistanke. Forhen byttede jeg ofte 1 Rldseddel i Tavlepengene, undertiden en Mark, for at erholde Smaapenge til Fattige, samme gjorde afg. Pastor Junge; hvorlet kunde Man ikke komme Ulei-

lighed og Fortred med et sligt Skarn? Men Aarsagen til den mindre Summa er opdaget, og jeg aander lettere, Præsten har i Sommer aabnet Blokken, og udtaget en Sum der supplerer det Manglende. Herved er nu Knuden løst, men Snakken har været udbredt, og P. Andersen skal have brugt fornærmelige Yttringer i Præstegd, hvorom vi ingen Underretning kan faae hos Præsten. Forunderligt var det, at Ingen hverken Marius Moder eller jeg selv kan mindre denne Blokkens Aabning af Pr., at (50) han ikke selv vilde tilstaae det, kunde jeg vente. Men Sagen er nu, hvad er herved at gjøre? Igaar gav Præsten M. en Udskrift af Fattigprotokollen, hvorfra sees at Blokken har været aabnet i Sommer og at 8 Rld var udtaget baade af den og Harrendrup; men hvormeget vi end ere efterstræbte og belurede, saa har han ikke villet gjøre sig den Umage at tælle af hver Blok især. M. har været hos P. Møller, og flere Steder for at erfare om P. Andersen har talt ærerørende, og om vi kunne lade Sagen hendød, men han har endnu Intet opdaget. Jeg var i Aftes hos H.J. hvor P. Møllers Kone var, her kom Blokpengene ogsaa paa Tale; det lod som vidste hverken hun eller hendes Mand noget af, at Blokken havde været aabnet i Sommer; hun misbilligede aldeles Præstens Taushed heri, og hans Forhold i det Hele. Ligeledes var han idag 27/2 41 hos P. Andersen i samme Anledning, som foregav at han lagte Sølvotteskil i Blokken, fordi han ingen anden havde, at han endog havde været inde hos Bødkeren for at faae den ene vexlet, men denne kunde ikke. - Resultatet blev senere, at Fattigkommissionens Medlemmer nu gaaer med Tavlen, samme er blevet Forstanderskabets Lod; men dog turde vel Bestillingen sagtens igjen komme tilbage til Skolelæreren? (4/3 42)

(51) 27/2 41 arriverede 3 Læsetasker, hvori flere gode Bøger, blandt Andre Prof. Eschricht Haandbog i Physiologien 1 Deel, 1834-1836, 434. I samme findes originale Yttringer, som overtyder mig om, at jeg i denne Henseende er bleven tilbage for Tiden. Den tilforn almindelige Mening, at Kulden hvidner og oleger Dyrenes Haar, og Varmen derimod bruner og sortner dem, forkaster Forf. aldeles. Samme gjør han ved den ligeledes forhen troede Sætning at Kulden sammentrykker og indskrænker den dyriske Væxt, at Polarnationerne ere mindre end andre, hvilket han modsiger, hans Ord ere: "og kunde vi erfare disse Polarnationers ældste Historie, turde det let vise sig, at de ikke ere smaae fordi de boe i Kulden, men at de boe i Kulden fordi de ere smaae". Derimod anfører han for vist efter en Geoffroy Hilaire, at meget storlemmede Folkeslag boe i Nærheden af meget smaae, hine da altid i de frugtbarere Egne, disse i de ufrugtbarere - Patagonier, Peschrær Nordmænd, Lapper. - Saa har han endnu den Bemærkning: at Canariefugle kunne blive førte af at fødes med Hampefrøe", og at

- Faareracer med stridt Haar (Uld) faae et meget blødt ved at gaae paa Engellands Græsgange". Endmere nægter han, at Menneskeracerne ere
- (52) udsprungne fra hinanden, hans Ord ere disse: "Den meget dristige og unødvendige Antagelse, at hele Menneskeslægten skulde nedstamme fra eet Par, bliver derved tillige høist usandsynlig. Vil man alligevel holde fast ved den, da er det i alt Fald krummeligt, at Stamparret hverken hører til den ene eller til den anden af de her opstillede Racer, men at disses Egenheder udviklede sig lidet efter lidet i modsat Retning fra den oprindelige Form, der stod midt imellem dem alle".

Bemeldte Prof. Eschricht Physiologi er en sjelden fortræffelig Bog, som meddeler en stor Deel Experiments og deraf uddragne Resultater om de indre og skjulte Forbindelser mellem det Legemlige og Aandelige i Mennesket. Om Nerverne, Hjernen, Rygmarven m.V, saavel hos Dyr som hos Mennesker. Hjernemassens Størrelse eller Vægt hos forskellige Arter Dyr bestemmer ikke det aandelige Standpunkt; men derimod nok hos Individuer af samme Art. Hvo, som havde Raad, burde købe sig denne Bog; men den er vistnok dyr?

- (53) 3/3 41 kom en omløbende Opticer Gottschalch, som havde endeel rare Briller, og andre slebne Glas m.M. Han snøe mig 10 $\frac{1}{2}$ fra; jeg købte et Thermometer af ham for en Rld, og et Forstørrelsesglas for 4 ; men det forstaaer sig, naar Snyderiet skal være 10 $\frac{1}{2}$, da maa Tingenes Værd sættes æqua 0.

Nedenstaaende Sang blev sjunget ved Valgfesten i Helsingør den 15 Januar 1841, og findes i "Fædrelandet" 423:

Der vælges overalt paany
Nu Folk til Stændersalen
Og rundtomkring paa Land i By
Conservative dale.
Hvori mon egentlig det stak,
At trods saa mangt et O! og Ak,
Og al den Vischi-Vaschi-Snak
Man vælger Liberale.

Den Ting er ganske Soleklar.
Man mærker hvor det brøster
Dormøsen, vore Fædre bar,
Os nu ei mere lyster.
Hvad vi ei have, kan vi faae;
Det siger Tiden, var derpaa,
Med Millioner Røster.

At dæmpe Lys er nu en Sag,
Saa svær som intet Andet.
Alt strømmer nu denklare Dag
Ustandset over Landet.
Tyg kun jer Pen, og bid Jer Negl
I Frænder af den sene Snegl;
Vor Skude gaaer for fulde Segl
Forbyd det om I kan det.

Lad os det gode Nye faae,
det gode Gamle hædre.
Og gammel Troskab skal bestaae,
Som før hos vore Fædre.
Naar Kongehuus, og Fødeland
Beskærmes af den frie Mand,
En Grundvold aldrig findes kan
Som bærer Tronen bedre.

- (54) 4/3 41 Jeg læser idag i "Fædrelandet" flere af de til H.M. indgivne Commitebetænkninger over adsk. vigtige Emner fra den jydsk. Stændersamling, blandt Andre om et Rskpts Tilbagekaldelse, som Kongen udstædte i Anledning af Minoritetens Andragende, hvilket Reskpt var foranlediget af Kmhr. Castenskjold, samme Betænkning var varsom og forsigtig skreven, men frimodig og utilbageholdt.

Bøn til Gud

"Fremfor al anden tænkelig Fare

"Du Lehmann for Tølper-Forsvar bevare,

"Hans Trøster er Præsten, bestemt ikke Degnen,

"Han verger vist Hjelp fra Kulsviregnen. X"

(55) Om dette Epigram er af Hemp. eller af Carl Bagger kan jeg ikke skjønne, endnu langt mindre hvad det skal sige; men en Ussædhed er det i hver Henseende. De To Herrer staae sikkert, med fast Grund under Fødderne, og kunne nu ret glæde sig over Hr. Lehmanns Skjæbne. Men af hvad Art og Slags er deres Glæde, hvad Tænkemaade vidner den om? - Dog var det ogsaa muligt, at det er meent vel, f.Ex. at intet Oprør, ingen Voldsomheder, ingen Kulsvirvaaben, Vognkjæppe og Høtyve, skulde finde Sted eller anvendes i Anledning af Canc. Fremgangsmaade.

I Fædrelandet N° 423, 3 Febr. findes Petitionen fra de jydsk Stænder om Forandring i Constitutionen, Den er skreven med sindig overbevisende Kraft, og dens Indgivelse vedtaget med 39 Stemmer mod 10. Blandt Motiverne hertil anføres: At Nationen under Tidens Omvælinger kunde være betrygget mod de Uheld, som mindre begavede Fyrster, og et mindre heldigt Valg af de Mænd, hvormed han omgiver sig, maatte kunne paaføre Landet - I bemeldte Blad, N° 406 indeholdes Auditeur Roulunds Tale i Constitutionssagen. Isamme forekommer: "Den kgl. Commissarius har sagt, at Kongen gjør os Alle Fred; det er sandt; men derfor have vi Kongens Retskaffenhed at takke ikke Landets Retsforfatning, og sæt at engang Aanden af en østerlandsk Despot foer i en dansk Konge, og han, med Kongeloven i den ene Haand og Sværdet i den anden, begyndte at rase, da vilde vistnok mange faae Fred, men det vilde blive Gravens evige Fred" -- Den Bevægelse, som nu spores hos Folket, jeg siger det reent ud, har en større Udstrækning, end mange finde deres Regning ved at ville troe, og en større Betydning, end det kan være behagelig for Mange at høre; Tønderet er der imidlertid, og der behøves ingen Lynstraale fra Himlen for at sætte det Hele i Brand.

(56)

5/3 41 I Repertoriets for Skolel. Janu- og Februar Hæfterne indeholde flere interessante Ting, og det er glædeligt at bemærke, hvorledes flere dygtige Mænd, henhørende til Stænderne staae frem, og med Aand og Sindighed tilbagevise ubeføiede Angreb paa dem og Medbrødre. Saavel Past. Børresen, som Andre have gjort Sidehug til Skolel, ja angrebet dem, og paastaet at deres Kaar, hvor knebna de end ere, svare til deres Dannelses, og ere i Forhold til det Gave de stifte m.M; men disse uvillige Yttringer have flere Skolel. berigtiget,

viist det Ugrundede i dem, blandt Andre en Skolel. Glarup fra Omøe, og en Skolel. Thaanum fra Ebeltøft. Børresen beregner Skolel. Løn efter den Tid som de have anvendt paa deres Dannelse, nemlig Aarene paa Seminariet, hvilke han ansætter til 2 a 3, Præsternes ansætter han til 12 Aar, 3 i Skolen og 4 ved Universitetet, og ihvor urasslig Forudsættelse er, saa finder han Løn og Tid hos enhver af dem i vedbørligt Forhold. Men om nu bemeldte Dannelsestid kunde gøres

(57) til Maalestok for Løn og Gage, og man ikke behøvede at see enten paa Kaldsgjerningens Møie, Nytte eller fordrede Tid, hvilket man vistnok burde; saa have dog Skolelærerne ogsaa anvendt mere Tid paa deres Dannelse end Seminarieaarene, thi de maa alle bringe nogen Kundskab med til Seminariet, om de paa samme ville vorde antagne. Foruden bemeldte 8 Aar have de alle gennemgaaet Almueskolen, enten paa Landet eller i en Kjøbstad, og Aarene mellem Confirmationen og Optagelsen paa Seminarierne, fra det 14de til det 18 Aar, tilbringe de i Almindelighed enten hos en eller anden god Skolelærer, med deres Forberedelse, og man kan antage at Tiden gaaer med denne indtil deres Dimission. Saa Hr. Past. Børresens Raisonement i denne Henseende er af ringe Betydning, og man opdager let, at Pennen føres af en Præstehaand, som heller nedtrykker end ophjælper, og Forf. vælger sit Standpunkt saaledes, at hans Object falder ufordeeltigt i Øinene.

10/3 41 - L. Dybmosegds Datter, der søger Fjellerup Skole, og for hvem er indgivet Ansøgning om Aldersdispensation, erholder ikke denne, saasom hun fattes mere en 6 Maaneder, altsaa blandt dem, for hvem ei maa indgives Ansøgning, og som ikke kunne dispenseres. Præsten forærede han i Efteraaret 2 Gjæs, mig een, og nu reiste han igjen til Biskoppen og tog - Ravn - med sig for at virke desto kraftigere; men det blev vistnok ikke af alligevel? -

(58) En Dreng heraf Skolen, Ole Andersen, for ham er ogsaa indgivet Ansøgning om Aldersdispensation; men han mangler i Kundskaber, har hidtil ikke skrevet andet end Bogstaver, kan aldeles ikke regne, og kun daarligt læse. Men han skulde tjene en stor Gmd her i Byen til Sommer, og deri har Sagen sit Motiv. Skolevæsenet kan ikke modarbejdes med større Følge og Eftertryk, end netop i denne Retning, hvor det falder klart og tydeligt i Øinene, at det bestaaer alt i at vinde Præstens Gunst, og Lovene ere kun til for dem, der ikke have opnaaet den. Min eneste Trøst i denne Henseende er, at Præsten udelukkes fra Communal-bestyrelsen og indskrænkes til den moralske Virksomhed alene. Thi en af Landets dyrebareste Interesser, Folkeoplysningen, og Intelligentens Forøgelse, bliver ellers tilbagetrængt ilde behandlet, og tilintetgjort. Om bemeldte Interessers Gavnlighed tvivler Flertallet af Præsterne, og staaer i den Formeening, hvilken de ikke engang lægge skjul paa, at Oplysning, Intelligents og Tænkksomhed bringe det Kirke-

lige og Gjestlige til at dædle.

11/3 41 I et Par Dage har her været Tøveir, og Sneen er svunden stærkt, formodentlig er den langvarige Vinter - siden 6 Decem^b - tilende.

- (59) Følgende Vers findes i Ingemanns "Prinds Otto af Danmark og hans Samtid" ellers tagen af de gl. Folkesange:

Hold fast min Sjæl, den Fæste Attraae!
Den Frugt er ei til, Du ei kan naae:
I Tanken er Stolthed og Ære.

Og bærer jeg Ved end til det Baal,
Som mig skal selver opørønde-
I Solen har dristig Ørn sit Maal,
Og Tanken ved Verdens Ende.

Aldrig sidder Frugten saa høit paa Qvist,
Som modnes af Solen om Sommer,
At den jo falder engang for vist,
Gud give, inaar det kommer.

Aldrig sidder Falken saa høit paa Hald
Og Dyrene er aldrig saa vilde,
At de jo maa frygte dem for et Fald,
O Jægerne Raad ere snilde.

Thi der er Ingen i Verden til
Der Dig dit Hjerte kan tvinge
Undtagen Een - om Du saa vil -
De Andre er altfor ringe.

- (60) 12/3 Igaar var her Skolecommission, hvor de nye Medlemmer skulde have mødt, men 3 bleve borte. Et Circulaire sattes i Circulation om at flytte den nye Skole, hvem der vilde flytte og hvem der vilde reglementere, og om samme vare Fjelstederne samlede i Aftes. Skolepat. Søn, hukkede sine Fingre, hvisaarsag han ikke kom med i Samlingen, saasom han kjørte til Rold med Drengen. Ole var deroppe med nogle Blade, og nærværende da Uheld skete; men han forsikkrer uden Skyld. Med Tasken idag kom Brev fra Svendborg til Lotte, til hvem T. skriver om adskilligt, som hun endnu vil ~~x~~ stre, f. Ex. Slagbænken og Alæder i den m.M. Ellers lader hun ikke forknyt, sladrer endeel Præk, og beder alle ned til Besøg nos sig.

Den Part af Præstetienden, som var henlagt til Amtprovsternes Lønning, skal nu fra Nytaar 1840 gives Kaldene tilbage, saa Gjestligheden har her et eclatant Beviis paa den kongelige Naade. Denne Tilbagegivelse falder især Skolelærerne i Øinene, som ikke engang kunne naae at erholde, hvad Stænderne havde indstillet, om Degnejordernes Forblivelse ved Skoleembederne, om at Legater skulde komme Skolelærerne og ikke Communen tilgode m.M., Saa Regjeringen her handler

- (61) bogstavelig efter Biblens Ord, at den, som haver, ham skal gives, og den, som Intet haver, ham skal fratages. Hvorvidt denne Forandring i Præsternes Kaar har været Stænderne forelagt, §30 Stænderanord., og

x) tilordning

hvorvidt den burde at være det, derom udtaler jeg mig ikke. Men Almueskolens Lærere have nu længe været Fostrelandets Stedsønner, Magten nedsænkte aldrig sit Blik til dem, uden for endnu at nedtrykke den end dybere, og gjøre dem ringere end de Ringeste. Thi Trældom, Vorneskab og Stavnsbaand afskaffede man i Bondestanden, bestemte Hoveriet og Tienden, og satte vise og christelige Skranke for Herremændenes vilkaarlige Magt; men for Skolelærerne er intet Lignende foretaget, tvertimod har man behandlet dem i modsat Retning, gamle forældede Bud, som gjældte mellem Fæsterere og Herremænd, "at de skulle være hørige og lydige" har man endnu ladet staae mellem Skolelærerne og Præsterne, saa hine ogsaa skulle vise disse dette Tegn paa, at de ere deres Undersaatter, Bønder og Trælle. Vedkommende Kaldsberettigede, de være Biskopper eller Provster, bibeholde i udstødte Kaldsbreve ommeldte Ord, kildrende Suppre-mattet, og lægge derved for Dagen, at det er deres Personer, de ville have hævet, hædret og lystret, og ikke Lovene alene. Om de endnu haabe under den fremadskridende Tid, og stigende Oplysning, (62) at kunne conservere slige Forhold, Sneen midt i Sommeren, da maae de have høie Tanker om deres Standpunkt, om deres Snildhed og Magt; men Mange ville vistnok finde dem at staae lavt, og at være af ringe Dømmekraft og Menneskekundskab. Ligesom underligt var det, at Præsterne skulle vedlive at være Skolelærernes Lærer, Veileder og Raadgiver i Methodelære, Catekitik Pædagogik, og Didaktik, alligevel det store Flertal af dem ere uvidende i disse Discipliner, og Skolelærerne derimod Alle have hørt i det mindste eet Curcus over dem. De 4 Præster, jeg har havt til Foresatte, og hvem jeg skulde lade mig lære og undervise af i disse Ting, K.S.J. og G have alle været yderst uvidende, saavel i ommeldte Fag, som i alt Andet, Ebraisk Græsk og Latin undtagne, hvori jeg ikke kan bedømme dem, og hvori de tillagte sig selv store Indsigter. Synderligt Inconsequent er det, for ikke at sige urimeligt og bagvendt, eller det endnu værre, at de som ikke have lært en Ting skulle undervise dem i den, der have lært den; de som aldrig have reist en Veie de skulle veilede dem paa den, som have reist den før. Her opofrer man for at bevare Præstens Anseelse, Formen og Forholdet, Sagen, Sandheden og Fornuften. Derfor staaer ogsaa vort (63) Skolevæsen paa det Punkt det staaer, Folkeoplysningen i sit første Anlæg, uden Følge og Frugt. - forkryblet, mekaniseret.

14/3 41 lovede jeg P.M. at opsætte ham en Besv. til Stiftet, fordi han nu er bleven udmeldt til Fattigforstander igjen, hvilken Bestilling han allerede har havt een Gang i de 10 Aar, hvori han har været her. Han finder sig saameget Mere forurettet, ja ærerørende krænket ved bemeldte Udmeldelse, som han forige Gang blev entlediget eller

afskediget fra Bestillingen uden at Tiden hvori den pleier at vare var udløbet, og samme endog oplæst fra Prædikestolen. Besværingen lød saaledes:

Høiædle og Høivelbaarne

Hr. Stiftamtmand!

For Deres Høivelbaarnhed tillader jeg mig herved underdanigst at fremføre nedenstaaende Besværing:

(64) Af de Ombud eller Bestillinger, som Gaardbeboerne paa Landet selv udføre, og maae skiftes til at forrette, er jeg bleven meer end tilbørlig bebyrdet i de 9 Aar, hvori jeg har været Gaardeier i Fjeldsted Sogn; thi paa een Gang har jeg havt tre af disse Ombud, altsaa Halvparten af dem alle, jeg har baade været Fattigforstander Brandfogd og Sneefogd tillige. Og skjændt det ikkun er 5 Aar siden, jeg havde den omtalte Fattigforstander Bestilling, og denne egentlig kun har været skiftet een Gang siden, saa har nu Vedkommende atter igjen, eller andengang i bemeldte Tid, paabyrdet mig den, og det alligevel jeg nu ogsaa er Hegnssynsmand. Af disse her anførte Facta vil D.H. vistnok erkjende, at jeg nu ikke billigen kan paabyrdes Fattigforstander-Bestillingen igjen, og det saameget mindre, som jeg forrenter Halvdelen af den Summa, hvorfor jeg i sin Tid kjøbte min Gaard; maa ikke alene selv være tilstede ved mine Folk, men ogsaa arbeide med, hvis jeg skal haabe at komme igjennem. Bemeldte Ombud tage megen Tid, især Fattigforstander-Bestillingen, og ere til stort Tab for min Bedrift, ikke at tale om, at en vilkaarlig Paalæggelse deraf er krænkende, hvorfor jeg herved underdanigst og i Tillid til Deres Høivelbaarenheds almeen erkjendte Retfærdighed henflyer til Dem om, at De naadigst vil forhjælpe mig til at jeg for det første fritages for denne Bestilling.

(65) 18/3 41 var jeg nede hos J. Njelsen, han fortællede mig at Circ. om Skolens Flytning blev kun betingelsesviis underskrevet, Fjeldstederne ville hverken det ene eller det Andet, dog dersom den ikke kunde blive som den var, saa ville de flytte den. Forresten gav de Degnen Skyld for det Hele; Præsten vilde gjerne være god, og hjælpe Sognet, men tør og kan ikke. Saaledes tillægger man mig en Driftighed, Ære og Indflydelse, som jeg ikke har.

19/3 41 - I Repert. f. Almueskolelærere Martii H. (a) har Past. Børresen givet Svar paa Hr. Glerups Meddelelse i Febr. Hæfterne sidst; men ingenlunde tilfredsstillende, tvertimod ligesom Alt, hvad Hr. B skriver, om Skolelærerne eensidigt, svævende og eliptisk. Han har ved ethvert Sted en Udflugt, en Leilighed til at sige: jeg har tænkt det anderledes, og Striden kan gøres saa lang den skal være.

Hans Anker ere almindelige, passer paa Alle, idetmindste ere de uadskillige fra Skolelærernes Stilling, Kaar og Standpunkt og i hvem der end bliver Skolelær, hvordan deres Dannelse end bliver, naar Menne-skenaturen bliver uforandret, saa ville de ikke blive anderledes, samme Beklagelser ville lyde, og kun Magten kan døve dem eller bringe dem til Taushed.

Islandt de flere eensidige, skøjve og urigtige Yttringer af Past. B hører:

"1) Han drager i Tvivl' at Landsbyskolelærernes Kaar og Stilling "vilde blive bedre fordi deres Indtægter bliver forhøiede, saasom "den unge Skolel. vilde indrette sin Levemaade derefter, og naar da (66) "hans Familie tiltog, naar hans Børns Opdragelse fordrede større Ud-gifter, naar han selv i sin Alderdom trængte til Hjelpelærer, - saa "vilde han endog være værre faren end den der begyndte med Lidt".

Hr B maa virkelig være i Forlegenhed for at opretholde sin Sats om Skolelærernes Kaar, eller for at fåde Støtter for sine Yttringer, naar han maa anvende saadanne Deviser og Grunde for dem, som de anførte, thi det er den pure Dialectik, Skingrunde og falske Slutninger. Om man anvendede dem imod ham selv og hans Stand, proponerede at fritage $\frac{1}{4}$ af Præstekaldene deres halve Indtægter, paa det at der kunde altid være Kald med ringe Indtægter til Begyndere, hvori de kunde lære at spare, og fordi de ikke skulle indrette dem strax efter de større Indtægter, etc. etc. men da er jeg vis paa at Pstor B. finder Sagen heelt anderledes, og vil vide at sige smukke Ting om Landsbyskolelærernes Høie Tanker, Indbildninger m.M. Paa denne Maade er der ogsaa Feil ved, naar en Bonde forbedrer sin Gaard til Sønnen, og overlader ham veldyrkede Jorder; thi denne indretter da sin Levemaade derefter, og naar han bliver gl. kan ikke længere arbejde, vil han ikke være bedre faren end den, som begyndte med Lidt. Meningen bliver, de unge Skolelærere besidde ingen Klogskab, forstaae ikke at begynde det (67) huuslige Liv, ville misbruge deres Indtægter, hvorfor Staten, Gjestligheden og de theologiske Candidater, maae være deres Formyndere, og tildeelsdem det Fornødne efterhaanden som de blive ældre, og trænge dertil. Thi disse Candidater der ere saa vel hjemme i de døde Sprog Lexica og Gramatik, have studeres deres Manuctørers Exerpter og Collegiihæfter, de ere et Indbegreb af al mulig Menneskelig Viden, og forstaaer Alt, endog det de ikke have lært. Den største Tjeneste man kunde gjøre disse Candidater, Præsterne og Kirken selv var, at drage dem ud af deres sangvinske Drømme og ind i den virkelige Verden, og faae dem til at troe, at det er Daad og ikke dialedtisk Praten, Tiden fordrer; thi naar de ikke tage Skeden i en anden Haand, blive virkende istedetfor ledende, saa bestaae de ikke længe, saasom deres hele Institution er forældet, og har næsten overlevet sig selv.

2) Det forskjellige Dannelsesstrin er en langt væsentligere Hindring for venskabelig Omgang mellem Præst og Skolelærer, end den store Uoverensstemmelse i deres ydre Kaar.

(68) Denne Paastand er et Paaskud mere end en virkelig Grund. Pluraliteten af Skolelærerne ere ikke udannede, i Almindelighed ere de ligesaa inde i Tiden, og Dagens Historie, som Præsten. Sandt nok gives der Skolelærer, som have ladet sig føre vild og forlede, og have foretrukken at pudsele med Agerdyrkning, Havevæsen og Haandgjerninger, etc, istedetfor at studere, følge Tiden, og bestræbe sig for større Uddannelse; men det er Minoriteten, hvorom Talen ikke kan være. Der gives Præster, som forsømme dette aldeles, ere fremmede i Literaturen, Politikken den nyere Tids Fremskridt, og rusticeret og i høj Grad. Det er ikke saameget den oprindelige Dannelse, som en eller anden Stand i Ungdommen modtager, der gjør ham interessant Selskabsmand, saasom denne snart fordunster; men det er hans Talent til at opfatte Tidens Opgaver, eller Tiden selv, og den Kraft og det Held, hvormed han har studeret videre, og formaaet at tilegne sig Literaturens Frembringelser. Bemeldte Talent kan ligesaavel findes hos en Skolel. som hos en Præst, den er Selvvirk-somhedens Frugt, en Gave til at reflectere og dømme om Livet og Menneskene. At P. Beskjæftigelser med de døde Sprog, der tage den bedste Tid af hans Dannelse, skulde give ham et interess. Stof til Conversation, til nyttigere og lærerigere Samtaler, om han end ikke har glemt dem, end Skolelærerens give ham, det kan jeg ikke troe, saalidt som Erfaringen stadfæster det. Ell heller hentyde de Klager over de døde Sprogs Studium, og dette Ombytning med Realkundsk. paa den Fortrinlighed Pst. B. vil tillægge sin Stands Dannelse. Overhoved er det noget udelicat af ham, saaledes som Tilfældet er, altid at broutte (69) med sin Dannelse, altid at nedsette Skolelærernes D. det var vistnok beskednere at lade Publicum selv afgjøre det, uden at foregribe det i sin Dom herom.

22/3 41 regner det, og Sneen svinder stærkt, i Haven ligger nu saare lidt.

Under 28 Martii skrev jeg følgende til Skolepatronen H. Jørgensen heri Byen:

"Da den gamle Pult eller Lærerstol allerede i Efteraaret af Skole-commissionen selv er bleven anseet for upassende i den nu erholdte nye Skole, hvor alt det Øvrige er nyt og anstændigt; og da Commissionen dengang endog talte til Snedker Holm om at forfærdige en nye: saa tillader jeg mig herved at bede om, at bemeldte Pult maatte blive anskaffet, saa snart muligt, og gives den Indretning, at man baade kunde staae og sidde ved den, hvilket ved en lille Forandring lettelig vil finde Sted. Det falder mig vanskeligt, som nu hele Vinteren

✓ velbanet?

Tilfældet har været, at oversee Børnene fra Gulvet af, og at holde den fornødne Disciplin; ligesom jeg heller Ingenting har at lægge Protokoller og Skriversbøger paa medens, jeg skriver i dem; desuden er en Lærerstol ogsaa befalet i Anordn. af 29 Julii 1814 §53, og findes i enhver Skole, hvorliden Velvillie og Opmærksomhed, den end for Resten nyder. -

- (70) Iligemaade tillader jeg mig ogsaa at bede Skolepatronen om, at den fornødne Brolægning omkring ved Skolen, især ved Dørene, maatte finde Sted; thi i sidste Toiveir gik Børnene daglig i Norads og Skidt over Træskoerne, trak dette med sig ind i Skolen, som ikke kunde holdes reen; og desuden er Dørtærskelen ved den ydre Dør meget for høie for smaae Børn til, at de uden Fare kunne passere den. At bemeldte Brolæggerarbeide af Skolecommissionen i Efteraaret ligeledes blev anseet for nødvendigt, og om dets Udførelse sluttet Accord med Peder Jeppesen, vil Skolepatronen vistnok kunne erindre, og desaaarsag saameget mere erkjende Billigheden i, at det skeer saasnart muligt.

Havde det været mine egne Anliggender, da vilde jeg neppe have omtalt dem, men fundet mig deri med Resignation, ligesom i saameget Andet; men Almueskolevæsenets Agtelse lider ved, at Pligter imod det tilsidesættes, især om de ere aabenbare, og desaaarsag tillader jeg mig at gjøre Erindringer om disse Mangler herved Skolen. Og da Skolepatronen nu er Den, til hvis Functioner det nærmest henhører at afhjælpe bemeldte Mangler, ligesom han ogsaa er Den, der skulde forhjælpe Læreren til sine Rettigheder, saa har jeg været saa fri at henvende mig til ham herom alene, og flæder mig til, at Han vil opfylde sine Pligter i Bestillingen, Han har overtaget sig".

tjenstberedvillig

Jacobsen.

Til

"Skolepatron og Selveiergaardmand
Hans Jørgensen i Fjelsted. - "

Hr. Pastor Børresen har imellem flere for Skolel. uhyggelige Ting i sit Nov^b Hæfte af Repertoriet f. Almueskolelærer, følgende Sætning eller Paastand

"Skolelærernes Kaar ville altid blive ringe"

Saafermt man reflecterer paa Hr. Børresens Paastand, hvilket han vel ønsker, da er denne saare nedslaaende for samtlige Almuelærere, og han har neppe meent, at den skulde virke anderledes paa dem. Seer Skolel. hen paa sit daglige mæisommelige Arbeide, paa det man fordrer af ham, eller paa det han præsterer, saa seer han ingen Anledning til at hans Kaar skulle være ringe, og det allermindst i vore Dage, da Kundskaber og Dannelses skattes høiere og høiere, have fæstet Rødder i selve Almuen. De primilligerede Stænder, Adel og Gjestlighed, ere betydeligt dadlet, og efterhaande som den vilkaarlige Magt, d.e Des-

potismen aftager, da ville de endnu dadle mere, og staae paa samme Linie, som det egentlige Folk, og ikkun have og nyde den personlige
(72) Agtelse, i Forening med den, som Formuen giver. Jeg indseer ikke hvorfor, at Skolelærerne ikke tør vente paa saadan en Tid, eller hvad Sangvinst Sligt skulde have? I Pastorens Paastand er virkeligt noget Dristigt, nog. Prophetisk, noget om det tilkommende, som hverken har Rod eller Præmisser i det Nærværende og Bekjendte. Skolelærernes Kaar ville vistnok, om en Slægtstid eller Alder, komme til at staae i et ret Forhold til den Nytte de stifte, den Møie deres Kaldsgjerning fordrer, saavel som til den Kundskab, og det Talent disse Mænd bør have.

23/3 41 saaede jeg Kaalfroe, saavel grønt som hvid samt noget Salat-
froe. Præsten har faaet sit Circulaire om Fjellerup Skolens Flygning tilbage. Der vises imod samme en almindelig Uvillie; Fjelstederne vil-
le dog flytte, naar de vare visse paa, at de ikke skulle komme til at reglementere den flyttede Skole. Billesbøllerne ville hverken flytte eller reglementere. Fjellerup ere de eneste, som nok ville flytte, hvorimod de Udflyttende ere næsten rasende, fordi Skolen flyttes fra dem. Men daarlig er Fremgangsmaade. Circulairet skulde have begyndt i Fjellerup, hvor de Villige vare, gaaet derfra til Sletterud, hvori det mindste den Halve deel havde skrevet under, og dernæst hertil Fjelsted hvor det burde at have været ombaaren af Præsten til nogle af de Første.

(73) 3) Hr. Børresen har endvidere - see Marts Hæftet (a): "at Skolekaldene, "om de bliver saaledes forbedrede, som man vistnok kunde ønske, neppe "vilde vorde Seminarister til Deel, da i saa Fald sikkert theologiske "Candidater vilde foretrække dem for langvarige Cappelans- Eller Huus- "lærer-poster".

Man høre bare! Tilsidst bliver det vammelt med de theologiske Candidater. Dersom Leutnantpladsene i Armeen bliver forbedrede, som man vistnok kunde ønske, da vilde de neppe vorde Leutnanter til Deel, da i saa Fald sikkert theol. Cand. vilde foretrække dem for langvarige Cappelans eller Huuslærerposter ... Rigtignok skal Theologernes og Gjestlighedens Stjerne være opgaaet, har allerede kastet flere milde Straaler ned til dem, og det hele Personale nusser sig i Hænderne og fryder sig ved det herlige Lys; men forbandet er den Mand, som forlader sig paa Mennesker, agter sig betrygget ved at skrøbeligt Menneskes Beskyttelse, og hvis Hjerte viger fra Herren. Er Gjestlighedens Gjerning og Virksomhed af den Beskaffenhed, at den kan bestaae, uden at opretholdes af den absolute Magt, er den i Harmoni med Fornuft og Tiden, er Nyttens den stifter i Forhold til hvad den koster, nu ja! saa være den trøstlig og vel tilmode, den er da ikke bygget paa

(74) Sand, og den vil udholde Solnvervstormene; men er den og Kirken forældede Institutioner, hvilket de tomme Kirker hentyde paa, og staae de allerede Graven nær, da kunne de theolog. Cand. gjerne trænge til Skolekaldene, og de nærværende sangvinske Forhaabninger blive skinnende Methoorer.

Men om end de theol. Candidater kunde finde deres Regning ved, at tage et Skolekald istedet for en Caplantjeneste, hvilket kunde være muligt, mon da Skolekaldet kan være tjent med disse Candidater istedetfor Seminarister? Skulde de Mænd, som ere dannede til et Fag, dette være hvilketsomhelst, ikke være bedst skikket til samme; eller ere bemeldte Candidaters Dannelse saa alsidig, og saa høit over al anden Dannelse, at den beholder Præference fremfor hvilken anden det skal være? Kunde de ogsaa være Gartnere, Leutnanter, etc fremfor dem, som ere dannede og oplærte dertil, eller er det alene Seminariedannelsen, der er saa vag og tynd, at man kan sætte enhver Anden, som har faaet sin Dannelse i en forskjellig Retning, istedet for en Seminarist? Sandelig det er tungt at høre, og det saa meget mere, naar

(75) Seminarielærerne have gjort sig al mulig Flid, og man maa bære Skylden og Brøden alene. Men dette er Opmuntringen man faaer, saadanne uforslyte Satser, dem skal Skolel. troe, som et Evangelium, og yttre han, at de stemme ikke med hans Erfaring, har han efter redelig Prøvelse fundet, at i Catechesationsfærdighed staae de f. Pr. lavt, mange kunne ikke engang faae Non for deres Præstanda, heri, da er han ubeskeden, indbildsk, og kan vente at skrives op til Erindring i sin Tid.

Hvordan kunde Regjeringen lade theol. Cand. erholde Skolekaldene, som den har tilsagt Seminaristerne, og hvordan vilde Skolerne være tjent med disse unge Mennesker, der for timelig Vinding i nogle faa Aar antog et saadant Kald istedetfor en Caplantjeneste, og hvordan vilde Præstekaldene være tjent dermed? Skolekaldene havde unge uerfarne Begyndere til Lærere, ubekjendte med det rette Greb, den rette Holdning og Takt, og deres Gjerning være - Fuskværk; altid ventede paa at komme fra den iværende Stilling over i den egentlige, hvortil de havde dannet sig. Maatte man ikke næsten troe, at Hr. B lever i den Formeening at Embederne ere til for Embedsmændene, und wem Gott eine Amt giebt, der giebt er auch Verstand.

Saa meget er vist, at Hr. B. allerede har forspildt sin Adkomst til at tale med, i vort Skolevæsens Reform; han mener det ikke vel, hverken med Folkeoplysningen eller med Lærerne.

(75) * Han paastaaer, at der ikke behøves Andet eller Mere, man tænke bare, end et Avancementssystem, for at Alt kan blive ligesom det er, og da skulde Skolelærerne endog være bedre faren, hvilket Sand kaster han ei i alles Øine her, end om de fik Mere i Løn, fordi da vilde de strax

Tejl i Høst

indrette deres Levemaade oerefter, og naar de blive ældre og skulde have deres Børn opdraget, eller en Hjelpelærer, da havde de ikke Mere end den, som begyndt med Lidt. Denne er en skændig Sætning, thi Hr. B. veed bedre, og det er af Ringeagt for Skolelærernes Forstand og Skjønksomhed, at han vover at byde dem Sligt.

(76) Ihvor Lidet Skolelærerens Huus og Bedrift er, saa behøver han dog Noget til sin Bosættelse, til Kjør, Faar, Meubler, Redskaber, m.M. Hvem skulde nu laane ham, eller hvem vilde, naar han skal begynde med det Lidet, som Pastoren finder saa tjenligt for ham? Følgen vilde blive, at han strax blev vant til Afhængighed, til Prakken, til Misnøie, Harme og Ligegyldighed mod sin Stand og Stilling mod sit Embede og mod sig selv og disse Sindstilstød vilde strax fæste Rødder i hans Sind og Caracteer. Det Haab, som han siden skal have om at faae sin Tilstand forbedret, ligner det Havreneg, som Fabrikherren sætter for Dyret i Trædemaskinen, for at holde det i bestandig Activitet. Det anvender sin sjunkne Kraft for at faae en nye Mundfuld, og jo større Hungeren er, desto større Anstrængelse; men i det samme, det lukker Munden op, synker Hjulet, og det staaer skuffet paa sit gamle Sted. Hungeren driver det til et nyt Forsøg, og paa denne Maade hensvinder dets Liv. Avancementssystemmet er en nye Spore og en nye Tøile, som de Gjestlige fik, for derved at presse og forcere Skolelærerne; en Forøgelse i deres Magt, som de ikke lade ubenyttet.

29/3 41 begyndte Lars Bech at afgrave Brinken før uden for, ned ved sin Tofte eller Lykke, og nu er Bestemmelsen, at der ned ommen Siden skulde plantes Pile. I disse Dage er det smukt Veir, Rugen, heri Lykken, som saae daarlig ud, begynder at bedre sig. - 30/3 41 kam Pr. frem med, at han af Biskoppen havde faaet et alvorligt Brev i Anledning af de mange Ansøgn. om Aldersdispensation og Kundskabsdispensationer, især i Anledning af Drengen Ole Andersen, at han (Pr) yttrede, at Biskopp. maatte være en meget grov og hidsig Mand, hvilket jeg da paa det Bestemteste benægtede. Bemeldte Dreng havde hverken Alderen eller Kundskaberne, og Intet der talede for ~~hans~~ Kundskabsdispensation, saesom han godt kan lære, naar han vil, og Exemplet, som derved gaves, vilde oprøre Mange; men Pr. vilde gjerne tjene L.M. hvem han skulde tjene til Sommeren, og nok vilde have Drengen frie, desuden ogsaa nok vise Folk af hvad Betydenhed og Indflydelse de vare. Nu skal han under strængere Opsigt, endog under-
a vises privat, gaae hver Dag, m.M. Pr. har anmodet mig om, at under-
(76)* rette Faderen om Afslaget, samt det Øvrige, ved hans Ansøgn. bevir-
kedet, men det gjør jeg ikke, thi da vilde denne troe, hvilket er den alm. Mening, at det er mig, som er Aarsag heri. Efter hvad Snedker

7 Til i positivisering

Holm fortæller, da har Pr. svaret Njels Bangs Kone, at han turde ikke tage hendes Dreng til Confirmat for Degnen, og han afslog hendes anbudne 2 Rld for, at han skulde tage ham til i Betragtning heraf, ellers saae han, siger hun, flere Gange efter Pengene. Bemeldte Kone oegjerte paa Kirkegaarden idag at faae en Døbeattest til denne omtalte Dreng, saasom hun gjerne vilde ned til Præsten, for at han kunde faae at høre, hvorledes han læste, og dernæst faae Almisse til ham.

Samme Dag var her Skolecommission, hvor Sagen om Skolens Flytning paa Fjellerup Mark atter blev foretaget. Patronerne og Forstanderne gik derover for at udsee en beqvem Plads til dens Beliggende. Men da de kom dertil kunne de ikke blive enige om den. Præsten var ellers dygtig, var nærved at vise P.J. bort, paastod han ikke kunde bruge ham, og han vilde sende Bud efter Landm. Olesen. Saa blev der ogsaa vedtaget, at her ved Fjelsted Skole skulde lægges Stenebroe udenom, samt at en Pult eller Lærerstol skulde anskaffes, og denne paatog jeg mig at lade forfærdige for 6 Rld.

(77) Idag den 2 April har Præsten sagt, at han ikke vilde have P.Jensen i Skolecommissionen. Over Holm i Harr. har Beboerne indgivet en Klage, sagde han ogsaa, fordi han tog formeget Fourage og Korn, havde ikke lagt i Kakkelovnen, havde havt Børnene i Sengekamret, og fik 4 Tønder Korn i Ringe-korn, etc. og dog var der en Huusmand tilhørende Degneembedet, der forrettede disse Ting. Jeg troer, jeg skal gaae derover, for om muligt at trøste ham, og raade ham til sit Bedste. - I Eftermiddag er Præsten paa Visiter i Overballe, i Anledning af den flyttede Skole, og andre Ting. - 3/4 41 var jeg hos Jens Jacobsen for at kjøbe Pile til at sætte herudenfor, ned ommen L. Bechs Side. Han skal en anden Gang, naar jeg er afgaaet have Lov til at stive dem; men han maa aldrig fælde dem ved Roden, thi de er Plantede til Ziir og Lye herved Boligen. 4/4 41 Palmesøndag, da er Marius i Forening med Mehl, Jomfr Møller og Forpagter Vieds i Barløse, hvor Jacob holder Confirmation. Gud give ham sin Aand, der kan opvarme og oplive hans Indre, og bevirke den Interesse for hans Gjerning, uden hvilken ingen Frugt kan finde Sted. Med den megen Omgang med Vieds, spilder M. baade Tid og Penge, og det turde endnu have skadeligere Følger??!!!?

(78) 5/4 41 satte jeg de Pile eller Popler her udenfor ved Lars Bechs Bække. dersom de ville groe, hvilket jeg haaber, saa kunne de blive til Ziir og Nytte for Degneboligen. Sognet kunde gjerne have sat dem, idetmindste hjulpet til; men jeg har baade anskaffet Pilene, og selv med egen Haand gjort Arbeidet. - 6/4 41 gik Ole hen til Ørsted for at hente nogle Penge til Trine, som J. giver nende. Det er dog en Glæde, at det ene Sødskende kan og vil njelde det Andet?

Orla Lehmann synes at være uden Fare, hans Sag interesser Mange, og Falsterboerne ere frisindede Folk, som elske Sandhed og Ret. Cancelliherrerne spiller ingen almeenlyndet Rolle ved de mange Beslaglæggelser og Pressefrinedsprocesser, ved Patrioternes Forfølgelse, og allermindst gjør de det, som frygte for at lade Retten have sin aabne Gjænge; ville enogsaa forlede til at afvige fra Sandhedens Vei. (See Hemp. Avis N° 59, 1/4 41)

(79) I "Fædrelandet" har i denne Tid været 2 ret velskrevne Inserater, Skolelærerne angaaende, det Første gik fornemmelig udpaa, at Skolelærnes Dannelse var kun halv, at de vare ved samme adskilte, saavel fra de lavre som høire Borgerklasser, og at var kun Flikværk, hvad der gjortes ved Skolevæsenet, saalænge man ikke forbedrede Lærernes Kaar. Det andet Inserat havde Hensyn til Communalloven, paaankede, at Skolelærerne ingen Deel fik i Forstanderskabene, at Regjeringen viiste dem ingen Tillid, at de ikke kunde andet end føle sig krænkede og forurettet ved en saa offentlig og iønefaldende Tilsidesættelse; men haabede endnu paa Kongens Retfærdighed.

Den 7 April 1841 reiste Lotte om Morgenen Kl. 5 til Svendborg med Skolel. Knudsen hvor hun skulde være hos Sparre. Gud holde sin Haand over hende, bevare hende fra Ondt, og lede hende paa Dydens Vei! Hun synes at være lidt rask, letsindig og uforsigtig. Forresten er hun god i Grunden, har lyst til Arbeidsomhed, og vil gjerne gjøre godt mod hvem hun kan. Det er tunge Øieblikke, hvori jeg saaledes skilles fra Børnene, det ene efter det Andet, saasom jeg altid maa lade dem drage bort med Lidt, fattendes Meget, som alene Guds Naade kan erstatte. Saaledes skal L. have grædt igaar, fordi hun havde saa Lidt, og ønskede sig saa Meget. Men hun vil vel sagtens faae endnu større Anledning til at klage over Savn og Mangler? - Samme Dag kom Broder R. fra Middf. hertil, havde nogle N^o af Fædrelandet med, hvori egentligt intet Nyt eller Særdeles var; men han havde ogsaa et N^o med af Cosaren, et meget lunnefuldt og satirisk Blad.

(80) 9/4 41 reiste Farb. R- hjem, han var kun een Dag i Ørsted. Om Forholdene derhenne sagde han ikke andet end godt. Kun yttreda han med nogen Betingelse, at J. var nærved at tabe Lysten til sin Gjer-ning i Barløse, fordi den voldte ham saamange Bryderier, og fordi det maaskee endog bliver tvivlsomt for ham, om han der vilde høste megen Ære, Men, som sagt, det var kun i Forbigaaende.

Om et Barns Dispensation for Skolegang havde vi forskjellig Mening; han paastod, at § i Skole-Amdon. om et Barns Fritagelse fra Skoleg. ikke var hævet ved kongl. Resolution af 2 Decem^b 1840, hvilket jeg meente; dog ikke directe, eller med nævnte Ord, men som en Følge deraf.

Den 13 April 1841, fik jeg først det nye Matriculskort over Degne og Skoleembedets Jorder at see, hvilket Skolepatronen har anskaffet; det kostede blot 10 . Ved at beregne Arealet i den første Lykke, finder jeg at dette udgjør 94,500 Alen, eller $6\frac{1}{2}$ Tdr Land geometrisk Maal. De paaskrevne Taxter ere: forsaavidt det kan skjønnes, de $\frac{4}{9}$ af Arealet 13, og de $\frac{5}{9}$ af samme 15, og circa 16 i Middeltaxt.

(81) I den lille Lykke derimod var Arealet kun 35000 Al eller $2\frac{1}{2}$ Tdr Land geometrisk Maal; saa det hele Jordmoment hertil Embedet er $6\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2} = 9\frac{1}{2}$ Tdr Land. Angaaende Taxten i den lille Lykke, da er en Trediedeel af Arealet 13, og de Totrediedeel 9, følgelig Middeltaxten $\frac{13+9+9}{3} = \frac{31}{3} = 10\frac{1}{3}$, og naar Arealet derefter reduceres, som skeer Saaledes:

$24 : 35000 = 10\frac{1}{3} : X$, faaer man 16000 Al. boniteret Jord omtrentlig, og ved at beregne dette Areal til Hartkorn, efter den givne Norm, $72000 : 1 \text{ Tdr Hkr.} = 16000$

$$\frac{9}{16/9 \text{ Skp.}} = \frac{2}{1 \text{ Skp } 3 \text{ Tdk. } 1/3 \text{ Alb, som er } 2\frac{5}{12}}$$

Abb for lidt.

Ved denne Matriculsag er at bemærke, hvad Embedet angaaer, at der er en Feil indløbe, deri, at hele Lykken her ved Huset er regnet til Skolejord, følgelig uprivilligeret, da dog en $\frac{1}{3}$ af den er Degnejord tilligemed den lille Lykke, og herved er et Tab for Sognet, forsaavidt det skal betale Skatterne af samme, saasom den uprivilligerede Jord svarer mere end den privilligerede. Saa synes det ogsaa at være for høj Taxt paa den øverste Deel af Lykken her ved Degneboligen hvor den er ansat til 13, thi dertil svarer den ingenlunde, især gjør den det ikke over mod Hans Andersens Lod, hvor den er ringere end den i

(82) den lille Lykke, som er ansat til 9.

Igaar eller 2 Paaskedag var jeg i Pstgd. efter et Tidsrum af $\frac{1}{4}$ Aar. 3 Juledag var jeg der sidst. Gud veed at de vare meget artige, forekomne og venskabelige; men alligevel finder jeg mig ikke herved tiltfredsstillet, eftersom jeg troer det er konstlet, forstilt og kommer ikke fra Hjertet. Samme Dag havde vi - P. og jeg - en Affaire med Gildebromøller, som vilde have sin Kone i Kirke paa en usædvanlig Maade, nemlig uden Indlæsning i Kirkedøren; hvorimod Præsten skulde ved et Par Ord omtale hende fra Prædikestolen, hvilket ogsaa skete. Endnu var hans Forhold ved Offeret mere afvigende, og ufyldestgjørende. Thi han sendte det under Eet med Paaskeofferet, uden at omtale det. Og det var desuden uvist om, Præsten aabnede sine Of.Sedler den Dag; havde han ikke gjort det, da var Møllerens hele Plan gaaet op i Lyset.

16/4 41 var Børnene her sidste Gang, - Confirmanderne hvor jeg takkede af med dem, var selv meget rørt, og ikke fri for Graad. De hulkede alle, havde vist de bedste Forsætter, og jeg haaber at de ville vorde

- (33) skikkelige. Alle Gaardmændenes her i Byen, 5 ialt, gav hver 2 Rld. eller 1 Species. I det Hele fik jeg 15 Rld. af Confirmanterne - Iaar er det ligseom flere Aar med Confirmanterne, de ere satte vilkaarligt, endog mod Reglen, som er antaget, og fjeldte de andre Aar, nemlig at Fjellerup Skolen altid stod imellem, og Børnene fra Fjelsted og Harr. skiftedes saaledes, at de stode øverst i hvis Kirke Confirmationen holdtes. Men denne Regel ihvor rigtig den er, bliver brudt, hvert Aar Confirmanterne staa heri Kirken, og Fjelsted Skoles Børn oliver sat nedenfor Fjellerup Skoles, ja endog for dem, som ere meget ringere. Saaledes staae i Aar Karen Poulsen nedenfor L. Jørg. Datter, hvorimod denne er Intet at regne, og naar er en af de bedste Confirmanter Skolen i Flere Aar har havt. Ifjor stod Landm. Olesens Søn, Ole, nedenfor et Almisseelems Søn, nemlig Hans Ravnebjergs, Christian, som kom til af Barmhjertighed, skjøndt hiin var en udmærket Dreng, der flere Aar havde været øverst i Fjelsted Skole. Ifjor saae Præsten, hvad der var i Sedlerne, førend han satte Børnene, hvilket havde en forstaaelig Grund; iaar var dette ikke Tilfældet, og da er han mere mystisk. Men ved dette Forhold, og ved denne Vilkaarlighed, modarbeides Børnenes Lyst og Flid, Skolevæsenet undermineres, og Fjelsted Skole nedsættes paa en uvenlig og fjendtlig Maade. I alle foregaaende Aar har det endnu være mere Vilkaarligt, Krast, og Despotisk; og ikke een eneste Gang, har der et Barn af Fjelsted Skole været sat
- (34) op mellem de andre Skoler, eller et Barn af disse, hvor fattigt og ringe, det end har været, staaet neden for et Barn af denne, hvor udmærket og fortrinligt det end har været.

17/4 41 saaede jeg 10 Skp. Chevaleebyg, samt 6 Skp. Vikkerhavre til Staldforing. Der faldt en god Regn om Formiddagen, saa jeg troede der blev intet af den paatænkte Saaen; men Veiret blev godt om Eftermiddagen. Samme Dag lod jeg Plovene trække nogle Furer til Kartoffler i det Læg, som var faldet til Havre; men dertil vare de noget trevne; ikke destomindre skete det dog. - Dagen forud om Aftenen kom J. Madsen og forærede os en Avils; samme Dag havde jeg været oeroppe med mit Værgemaalsregnskab, der var olevet sendt mig hjem igjen, efterat det havde været inde i Cancelliet til Revision, formedelst nogle Indvendinger imod det.

13/4 41 Søndag eft. Paaske var Cofirmationen heri Kirken Det gik temlig godt. Kun havde Præsten glemt at anføre 2 af Confirmanterne paa Listen; hvilket let kunne have givet Anledning til Confussion. Om Eftermiddagen var Holm her, hvor vi talte meget om hans Strid med adskillige Sognemænd, som havde ingivet Klage over ham, formedelst at han tager for meget af dem, lægger ikke nok i Kækelovnen i Skolen, m.M. -

(35) 19/4 41 kom Jacob ridende hertil om Eftermiddagen, efterat have været borte herfra siden Trines Bryllup, hvorfra han maatte tage samme Aften, saasom han skulde til Forligelseskommission Dagen efter med Jochumsen. Alt gaaer dog godt derved, hvilket meget glæder mig, thi der ere vanskelige Forhold i stor Mængde; og han kunde let forvikle sig i dem. - Samme Dag kom Landm. Olesen herop, meest for at berette mig, at Beboerne ude ved den nye Skole, have indgivet Klage over Skolens Flyttelse, og deri fremnævnet mig, som den der var Top og Rød dertil. Paa Olesens Relationer kan man ikke stort reflectere, han har sine egne Øimeed und Nebenabsichten, idet han viser Hengivenhed for min Sag. For iøvrigt er han flink, tjenstfærdig og ogsaa skikkelig.

20/4 41 var Jacob og jeg oppe hos Jørg. Madsens, hvor vilbleve godt modtagne, fik Pimsil, Kage, Kaffe m.M. Konen var endnu opbragt over Karens Plads paa Kirkegulvet, og at hun blev sat neden for L.Jørg. Datter. Opfattedede meget rettelig de skadelige Følger af denne Vilkaarlighed for Skolevæsenet i Almindelighed, at Børnenes Æresfølelse derved qvælted, og Skolevæsenet tabte derved en kraftig Drivefjer, m.M.

(86) 21/4 41 var Foundationen for Enkekassen her, hvilken Skolelærerne frivillig opretter mellem sig, paa Provst Seidelins Indbydelse. Bemeldte Foundation er nu, siger Provsten, et troe Udtryk af Almeenvillien. Den fik adskillige Forbedringer ved den i Circulationen erholdte Drøftelse. Han knurrer over, at bemeldte Circulaire gik saa langsomt, for Ex. fra Oure og til Slauerbye i 20 Dage.

Jacob reiste saa ogsaa igjen den 21/4 efter 2 Dages Ophold her i Fædrenehjemmet, han bliver dog mere og mere sat, og har i Almindelighed et rigtigt Blik paa Livet, men er ligesom Præsterne indtaget af Præsteembedets Vigtighed, troer det absolut nødvendigt, og anseer det uforgjængeligt. Skoleembedet maa - saa siger han - altid blive et ringe Embede, saasom det kun ere Børn det underviser. Men heri feiler han meget, og denne hans Dom om Skoleembedet er en Følge af, at Præsterne ere uvidende i Pædagogik, og Psychologi, og indseer ikke, at det netop er i Barndommen Grundvolden skal lægges, det Gode fremmes og det Undermodarbeides, og den aandelige Retning antydes. Han gjør ingen Forskjelspaa Opdragelse og Dressur, paa et Almuebarn og en Jagthund, eller paa det Aandelige og Materielle. Præsterne troer at den fine og spæde Sjæl gjerne kan dannes ved plumpe og grove Hænder, eller de aandelige Spire og Evner gjerne kunne paavirkes af raae Kræfter; alle saadanne Yttringer ere Uvidenhedens Fostre, og Skole-

(87) lærerne kunne glæde sig til, at naar Realkundskaber have fortrængt Humaniorum, Pædagogik og Physiologie, de lexicales og grammatikale Kundskaber, der opblæser og lader Hjertet tomt og koldt, da ville de ikke

betragte Skoleembedet med saa foragtelige Mine, som nu Tilfældet er. Præsterne have rigtignok langt flere Nøgler, om jeg saa maa sige, til Videnskaberne, og Fundamentet er langt større anlagt hos dem, end hos Skolelærerne; men en Deel af oet er aldeles ikke bebygget, en Anden kun halvt, og hos mange have Tioens Tande gnavet det Hele, saa man seer intet Andet end Ruiner og Brøkker. Hos Skolelærerne er Fundamentet passende og i Forhold til Bygningen som skal opføres derpaa, hvilken hos Flertallet er ikke alene vel vedligeholdt, men endog udvidet og smykket, saa den giver et komfortabelt Opholdsted. Jeg siger kun Flertallet af dem - Thi Mange have Folkeoplysningens Modstandere ført paa Vildspor, afdraget dem fra Skolen, Videnskaberne, og videre Uddannelse idet de have faaet dem til at lægge sig efter Landvæsen, Kartoffelavl og Staldforing, og at gjøre disse Ting til deres Hovedsag. Andre ere af indskrænkede Evner, formaae ikke at tilegne sig Videnskaberne eller disses Resultater, ligne Sæden som faldt paa Klippen, og have ikke Grund til at beholde den i sig.

- (88) 23/4 41 inat har oet forssent stærkt, stærkere end i hele sidste Maaned. I Avisen læste jeg igaar den Mærkeligned, at "den Formeening, som de Lærde have været i nemlig; at Vandmassen i Havet aftog, er urigtig; thi det lavere Standpunkt som nu iagttages, at Havet har, kommer ikke deraf at Vand synker, men deraf at det Tørre stiger". Det er Prof. Forchhammer, som har fremsat denne Mening.

Skolelærer Rønning fra Eiby kom her i Eftermid. han fortæller, at Provsten ikke vilde appr. en indsendt Ligning over Skolekornet, hvor alle Brøkker i Fdr. vare ansatte til hele Fdk. overensstemmende med Forord. af 25 Junii 1810 § 8. Dette finder jeg meget Synderligt af Provsten, og det saameget Mere som flere Lovsteder siger det Samme, f. Ex. Cch. Skr. af 16 No 1805 til Stiftsøvrigheden i Sjælland; Rentekammer Skr. 27 Junii 1807. Og i ovenstaaende Forordn. af 25 Junii 1810 § 8 hedder det udtrykkeligen, at ingen mindre Brøkker antages end en $\frac{1}{4}$ Skp., saa at naar Vedkommende tilkommer mindre end 1 Fdk. leveret et fuldt Fdkr.

I Eftermidd. var Skolecommissionen med nogle tiltagne Mænd ude for at udsee en Plads til den flyttede Skole. L. Møller var een af dem, P.Sv. var indbudet til at være med men vilde ikke. Hvad Enden skal blive paa denne Sag maa Gud vide!

- (89) J. Madsen kom selv iaftes herop med, hvad han havde kjøbt i Middelf., ogsaa havde han selv været oppe hos Rasmus. Første Gang siden Uvenskabet. -

25/4 41 vare vi i Gildebromølle til Barselgilde, hvor vi morede os Meget. Folkene ere belevne og flinke, trakterede godt, og have nogle smukke Børn. Informat. Saattrup har et godt Bibliothek, flere fuld-

stændige Afbildninger af Dyre og Planteriget. Med Gjestgiver Larsen navde jeg Disput om Constitutionen; han er konservativ, formeente at Lenmann havde være meget uforsigtig, og var nærvæd at blive vred. - I den Hempl. Avis læste jeg idag, at Forhørerne vare tilende, og alle udfaldne til hans Faveur, og til Glæde for Venner af den gode Sag. - I Eftermiddag lagte vi 3 Rader af de lange Kartoffler, Halvmaanerne, og der ere endnu 24 Rader tilbage. -

27/4 41 var her Examen og Skolecommission, hvor der debatteredes om den Fjellerup Skoles Flytning - Medlemmerne vare høist uenige. Nogle vilde have den ved Korsmosen, Andre i Nyrekrog, og Andre vilde aldeles ikke flytte den. Præsten holdt en godt Tækt; men holder nu med Fjellerup. Meget skulde det glæde mig om de Listige her gjorde Regning uden Vert, og lærte at aaben Færd er det Bedste.

- (90) 28/4 41 om Morgen Kl. 7 kom Cronberg fra R T hertil, han havde ledsaget en Datter paa Veie til Sjælland, hvor hendes Kjæreste ligger hart Syg. Biskoppen havde anmodet ham om at give Skolelærerne Sangunderviisning og Præparation til Sangfesten; men han havde vægret sig herved, saasom han formeente, at der ikke kom noget Ret derudaf, og Skolel. endog vilde prostituere sig. Jeg fulgte ham forbi G. Mølle, han vilde til Gjelsted, og paa Veien fortalte han, en Anekdote om Provsten og Kronprintsen, ligesom noget af O Th. Avis om Biskop Faber. Dinesen til Barløsegd. havde den Idee, sagde han, at bede alle vi gl. Seminarister til sig engang i Sommer, som havde været i Klasse sammen, 5 a 6 ere her i Provstie, til en Fest og Smaus. Dette er Noget Smukt af Dinesen. - Idag er det meget Varmt, Thermometeret staaer paa 15°, men Grøden er dog nogle Dage tilbage fremfor ifjor; thi det øverste Kirsebærtræ, som den 27 April havde sine Blomster saavidt ude, at man kunde see de gule Støvtraade, har endnu idag den 28 April ikke eet eneste hvidt Blomster. Men nu vil jeg passe paa, hvad Dag det kan være kommen saavidt, at det kan ses lige med ifjor. -

- (91) 29/4 41 Idag seer man tydelig de hvide Blomsterblade i de grønne Knoppe paa det øverste Kirsebærtræ ved Plantehaven; om et Par Dage komme vistnok Støvnaelene tilsyne, og Aaret er da ligesaa langt fremme, som ifjor den 27de April.

4/5 41 kom Præsten med et stort volumøst Document, skrevet eller conciperet af Maaløe for Beboerne i den østlige Deel af det nye Skoledistrict, angaaende at de ikke vilde flytte den nye Skole. Det er nogle faa Satser, udspreedt over flere Ark Papier, derfor vandet tomt og magert, og indeholder:

1) at de ikke ønsker Skolen flyttet, ville endog heller have den reglementeret, dolere over at Skolecommissionen ingen Notits har

taget af deres Indstilling til den, Flytningen betræffende, og forfeile endelig aldeles Maalet og Øiemedet, saasom de ikke have opfattet Sagen ret, eller ikke villet forstaae den, thi de formene, at det kommer an paa, enten at flytte Skolen, eller at faae den til at ligge hvor den ligger, da det dog kommer an paa: "om de - Sognebeboerne - ville flytte eller replementere den".

- 2) Der findes nogle Yttringer i dette Document som røbe nogen
- (92) Uvillie mod Læreren; f. Ex. Læreren - har Directionen sagt - kan ikke undvære Omgang med Mennesker; denne finder Concipisten at være rigelig derude paa Marken, idet der ere Bygninger saa nærved som Brandanordningerne tillade. 3 fattige og ringeste Huusmænd i Sognet. Læreren kan godt subsistere derude i Skolen, paastaae de; han er til for Børnenes Skyld, Børnene ikke for hans. Paa Grund af dette, eller et lignende Princip er Skolen lagt ude paa den vilde Mark, Lærerens Tarv og Existence overseet, iden Grad som skeet er, og det hele Foretagende derved bygget paa Sand, saasom det er Lærerens Flid, Tilfredshed og Humeur Børneunderviisningen beroe paa. At tvinge ham ved Savn og Mangel til større Virksomhed, saaledes som anprist er, eller hermed forsvare den Kummerlighed, Eensomhed, hvori han maatte friste Livet, naar han skulde boe i Skolen, og uædelt, inhumant, og uretfærdigt. For iøvrigt var Besværingen skrevet godt nok, indeholdte intet Fornærmeligt, hverken mod Commission eller Lærer.

- 5/5 41 var her Skolecommission, hvor H Jørg udmeldt sig fra Patronatet, hvilket han har havt i 4½ Aar. Han har været en god Patron i det Hele, Bygningerne have i hans Tid været bedre vedligeholdte
- (93) end tilforn, og Lønningerne har han udbetalt til rette Tid. Kun da Tillægget skulde bestemmes, var han mig imod, viiste sig egennyttig m.M.

11/5 41 kom Hr. Consistorialraad Hvid, og Skolelærer Nielsen af Skydsbjerg hertil i Heelvogn. sidste skulde blot ledsage hans Høiærværdighed, som vilde deels besøge mig, paa Grund af et givet Løfte, og deels reise til Brænderup, for at undersøge Kirkebogen sin egen og Sødskendes Døbeseddel angaaende. Dog er jeg i den Formeening at sidste var blot et Paaskud, udtænkt for at skaane mig for Middagen. Han mødtes med Præsten her, hvorved endeel unyttige Complimenter bleve ydet. For iøvrigt var han meget rask, og Grunden i ham er dog god. Præsten opfordrede mig atter til at erklære paa det indgivne Andrag. fra Udfløtterne om Skolens Fløtning.

12/5 41 kom J.C. hertil fra Middelf., hvor han havde været i Besøg hos Farbr. Han reed efter 2 Timers Ophold. - Snedkeren har nu været her et Par Dage for at gjøre en Pult til Skolen.

14/5 41 lagte vi de sidste Kartoffler, 2 Skp, som S. Hansen gav mig.

nu er der ialt lagt 6 Tønd i Marken.

- (94) Iaftes var jeg nede hos A. Brunn for at betale ham 1 Halvotting Smør; J.Madsen kom der imidlertid, og med ham har jeg talt om Præstens Forhold. - Ole Skomager var henne med Js Præstekjole i Ørsted idag, han bragte et Exemplar af O Th. Avis hertil, hvori en temlig udførlig Beretning findes om den ulykkelige Ildebrand i Trondhjem, som fandt Sted den 24 April d.A.

16/5 41 iaftes var jeg oppe hos L.M. for at soncere hvad Præsten vilde der Dagen forud; men det lod dog, som han intet ondt havde for denne Gang. De vare meget artige. - "Igaar blev den nye Pult indsat i Skolen, den er vel bred, saa det er for langt op til Blækhuset, ellers er den meget god. Det er fra denne at Læreren skal tale til Børnene, oplyse og forædle dem, lægge Grundvolden til deres Lyksalighed, forøge Intelligentsen her i Sognet, og have Beboerne mod deres Maal. Gud lad mig være et Middel og Redskab hertil, opfylde min Bestemmelse, som Skolens Lærer, og han lade sin Naade og Velsignelse hvile over dette Sted, over mig og alle dem, som skulle tale herfra!!"

- (95) Forleden kom H.Larsen Fjellerup hertil for at jeg skulde forfatte et Vers til at sætte paa en Mindestøtte over hans Datter, som er død i Diget i Haarløv Sogn. Jeg skrev i denne Anledning følgende:

Rigelig hun fik ihænde,
Lykkens Gaver, Gods og Guld;
Men ved hendes Grav vi kjende:
Disse Gaver ere Muld. -
Hun pristest som den Lykkelige,
Var sin Ets, sin Slægtes Trøst,
Men maatte brat i Graven stige -
Vandre bort fra Jordens Lyst.

Til den foreste Side skrev jeg disse 4 Linier:

Forældre, Slægtninge og Spæde
Staae om dette Hvilested;
Med Savnets hede Taarer væde,
Det Støv, som her gik ind til Fred. -

17/5 41 var Præsten i Skolen paa sin Tour omkring i Sognet for at forlange Vogne til at kjøre Gruus til sin Hauge. Han sagde om Pulten, at den var bedre end Ingenting, Kasseret meente han ikke den blev, - Om Aftenen var jeg oppe hos J.Møllers for at forlange at de skulde græsse et Faar; de lovede det.

18/5 41 om Morgenen er et Standtaag, en blaa Dunst i Luften, som ent. giver Regn om en Dagstid, eller Tørre og Hede.

- (96) 20/5 41 fik vi en rar Tordenoyge herop over, som gav en god Regn. Samme Dag og Aftenen forud satte vi Kaalplanter; men vi fik ikke nok. Saasom det var Marius's Geburtsdag havde han Dhr Wied junior og Mehl heroppe.

21/5 41 er det smukt Veir ovenpaa Regnen, og Foralret staaer nu i sin fulde Prægtighed - Naturen er deilig. Den grønne Farve er endnu saa reen, blød og qvægende for Øiet. Natergalen anstrænger sig i alle Lundene heromkring.

22/5 41 havde jeg en Deel Uleilighed med at faae en Karl til at slaae Gjødning paa, da jeg havde bestilt 6 Vogne til at kjøre ud idag.

25/5 41 var H.H.Provst Seidelin her i Skolen paa Visitats, han var meget godt fornøiet, hilste fra Jacob, og jeg slap vel endnu denne Gang. Børnene have ellers tungt ved at svare ham, fordi de ere ukjendte med hans Maner, og Spørgmaalene stilles noget vidtløftigt af ham. Han talte om Flytningen af den nye Skole, udlod sig med, at eet af To vilde blive Tilfældet, enten flytte eller reglementere. Præsten sagde, at de lagde os øde, men Provsten meente, det havde ei Fare.

- (97) Samme Dag visiteredes Fjellerup Skole, hvor Marius stod sig endnu bedre end jeg, hvilket af flere Aarsager er en Selvfølge, eftersom han er ung har færre Børn, og skal berede sig Vei til videre Befordring; men ubehageligt var det, at P. Andersen besværede sig over hans Forhold mod dennes Børn, og sagde han maatte drive dem til Skolan. Saa var der ogsaa 3 a 4 Mænd derude fra, for at føre Besværing over Præstens Forhold, hans Ligninger, Regnskaber m.M. Bemeldte P.A. havde Dagen i Forveien skreven Præsten til, og skoset og bebreidet ham. Blandt Andet ladet ham høre, at vi havde faaet fuld Gudstjeneste i Kirken, formedelst hans (P.A) Trusler. I Sagens med Skolens Flytning, som nu atter skal foretages forfra, saasom Beboerne havde paa den omsendte Liste blot skrevet Ja, eller Nei i Rubrikken, og ikke deres Navne, hvormed Provsten ikke var satisficeret. En Feile har Sagen faaet derved, at blot Skoledistrictet skal stemme, og ikke hele Sognet thi hvad Flytningen angaaer, da er dette interesseret deri, og ikke Skoledistrictet alene, men hvad Skolens Belliggenhed ang angaaer, da er det ene Districtets og ikke Sognets Sag.

- (98) 27/5 41 I disse Dage tørrer det temmelig haardt, ligesom det ogsaa synes, at fryse om Naten. Mine Kartoffler tee sig ikke meget godt, Græsset tager overhaand i dem, og Jorden er haard. Marius gik igaar hertil Ørsted, hvad han egentlig vilde der vides ikke. Jeg skrev - ligeledes igaar - til Amtsforvalteren om at Kaart over Gaarden i Fjellerup, for siden om muligt at lade det nye Hartkorn prøve.

28/5 41 var Læseforeningens Medlemmer samlet heri Skolen, deels for at tale om Foreningens Tarv, og dens Bedste, og deels for at erindres den 28 Maii, som Stænderinstitutionens Stiftelse. Men det var lidt, som blev forhandlet om det Første, og det Sdste blev ikke engang nævnt; hvilket nu passer, saasom man i Khv. ingen Anledning

finder til denne Dags Høitidelighedsnøddelse.

31/5 41 skrev jeg et Testamente for Lars Rasm. og Hustrue paa Billesø. Gr. - I disse Dage er det en haard Tørre. dog er der idag kommen nogle Skyer, de andre Dage var Himlen aldeles skyfri! Præsten faaer 400

- (99) Rld at laane hos A. Jørg. Møller heri Byen, hvilken Sum jeg har skaffet ham. Men han betænker det ikke i mindste Maade, min Qvie, som han fødte, sendte han mig Hjem i Sommer, da han hørte, at vi havde 12 Lam, Gjæs m.M og ikke kunde føde det selv, alligevel han kun har halv Besætning til sin Græsning. Han vimser om i Sognet og sætter ondt Blod i Beboerne imod mig, saaledes har han sagt hos And. Rønnemose, at Ingen var Skyld i at Skolen blev flyttet uden jeg, og dette vil Landm Olesen staae ved. Idag tornede det lidt ved Siden af heromkring uden at den kom heroppe over, lidt Regn faldt der ogsaa andre Steder.

1/6 41 om Morgenen tællede jeg mit Offer nok engang, for jeg fattede Mistanke om, at der var taget noget af det. Den første Gang, at jeg tællede det, nemlig Pintsedag, da var der 23 Rld i Sølv og Kaabber, og 4 hele Rld. Idag var der kun 17 i Sølv og 4 i Kaabber, atsaar borte 2 Rld foruden hvad, som var i Skufferne, hvilket idetmindste var 2 Rld., saa det er vist og utvivlsomt at en 4 a 5 Rld ere borte. Hvem der har taget dem kan ikke bevises, men jeg kan nok vide det. -

Idag er Luften forandret og koldere.

- (100) Saa fik jeg ogsaa Brev idag fra Svendborg, det var mindre glædeligt, Trine havde været syg, er det endnu, og Sygdommen var temmelig alvorlig. Sp. kalder den Gigtfeber, hun havde været uden Bevidsthed, men det skulde dog være bedre. Gud hjælpe hende, opretholde hendes Haab, og Humeur! Thi skulde det synke, eller andre Bekymringer indfinde sig hos hende, da vil hun vidstnok ikke blive gl. - Samme Dag kom Hr. Forfalter Tentz ind for at tage Bud med til Jacob. Han er meget forekommende og Flink.

3/6 41 igaar var Moder og jeg paa Hamborggd., Ane havde ligget Dagen forud, men var dog oppe, Der var overmaade smukt dernede, baade ude og inde, Natergalerne sloge der i Haven tæt uden for Vinduerne. Ane har det godt. Millius er hjemme i denne Tid - Pintsen - han er med Respect at sige bleven fnattet, og Roldmanden har ham i Kuur. Efterat have spiist Svovelblomme i 10 Dage, skal han nu smorre sig med Senep maalt i Eddikke.

- (101) 4/6 41 erholdt jeg Repertoriets f. Almskl. En stor Idee, alle Skolelærers Forening i et Samfund, er fremsat i det. Paa Tiden er det, om ikke Andet, en heldig Demonstration. Thi noget Nyt og Usædvanligt, er i Vente. Ved Oprettelsen af bemeldte Samfund kan man haabe at komme

meer i Betragtning, ved den nye Communalindretning hos Comiteen, der skulde arrangere Skolevesenets Overbestyrelse. Præsten var her idag og vilde have Blokken aabent, men saasom Fattigforst. Jørg. Njelsen ikke var hjemme, blev der Intet af. Det kommer nu an paa at optegne Beløbet, at ikke et lignende Tilfælde, som ifjor skal opstaae igjen. Han klagede over, at Præsterne fik saa meget at gjøre, naar den nye Communallov kom; men de fik aldeles ingen Magt, denne erholdt Bønderne alene. Han har denne Viisdom fra Conventet i Tirsdag, hvor endog Krag har sagt, efter Biskop Mynster, at Præsterne mistede hele deres Indflydelse i Menighedene, naar denne Lov kom.

Under 5/6 41 skrev jeg til Sp. for at trøste dem lidt i deres Bekymring, samt for at underrette dem om, hvorledes vi havde det. Samme Dag om Morgenen faldt en god Regn, dog endnu utilstrækkeligt, men formodentligt faae vi Mere.

(102) Idag er Marius henne i Indsløv Kirke for at gjøre Prøve til Sangfesten den 1ste Julii, hvilken holdes i St. Knuds Kirke. i Odense, endeel Skolelærere møde der i samme Anledning. Bemeldte Fest skal nok være en Efterligning af de tyske Sangfeste, hvilke i flere Aar have være holdt af Skolelærerne i Tydskland, i adskillige store Stæder, og skulle have været imponerende og høitidelige. Biskop Faber har givet Impuls til denne. Han vilde endog at Præsterne skulde være til stede. Upaatvivlelig har han herved den gode Hensigt at forene disse to Stænder nøiere, og hæve den Aversion der adsplitter dem. Men det lykkes neppe. Ingensinde har man hørt, at de, som vare i Besiddelse af Magten frivillig renoncerede derpaa, allermindst Præster, og det er let at forestille sig, at Skolelærerne ikkun nødtvungne vedblive at være villieløse Redskaber i disses Hænder.

(103) 7/6 41 Igaar var Br. R. med sine 2^d Smaapiger her, de kom Aftenen forud, alle 3 nemlig. Tillige kom Jomfr. Skou fra Ørsted hertil kjørende, som vilde udtil Middelf. for at opholde sig der en kort Tid. Ligeledes var Skolel. Knudsen her, forlangte at jeg skulde følge ham til en Mand paa Honnerup Mark, hvem han vilde laane Penge. Han er stærk konservativ, paastod han var urokkelig. Vi harmonerede derfor ikke. Ved samme Leilighed var jeg inde i Hougaarden, hvor jeg blev vel modtaget, og hvor viltalte meget om gamle Ting. Paa Tiden er Veiret frugtbart; oven paa den erholde Regn i de sidste Dage have idag smukt Veir. - I Kjøbenhavn blev altsaa ingen Maifest fejret den 28 Maii, Deeltagerne vare enige i, at der ingen Anledning var til Glæde, enten man saa seer hen paa Stønderinstitutionen selv, eller paa dens Virkninger. Her viser den offentlige Mening sig, eller om man vil de Liberale, selvstændigt ufrygtsoame og bestemte. Regjerings Holdning ved den Leilighed er mindre ædel og forstandig, end

ellers. Bladene blive mere varsomme og moderate, men Beslaglæggelsen hyppigere. Paa denne Maade skræmmes Oppositionen reent af Marken.

3/6 41. Nu regner det igjen, hvilket vi gjerne kunne tjene til; men Kornet seer dog godt ud.

9/6 41 stormer og regner som om Efteraaret. Jeg skulde idag tage Qvægtiende, men det seer ikke ud til at jeg kan komme hjemme fra.

(104) M. reiste saa. Lars Pedersen - en Gebrækkelig - kom Stakkelt herind for at tegnes til Altergang; han opholder sig egentlig ikke heri S. men hos en Slægtning i Dauslunde S. Han fortalte vor daarlig han var, kunde ikke lade sit Vand, men var idelig mindet deraf, og dog var det ikke Steen, ell Grus efter hvad Bojesen sagte, men den gyldne Aare, som var slaaet sig paa Blæren. Han kunde ikke tjene, han sat meeste Naten med en Potte for at urinere. Elændige Stymper, fattig, Krøbling, uden Venner; hvor findes Aarsagen til den Tilværelse eller Retfærdiggjørelsen for samme? Men hvo kjender Herrens Veie, eller hans Siemærker!

10/6 41 Inat havde vi Creaturene inde i Huus, formedelste Blæsten og Regnen iaftes.

11/6 41 da jeg Kl. 11 om Formiddagen kom ud af Skolen, vakte der sig et høist mærkeligt Phænomen paa Himlen. En stor Hou saaes uden om Solen som næsten havde Regnbuens Farver, og skarpt betegnet, og man kunde næsten ikke taale at see paa den. En anden endnu større Cirkel, til en Tid fuldkommen rund, skar den Første, eller Houen, saaledes, at dens Peripherie gik igjennem Solen; men den havde ingen af Regnbuefarverne, var ene hvid, og skar den første tydeligt 2
(105) Steder. Hvorlænge den havde varet, da jeg saae den, veed jeg ikke men der sagdes, at den havde var længe dengang. Kl. 12 kunde man endnu tydelig see dem begge To. Den store Cirkel, som skar den mindre, laae i Retningen af Nordvest. Den saae omtrent ud som begge vare aldeles matematisk Figur. Efter hvilke Straale B rydning den større er fremkommet forstaaer jeg ikke; Houen har man seet saa ofte, dog neppe med saa livlige Farver. Jeg skal nu lægge Mærke til om Phænomenet har nogen Relation til Veirliget. I Avisen vil det vistnok blive omtalt. Om der over det Dunstlag, eller ved Siden deraf, som frembragte Houen, har været et andet i den Afstand og Stilling at der i dette kunde vise sig den Større Kreds, som en Afspeiling af den Mindre, veed jeg ikke, men umuligt var det ikke, hvorvel det forudsætter ualmindelige Betingelser.

13/6 41 det oventomtalte Phænomen, har ingen anden Indflydelse havt,

end, ifald eet kommer deraf, at der idag er en slem blæsende Vind, eller Storm og temlig koldt af Nordvest. Præsten fik efter Tjenesten idag 400 Rld at laane af Jørg. Møllers Søn, Anders, hvorfor han gav ham første Prioritet i sin Indboe, og 2^{oen} i sin Udboe m.M. - Paa (106) Stævnen havde Mændene sagt til J.M. at han heller maatte laane Pengene til Dorthe Falkens. Præstens Boe var kun 40 Rld værd. Kan nu oedre ei bide, faaer Kreditor engang tage en Fortegnelse over Indboen.

14/6 41 Endnu idag til Morgen er Blæsten stærk og Veiret koldt; Ole Jensen havde et Bud heroppe igaar, at jeg vilde komme derned, og da jeg kom var M. Klaussen der, han vilde have Skolegang for sine Børn i Fjellerup Skolen, saasom Veien dertil var ikkun den 1/3 Deel mod Veien til Hamr. Paa Holm havde han Intet at klage. Jeg sagde ham, at han ikke kunde opnaae sit Øimed uden ved Directionens Bestemmelse. Idag den 14 Junii kom Præsten og betalte mig det 100 Rld, som han laante i forige Termin; han lagte een Hundrede Rigsbankdaler Sedel paa Bordet, og sagde - Tak; men jeg mindede ham om Rente, hvortil han svarede - ikke villig - en anden Gang. Samme Dag om Eftermidd. kom H.Jørg. herop for at tage de paaankede Mangler i Øiesyn, han var temlig kort, udlod sig som han skete Uret, og som han stræbte at opfylde sine Pligter. Jeg blev ved at være taalmodig, gav ham Ret i meget, sagde han var fornuftig m.M., og han blev god.

(107) (41 15/6) kom Dr. Bojesen herop, for at undersøge Mogensens mentale Tilstand. Han talte med ham paa en hensigtsmæssig Maade, for at prøve hans Forstand, og kom til det Resultat, at hans Begreber vare confonderede. Især sagde M. at han havde tilgode hos dem Alle, og de kunde betale ham hvad de skyldte, han vilde indtil Regimentet igjen for at erholde sine Papirer. - Saa smaat regner det hele Dagen, Blæsten og Kulden er aftaget, og det er godt Veir. Samme Dag vare Fjelsted Mænd samlet, for - som man meente - at ville indgive en Ansøgn. om, at M. skulde lide noget Afdrag i sine Tørv; thi han har i denne Tid solgt nogle Læs til en Væver heri Byen. Her synes de respt. Mænd at gaae i Blinde, eller at lade deres Egennytte bedøve deres Forstand; thi et vist QuantumTørv er bestemt til Skolen aarlig, 24 Læs, ifølge Skoledirectionens Skrivelse af 6 Aug. 1836, og naar han deraf forsyner Skolen med fornøden Brændsel, saa maa han selv bruge det andet til sit eget Kammer, eller ifald han der intet bruger, men faaer Varmen, hvor han loggerer, da benytte dem som han vil. Sognet levere altsaa ikke flere Tørv end de ere pligtige, og som af Skoledirectionen fastsat og bestemt er.

(108) 16/6 41 havde jeg Sør. Hansen til at hyppe Kartoffler, hvortil brugtes Landm. Olesens Hypeploug, han brugte kun een Hest. - 19/6 41 er

det smukt Veir, 15° Varme, og Kornet seer godt ud. Samme Dag var jeg paa Billesø. og Slett.gd., saae Kornet og Haugen, de ere flinke, og deres Tin. overgaae langt de Fjeldstebers. - 20/6 41 er Millius hjemme, han lader dog at være fornøiet med sine Kaar og Stilling, er ogsaa dygtig nok; hvilket er mig stor Glæde. - P.M. fortællede mig iafte, at P. Sv. gjorde Testamente tillige med hans Kone, førend hendes sidste Barselseng; men jeg maatte ikke skrive det, ei heller vide deraf, fordi han var bange jeg skulde fortælle det for de F. Mænd, P.M og P.J underskreve det i alle Stilhed. Hans Forhold mod mig lader jeg passere, deri kunde han have nogen Ret; men det mod Konen falder af de udelicate, ifald han havde hendes Samtykke, følgelig bestyrket hendes Frygt for Bøden; og havde han det ikke, var hans Handling et reent - Falsum. Det regnede lidt, mildt og godt, den 20 Junii. -

- (109) 21/6 41 Idag er det den længste Dag, nu følger Dagenes Aftagen i Længde saaledes, at de i Lige Afstand fra Solhvervdagen, ere lige lange. Mellem Solens Op og Nedgang er idag 14 Timer 28', Middagen altsaa 8 Timer 44' fra enhver af disse tvende Punkter, som ere Grændserne for Dagen. Forunderligt hastigt iler Tiden, fører Mennesket fra den ene Station i Livet til den Anden, og endelig til - Graven. Intet kunde være rettere, end at vælge en af Solhv. Dagene til Nytaars Dag, dog helst Sommersolhvervet, og gjøre de Dage foran og tæt bagefter, ihvilke Solens Declination er den Samme til Festdage. - Igaar den 20de d.M. skrev jeg en Oblig. og et Afkald for H.J. Postmag. og hans Stedson H. Jørg. Rasmussen fra Kjøng Sogn. De vilde betale, men jeg tog - Intet. - O. Jensen kom her idag for at høre om Conceptet til Mart. Clausen, hans Børns Skolegang betræffende; men jeg havde intet.

22/6 41 var Provsten paa Kirkesyn; han hilste fra J., sagde det gik meget godt; samme gjorde L. Muremester. Pd. Sv. og P. Mads. mødte og gav en Ansøgning til Provsten om at være frie for Græsningspenge, samt for at deeltage i Mere af Skolekornet end det Manglende, naar det gl. Degne og Skolekorn ere præsterede. Jeg har Intet videre imod denne Ansøgn., end det lod som vilde den omtvivle, at der blev noget afdraget i det reglm. Korn. Forvalter Selmer havde coniperet den, Stilen var god Nok; men Grundene vare vage.

- (110) Dersom jeg kommer til at erklære paa bemeldte Ansøgn, hvilket nok bliver Tilfældet, saa faaer P.Sv. neppe Seir endnu denne Gang, hvorvel jeg har raadet ham til dens Indgivelse; thi den har Brescur allerede, hvor den med Succes kan angribes. - For det 1ste have de allerede betalt Skolekr. i 27 Aar, maaskee længere, og deres Rettighed, maae synes noget forældet, ja reent tabt i denne Aarrække, som giver Hævd hvad, der i denne har existeret. Hertil kommer at Hovedgde, som have tabt deres Skattefrihed, om de end have conserveret Tiendefriheden, med Hensyn til Skolevæsenet ikke kunne regnes eller betragtes

anderledes, end Bondergaarde, og følgelig de intet Privilegium have i ommeldte Udgifter; men maae udrede Græspenge og Skolekorn ligesom andre Beboere i Sognet. Endvidere kunne bemærkes, at Skoledistr. Hartkorn er ikkun 121-3-1, og den Billesbøllehovedgaardstaxt er 45 Tdr. følgelig større end 1/3 af hele Districtets Harkorn; hvorfor det er pligtigt, om det endog var fri Hovedgaardstaxt endmere nu det ikke er det, at tage en større Deel i Præstationerne til Skolevæsenet, end denne ellers gjør det, see allerhøist Resolution af 4 April 1832, meddeelt i Cansk. af 14 f.M. (Coll.Td. S. 233-37)

- (111) Endvidere turde det heller ikke relevere stort, eller bevirke nogen Formindskelse i Billesbøllernes Skoleafgifter, om de end fik det dreiet derhen, at de ikkun deeltog i det Manglende, naar de gl. Degneindtægter vare anvendte; thi Skolecommissionen vilde blive nødt til ved Paaligningen, at lægge det paa dem igjen, som de fik mindre, efterdi deres Tiendefrihed m.M. selv den omsøgte Lettelse, maatte qualificere dem til denne Forhøielse. Thi naar de paakalder eller fordrer Lovens Opfyldelse i Et, saa maa de ogsaa finde dem i, at det skeer i et Andet.

24/6 41. St. Hansdag kom der saa mange Mskr, at Huset var fuldt. Madm. Clemmesen, Skolel. Knudsen, Skolel. Holm og Kone m.F. Møder og jeg vare budne til O. Hansens, men maatte afsige. Marius var igjen i Indsløv til Sangøvelse.

- 25/6 41 læser jeg i Repertoriets f. Skolel. at en stor Plan bliver iværksat, alle Riges Skolelærere forene sig i eet Samfund. Lykkes denne Idee, som er opfattet af den pædagogiske Forening i Khvn, da vil den have vigtige Følger. Den vil hæve Skolelærerstanden mod et høiere Maal, give den større Kraft, og Anseelse, og gjøre dens Undertrykkere og Fjender varsommere; Men jeg frygter for, at Mængden ikke finde sig tiltalte deraf, at den anseer et saadant Samfund for unødvendigt, og ere tilfredse med det Nærværende. Skolevæsenet er i samme Tid svækket, ved det Liv, som Agerbruget har faaet; istedet for at studere og følge Tiderne, istedet for at udvikle sig selv og stræbe fremad i Kundskab og større Dygtighed, da dyrke Skolel. deres Jordlod, avle Kartofler og Raps, og glæde sig mere ved disses frodige Væxt, den Roes og Fordeel disse yde Dem, end ved sin Skoles og Børnenes Befindende. Man hører strax af hvad Kaste de Talende ere, naar de anprise Skolelærerne Agerdyrkning, forøre de skulle give Exempler heri, pløie med Kjør, etc, ja man hører, af hvad Beskaaffenhed deres Patriotisme og Menneskekjærlighed er, naar de paa denne subtile Maade bestræbe sig for at drage Skolelærerne til Marken, Jorden, og Korn fra Skolen, Aanden og Intelligentsen. - Idag reiser M til Gjelsted for at tage med til Helgnes; og idag - 25/6 - tage vi Melk i Marius,
- (112)

District. Kaaberbølle, A. Rønnemose og Poul Mortensen give intet. De kunne ikke tvinges, skjønt det staaer i app. Plan af 27 Januar 1831, at skolel. skal have et Maal Melk af Districtet; men denne Plan er suspenderet hvad Fjellerup Skolen angaaer. Thi hele Lønnin- gen er indeholdt i de - 100 Rldl.

26/6 41 vare vi saa nede hos O Hs, og ude omkring i Marken for at see Kornet, som dog ingenlunde var mere en almindeligt. I mange Dage har Været været stille, og Luften fyldt med Dunster, saa Solen har gaaet inderligt, d.e. skievt gennem bemeldte Dunster, saa vi neppe seer den.

- (113) 27/6 41 om Formiddagen kom en dielig Regn, ikke et Blad rører sig, og det er meget mildt og varmt, Thermometeret viser $13\frac{1}{2}^{\circ}$ -

Uden at godtgjøre, at der er skeet nogen Forandring i den bestaa- ende Lovgivning, eller at have fremført nogen nye eller vægtigere Grund, end forhen, har den Billesbølleg. Beboere gjentaget deres Anheldelse der flere Gange, som ugrundet, har været tilbageviist, om at blive frie for at udrede Græsningspenge til Fjelsted Bye, der i sin Tid udlagte Jord til Skolens Kratars Græsning. Saafremt de opnaaede den omsøgte Frihed, hvilket ikke engang overhoved taget den frie Hovedgaardstaxt har, eftersom denne i et vist Tilfælde ogsaa kan komme til at deeltage i denne Præstation, da vilde deraf Følge at de ei heller kunne komme til at deeltage i Fords Udlæggelse til Skolen, og sandsynligviis vilde de snart med deres Aarvaagenhed, indkomme med Begjering om at faae de Penge tilbage, hvilke de allerede have erlagt til Indkjøb af Byggeplads for den Fjellerup Skole.

28/6 41 Igaar var jeg oppe til L. Møllers, baade han og hun viiste mig ud i Haven, vare overmaade artige, men det Gl. Forhold er der endnu ikke, vil formodentlig aldrig komme mere? Deres egen Bevidsthed er dem imod, de tør ingen Fortrolighed fordre, og ville derfor heller ingen yde. I Avisen læstes et vakkert Digt af Nordmanden Munch i Anled- ning af P.A.Heibergs Død i Paris, deri sættes Aarsagen til hans Lands- forviisning at være denne: man kunde ikke taale det første Anbrud af Dagslyset. Mærkeligt er det, at samme Digt skal være tilbudt "Fædre- landet" men dette Blad har ikke villet optage det, og nu optager den servile Hemp. Avis det. Men der staaer i det, at hans Sønner kjæmper for det mægtige Ord i Danm. og dem ville de ikke kunne jage i Land- flygtighed. Dette Blads Redacteurer, ville vel ikke opfordre Regje- ringen, til en Prøve.

(30/6 og 1/7 41) vare jeg og Marius til Festen i Odense, hvor vi morede os meget, saavel ved Sangen som ved Festmaaltidet paa Raad- stuen. Flere Skåler bleve drukne, og de tilsamme holdte Bordtaler vare ypperlig

Ved denne Leilighed blev mig overdraget et Hverv, eller med andre

Ord jeg blev opfordret til at overtage det, nemlig: at indlede ved et Circulaire: hvorledes og hvorved Skolelærerne kunne tilkjendegive vor høie Foresatte, H.E. Hr Provst Seidelin, der Høiagtelse, Taknemmelighed og Hengivenhed, for den virksomme og faderlig Omsorg, humane og ædle Behandling, hvorom hans Embedstid som Provst har saamange factiske Mindesmærker.

(115) Dagoogen har nu i 9 Dage været glemt, først idag den 10/7 41 erindrer jeg den igjen; dog har den ikke været glemt fordi der intet var at omtale, men snarre, fordi jeg havde min Opmærksomhed alene ved de exister Tildragelser. Skoleflytningen har i denne Tid især været prøvet, Præsten holdt Møder med Fjellerup Skoledist.s Beboere, og saa aldeles forpurret og forqvaklet Sagen, at han nu uden at faae enten det ene eller det andet fremmet, maae bagud af den. De vare nærved at duse ham. Senere da han mærkede sin Uformuenhed til at fremme Sagen, har han sendt Marius alle Pap., og i et Brev anmodet ham om, at tage Sognefogderne med sig, og gaae Mand fra Mand for at formaae dem til at underskrive; dette fik jeg M. til at sende ham tilbage, saasom han ellers derved fik Udseende af, at det var ham om at gjøre, Skolen blev flyttet. Præsten bad mig om, i Foraaret, at overtale P.Sv. til at være Skolepatron, jeg interesserede mig selv for at han blev det, og han lovede det, naar anderledes ikke kunde være, at overtage sig Bestillingen; men Pr. indstiller ikke destomindre L.M. og denne Indstilling er nu appb. Under dette Filurerie, som Præsten paa begge Steder bearbejder til min Skade, opnaaede han adskilligt; men Falskhed slaaer sin Herre paa Halsen, L.M. vil nu ikke være det. Nu render han selv til P.Sv. for at formaae ham dertil.

(116) 11/7 41 var jeg i G. Taarup efter et Par Aars Borteblivelse. Broder Hans stræber det bedste han kan med sine Mange Børn; hans Gaard og Jorder forbedrer han, efter Evne, men ved smaae Skridt. Den ene Datter skal herop for at tjene os i Vinter. - 12/7 læste jeg i Avisen Beretningen om Sangfæsten i Odense den 1ste d. M. dog er det ikkun Begyndelsen, Fortsættelsen følger. En temlig omstændelig Indledning i Henseende til det historiske er forudskikket, og en rigtig Bedømmelse af Udførelsen gives; men ihvor man end vel kan være tilfreds med denne, saa tales der dog i ubestemte Udtryk om Skolelærernes Dannelse, f.Ex. "den staaer ikke saa lavt som Mange troer". Men Bedømmerne burde mindes, hvad ydre Kaar indvirke paa Dannelsen, og paa at lægge denne for Dagen, og hvorledes Dragt, Humeur, Holdning og Selvstændighed bestemmes derved. Men Hr. Past. Børresen har trolig bidraget sit, til at betvivle Skolel. Dannelse, ligesom ogsaa til, at den theol. Cand. er et Indbegreb af Dannelsens Ideal. Hans Blad, hvor han selv skriver, er fuldt af Talemaader, eliptisk stillede, der neddrager Skolelærerne til en lav Sphere, endog medens han antager

Udvalgt

(117) en modsat Mine; og hans Liøbetenkende Standsfæller, kunne lee hjertelig i Skægget af de troskyldige, eenfoldige, og - dumme Skolelærere, der tage Sligt for gode Varer. Han er af det Slags Venner, der efter Kys og Omfavnelse, i Bortgaaende skriver et Kors paa den Omarmedes Ryg.

13/7 41 læste jeg endeel N^o af "Fædrelandet" hvori var omtalt Indtoget, Illuminationen, og Stadsen ved denne Leilighed, uden nogen Dolering over samme. Jeg har nu faaet den overtagne Indbydelse færdig, den har endog henligget nogle Dage, saasom Tørsleff loved at sende mig sin, der skulde sendes til Skolel. i Baagherred. Men denne har jeg endnu ikke faaet, hvilket forundrer mig, og bemeldte Person er vist en synderlig Person. Min lyder saaledes:

Til Dhrr. Skolelærer i Vendskerred.

Kjære Medbrødre!

I et Øieblik, hvor ingen videre Tid var til Overveielse, og hvor det var upassende at undslaae sig, overtog jeg mig paa Opfordring af nogle agtede Medbrødre, et vistnok betænkeligt Hverv, hvis Arrangement krævede en Yngere og Dygtigere end jeg, eftersom bemeldte Hverv ikke bestaaer i noget Mindre, end at indbyde samtlige Vendskerreds ærede Skolelærere til at subscribere - med vore Brødre i Baagherred til hvem lignende Indbydelse udgaaer fra Hr. Lærer Tørsleff i Assens -

(118) paa den fornødne Summa circa 60 Rld til en "Festpocal" smukt Arbeide og indvendig forgylt; hvilken paa en solenn og passende Maade skulde overrækkes vor ædle Velgjører og høie Foresatte, Hans Høiærværdighed Hr. Provst Seidelin, af hvem vi have saa mange factiske Beviser paa virksom og faderlig Forsorg og Bevaagenhed, ved hvis humane Forhold vi alle føle os ligemeget hentrukne og tiltalte; og for at vi ved denne Overrækkelse kunne tilkjendegive ham vor Taknemmelighed, Kjærlighed og Hoiagtelse.

Jeg behøver ikke, k.B. at underrette Eder om, hvad I Alle vide lige-
saagodt som jeg, at den sande Taknemmelighed skal føles i Hjertet og vises i Forholdet, vises i Troskab og Flid, i en værdig Holding i vor Stilling, og i en fortsat Uddannelse; at denne vilde være Hans Høiærværdighed den kjæreste, og at han ikke har ventet sig nogen Anden; men paa den anden Side kunne Tanker og Følelser dog heller ikke udtrykkes uden ved et Symbol, som bærer Vidne om dem, endnu mindre fastholdes og bevares, hvorfor det er en indre Trang for os, at finde eet Saadant til Øiemødet svarende, og, ihvor Mange der end gives, saa skulle vi dog neppe finde et mere passende og hensigtsmæssigt end den foreslaaede Pestpocal med tilsvarende Inskription, der endog i flere Generationer kan gaae i Arv i en Familie.

Derfor tillader jeg mig hermed venskabeligt, under Forudsætning at

(119) det optages i samme gode Mening hvori det fremsendes, at indbyde, saaledes som berørt er, mine Medborgerne Skolelærerne i Vendsherred til at skrive deres Navne og hvad De til Niemedet ville give i de følgende Rubra.

Fjelsted Skole den 10 Julii 1841

ærozdigtst

P Jacobsen

14/7 41 var jeg nede i den lille Lykke for at see hvorledes Byg og Boghvede staae; men de tegne daarligt, Agerkaalen har reent kvalt dem, og Agren er guul fra Ende til anden, som var det Raps. Forunderligt er det, hvor Alt det Ukrud komme fra, det ene Aar fremfra det andet? I Middagsstunden faldt en svær Regn, som blødte stærk, og Veirliet falder nu ustadigt, saa Høsletten falder vanskeligt at faae bjerget.

15/7 41 læses Slutningen af Sangfesten i Odense, formodentlig meddeelt af Sørensen, og den svarer i det Hele til Begyndelsen. De ikke mødende Præster faae en Rap, og forsaavidt det er Præsteforfængeligheden der tilbageholdt dem, eller Avind over den smukke Opviisning efter saa mange Aars Nedtrykkelse, da fortjene de denne Rap. Skaalene paa Raadstuen bleve ordentlig fortalte, saavel som Indholdet af Bordtalerne, og det Hele fremstillet i et temlig rigtigt Lys. Til Trøst for hine Præster har Redactøren af den nemp. Avis faaet Leilighed til at anbringe Ordet : "indbildske Seminarister" Hvorledes denne Leilighed er trukket hid ved Haarene, at kun Carl Baggers Vittighed formaaede det, skjønnes deraf, at han har sat dem i Klasse med Diplomat, og anbragt ved Thiers Ankomst til Berlin. Under 15 Julii skrev jeg til Hr. Lærer Tørsleff i Assen, angaaende Indbydelsen til Subskpt. paa Bidrag til Festpocalen, og mindede ham om at sende mig sin Dito, efter hans eget Forslag, da vi vare i Odense - Selv idag regner det, og Vandet staaer høit allevegne. -

(120)

16/7 41 fik jeg tilsendt fra Milo Bladet "Folkevennen" til Læseforeningen. Saavidt jeg veed, er det senere efter, at det blev bestilt, gaaet ind. Bemeldte Blad er ene lagt an paa at underholde og mere, derimod kun lidt til Belærelse. Samme Dag var jeg anmodet om, at gaae ned til Landm. Olesen, hvilket jeg ogsaa gjorde. De havde Adskilligt at tale med mig om, P.S.v.s Huus og Familie angaaende.

19/7 41 læste jeg i Hemp. Avis, 130, Pag 513 at Dr. Kalcar og Cath. Borch ved Overretten vare dømt hver til 50 Rld Mulct samt eet Aars Censur fordi de 21 Decem^b 1838 havde fremsat i Læseforeningen i Odense det Forslag: at denne skulde i nøi Grad misbillige Proprietair C.H.

Hansens Brug af Pressen mod Biskop Faber, foruden at de for Hansens Carakter og borgerlige Agtelse krænkende Udelænelser ere mortificerede. - I samme N^o af bemeldte Avis findes under Overskriften

"Bankhæftelse" følgende af Justitsraad Theil i Svendborg indrykkede Stykke: "Bonden bør ikke oversee - som jeg har erfaret ofte at være Tilfældet - at den Afgift, som staaer i hans Skattebog som Bankrente, bør fratrækkes de der anførte $\frac{5}{6}$, eller nu $\frac{2}{6}$ Bankrente

(121) "som godtgjøres i Landskatten, thi først da seer han, hvad han egentlig betaler til Banken; naar dette multipliceres med 15 $\frac{5}{13}$, da udkommer den Hæftelses-Kapital, som kan indbetales af Bonden, og som han skal vedblive at forrente i 90 Aar fra 5 Januar 1813 at regne, naar han ikke indbetaler Hæftelsen".

Ligeledes læste jeg idag i Bidrag til Tidshistorien et Stkke, ret vel forfattet, af en Skolelærer Hansenmeier i Freltofte Skole, angaaende Bibellæsning, og om Biblen var en for Almuen lukket eller aaben Bog. Saa var her ogsaa i gaar Skolel. Holm og Kone; han havde en Resolution med sig, foranlediget ved en fra Harr. indgivet Besværing og Forespørgsel angaaende hans Lønning, især Tørv og Fourage, hvilken Resolution var i Favour af Holm og Skolevæsenet. Blandt Andet var den Regel bestemt udtalt: at der skulde forfattes Repertitioner over Tørv og Korn, og Fourage, og enhver Yder umiddelbart levere Læreren sit Bidrag, hvorved al Sammenmaal falder bort. Tillige skulde paa Skolelærerens Forlang. eet af Skolecommissions Medlemmer være nærværende ved Leveringen for at paasee at Ydelsen er vedbørlig. Men det Værste herved er, at et sligt Medlem, der selv er Yder, og ingen uvillig Mand, kan kjende det Daarlige for godt, og Skolelæreren blive nødt til at modtage slette Vahrer, der ikke ere ham tjenlige, ja helt ubrugelige, hvilket dog langt fra er Meningen af Lovene. Synderligt er det, at ved alle andre Skjøn og Syn, der holder Loven over, at uvillige og upartiske Mænd skulle bruges til Forretningen, og kun deres Kjendelse fortjene Agtelse; men her kan en Sognemand, der selv er Yder, Broder, Svoger, Ven til den, hvis Præstenda han syner, bruges til Synsmand. Dog kan man ikke antage, at det er Regjeringen ligegyldige om Skolelærerne skee Ret eller ikke, ei heller at de er en ringere Caste af Borgere end alle Ander. -

(122) Saavel igaar som idag vedbliver det at regne, saa at vi nu ret have ustadigt Veir. Høet tager nu Skade. Kreaturerne ere indtagne i Nat, Faaren satte i Lye, og et mørkt, stormende Regnveir bruser om Huset som ved Mortensdag. - Skolecommissionen var samlet idag, for at optage til endelig Afgjørelse Sagen om Fjellerup Skolens Flytning. S. Junge og M. Jørg. vare af den Formening at den burde flyttes, og denne Sag var gavnlig og velgjørende for Sognet; H. Jørgen og Hans Andersen og L. Rasmussen vilde hverken flytte eller reglementere,

hvori han underviser; men derimod begge navne forstaaet det, naar
 enhver var blevet ved sit. Men Ergjerrighed er ligesom Pengegjerrig-
 hed, den nedsynker Mennesket i Fristelse og Snarer, og i mange daar-
 lige og skadelige Begjeringer. Det har været et eiendommeligt Træk
 ved de sidste to Decader, at ville mange Ting, at have Meget for,
 og at flagre omkring paa Alt, men Intet at udrette. Hvorfor det ikke
 skulde undre mig, om Eftertiden kaldte dem de Smaae, og deres Gjer-
 ning Døgnets. Hvor beklageligt og smaat var det ikke, da man vente
 (125) sig fra det Indre af Mennesket og til det Ydre, fra Aanden og til
 Legemet, fra Forstandsovelse og til Legems Øvelse, og det at bruge
 sin Fornuft blev en vanværende og ufornuftig Ting. Sikkert skal Efter-
 verdenen kræve de Vedkommendes Skygger til Regnskab, fordi de i
 ommeldte Decader svege Folkenes Interesser, hindrede disse i at
 komme til Sandhedskundskab, og forhalede deres Fremskriden til det
 Maal, som Gud selv har sat dem! Alt det, som vor Tid fordrer af
 Legemet, Holdning, Smidighed, Anstand, m.M, det vilde den ufeilbar-
 lig erholde gratis, eller i Tilgift, ligeledes Alt, hvad den vil
 opnaae ved Præmier og Exempler, naar den kun alvorlig henvendte sin
 Opmærksomhed paa Aanden, dens Opvaagnen, Udvikling og Dannelse; thi
 ligesaa lidt, som det udviklede og cultiverede Menneske finder sig i
 at boe i et forhudlet og forqvaklet Omgivende eller i et Misforhold,
 hvor det er muligt at ændre Saadant, ligesaa lidt vil Aanden for-
 somme at tage sit Redskab med sig, eller lade sig ukjendt i det. At
 ville hæve vor Huusflid, Agerdyrkning Havedyrkning, etc opover det
 Oplysningspunkt hvorpaa vort Almuefolk staaer, eller at ville, at
 de skulle udføre en Sag med Intelligents, som ingen Intelligents
 eller Oplysning have, det er latterligt, og Resultaterne af saadanne
 Bestræbelser ere ikke vanskeligt at sige forud. Og skulde de, som
 virke under saadanne Betingelser, finde sig satisficerede i bemeldte
 Resultater eller Frugter af deres Handlinger, da ere de enten gode at
 fornøje, eller de dømme baade Midler og Frugter med samme Skarp-
 sindighed. Hvorfor kan Agerdyrkningen ingen Fremskridt gjøre i Dan-
 mark, hvorfor have de Danske Ord for at være phlematiske, og endnu
 (126) ville strække sig paa Bænkene de lange Vinterafte hvorfor ere vi
 paa Slæbetoug enten af hiin eller denne Nation? Svaret er let: ene
 og alene fordi Folket mangle Intelligents, fattes Oplysning og Udvikling,
 og den indre Aandskraft, der skal afprøge sig i det Ydre og Omvæ-
 rende. Men hvor er nu Aarsagen til denne Aandens Forsømmelse, Den
 findes efter min Mening ikke hos Collegierne, endnu mindre hos H.M.
 Kongen, men ene og alene hos dem, der referere til disse. Thi de ere
 neppe troe i deres Referatur.

Istedetfor at forske opspore om Aanden er vaagnet, i hvad Grad Tænke-
 evnen er øvet, og om Fundamentet er lagt, da fordre Visitatorerne de

de alm. Resultater af Kundskaber, som ere befalede i de autoriserede Lærebøger, og deres hurtige Opraaben, paa de givne Spørgsmaal, saa at Spør og Svar følge i hinanden, uden "ellemtid, og derved gjør Eftertanke aldeles umuligt.

22/7 41 endnu regner det til Morgen, ligesom i de foregaaende Dage, saa det seer nu daarligt ud med Høe og Torv. Jeg ønsker at faae mine Kartøfler muldet nok engang, men der kan ikke blive saalange Tørre-veir, at det kan skee.

23/7 41. Igaar Eftermiddag kom Skolel. Holm herover med sin Vogn for at hente os derover; vi kjørte med ham, og morde os ret godt der om Eftermidd. Blandt Andet kjørte vi ud i begge hans Lykker, og besaae hans Korn, Græs og Kreature. Men der er dog ikke noget udmærket ved disse Ting. Slemt langt har han til Jorden, og i denne Henseende var det ikke lidt betænkeligt, at have sin Bedrift sammen med ham. Idag faaer Hundedagene ind, Veiret tegne til Morgen t. godt. -

(127) Jeg blev kaldet hjem fra Marken, saasom der var Een, der vilde tale med mig. En lille bleg Person sad indenfor Dørren, og begyndt med stor Belærelse og Salvelse, at Tigerne vare besværlige for Haandværksmanden, hvorfor han agte at bortspille i det Kongl. danske Tallotterie et Par lange Støvler med Sølvspendesporer, og udbad sig den Godhed at jeg vilde tage et N^o m.M., det kostede 2^{sk}. Jeg svarede, at jeg vilde heller give ham Lidt, men han svarede, nei ingenlunde H. Jacobsen, den Stav har jeg endnu ei havt i Haanden. Maa jeg faae et N^o for 1 ^{sk}, saa tager jeg eet; nei det var Uret mod de Andre. Ja flere Penge kan jeg ikke afsee til den Sag - Farvell! sv. han, og dermed var det forbi.

Idag fik jeg Bud med L. Jeppesen til Middelfart. -

24/7 41 Endnu i Døg vedbliver det med Regnen, Stenene ere vaade i Gaarden hele Tiden, og Barometret staaer ved: "Foranderligt". Solen stikker saa smaat, af og til, igjennem, men det regner af og til.

25/7 41 Igaar Eftermiddag klarede Veiret, og idag til Morgen Kl. 5, er det deiligt Sommerveir. P.Sv. er nu udkaaret til Skolepatron, og skal indsættes idag, efter hvad Præsten sagde. Jeg var til Bryllup igaar hos Sletteboeren, hvor det gik ret morsomt til. I Fredags var jeg ned i min lille Lykke for atter at see til Boghveden; den seer endnu tvivlsomt ud, det Gule er det Domminerende i den, dog bliver der en Deel til Fylde. Bygen bliver ret god, men noget sildig. Jeg har til Morgen været en Tour ude i Kartofflerne, de tegne godt, og de violette Blomster over hele Ageren yde et smukt Syn. O.Hansen muldede

(128) dem 3 Gang den 22^d d.M, og nu staaer det brav.

26/7 41 Læses i den Høml. Aviss N° 134-35 af den efter Vittigheder jagende Carl Bagger udtaget af Cosaren: "Der ligger maaskee dog nogen

"Sandhed til Grund for det comiske femte Capitel i N° 36, hvor det
 "om en Skolemesters Kjole hedder: Hvor gammel bør en Skolemesters
 "Kjole være? Fem Gange saa gammel som han selv. Hvorfor? Fordi kun
 "hver 5te Skolemester i Embedet kan faae Raad til at anskaffe sig en.
 "Bør den være forsynet med Lommer? Ja! Hvorfor? Fordi Skolemesteren
 "stadig maa leve i Haabet om at faae Noget i dem. Bør en Skolemesters
 "Kjole besidde andre Egenskaber? Ja, den bør være uigjenkjendelig.
 "Hvad vil det sige? Den bør være saaledes beskaften, at Ingen, der
 "ikke før har seet en saadan kan sige om det er en Kjole, et Heste-
 "dækken eller en Gulvmatte. Hvortil kan en vel indrettet Skolemester-
 "Kjole tjene? Til Kjole, Sengetæppe, Haandklæde, Pengekasse og Bog-
 "skab". I N° 135 er et pudseerligt Avertissement af en Skolelærer
 E. Broesom indbyder til Subskription paa et Skrift, hvormed han i sin
 hele Levetid har agtet at lyksaliggjøre Menneskene. Skriftet kaldes:
 "Den sande Aarsag til det ganske menneskelige Kjønns saavel som Dyre-
 "nes høist ulyksalige Forfatning og sørgelige Skjæbne, siden det nit-
 "tende Aarhundredes Begyndelse og indtil Gud selv af Naade og Barm-
 "hertighed vil forbarme sig over os i at frelse os, grundet paa egne
 (129) "og alles høist sørgelig Erfaring. Med Motto: Hvad sand Erfaring lærer
 "kan aldrig kaldes Overtroe; den Sandhed Alle ærer, hvorpaa og dette
 "Skrift beroe. Jeg har allerundørdanigst tilegnet Hs. Kongelige Maje-
 "stat og Hs. Kongelige Høihed Kronprindsen med Gemalinde disse faa
 "Blade i det Haab, at De ville tage oprigtig Deel i dette vort fælles
 "Anliggende."

I samme Aviser læses en mærkelig Proclamation af Kongen i Hanover,
 hvori han forsvarer, at han hævede den 2de Stændersamling, fordi den
 ved usande Forestillinger om krænkede Rettigheder i den Grad har vil-
 ledet Landboerne, saa disse ere nedsjunkne til reent mekaniske Værk-
 tøier for det nuværende saakaldte liberale Partie, et Partie, der
 hverken agter nogen offentlig eller privat Ret, men over det farligste
 og hensigtsløse Despotie. Kongen glemmer, at han hævede Statsloven,
 og derved selv var den Første, som tilsidesatte Agtelse for Loven, og
 fremkaldte Despotiet. Skulde Oprør engang udbryde, hvilket det tegner
 til, og dets Flammer ødelægge Landet, da har Kongen selv tændt disse,
 og de ville tvinge ham til at flygte. Men Pligter have Konger ingen,
 de kjende kun lutter Rettigheder. Efter Rygtet da skal Kronprindses-
 sen ikke have gjort sig yndet i Odense; thi den Tilladelse, som endeel
 Borgere havde til at besøge Slotsnaven, hvortil endog var solgt dem
 Nøgler for 1 Rld. Stykket, den er dem fratagen, Laasene ere omgjorte.
 -- En bekjendte og agtværdig Gæstgiver i Odense fortalte efter
 Rygtet i disse Dage, at han selv, nar seet ved at gaae igjennem
 Slotsgaarden, hvor en Kareth nolat forspendt, hvori Kpr. vilde udkjøre,
 at en fiinklædt Herre kom ned fra Slottet, og bukkede for Kpr. der stod

(130) og smæk med en Pidsk, men med Rumpen imod ham, flere Gange, til usigelig Glæde og Latter, ja han huk og efter denne med ommeldte Pidsk, hvoraf Narret slog op ligesom en Hest. Den gl. Charge er altsaa indført igjen, at have et Hofnar. Hvo mon have oette Adelssind?---

Forunderligt er det, at Jacob ikke besøger os? Han har nu ikke været her siden den 12 Mai sidst, næsten et $\frac{1}{2}$ Aar. Saalænge mine Forældre levede i Taarup gik jeg hjem næsten hver Uge, idet mindste hver 14 Dage, og havde ingen større Glæde, end at kunne fortælle dem, hvorledes jeg havde det; hvordan jeg kæmpede med Embedet, Sognet og Omstændigheder, hvilken Fortælling de hørte med ligesaa stor Glæde, som den hvormed jeg fortalte, og denne oprigtig Deeltagelse de lagte for Dagen, fra deres Side, imod mig hører, og hørte til mine kjæreste Erindringer.

27/7 41 - Efter 2 Dages smukt Veir regner det idag til Morgen igjen. Endeel Høe er opgjort og hjemkjørt i dette Par Dage, men nu er det lige nær. P.Sv. var heroppe iafte, hvor jeg gratulerede ham til Skolepatronatet, hvorom han sagde, at det var uhæderligt at erholde. Om mine Kartoffler sagde han at de vare meget gode, og de bedste i Sognet. Hans Sind er mere afstillet end i forige Maaned, og det hele Uveir lægger sig nok. - Biskoppen venter vi inden Høsten, det er nu 5 Aar siden han var her paa Visitats, men længe er det ikke før Høsten kommer, især om vi faae Tørveir og Solskin. Sommer og Sommerveir haves kun lidt af, og næsten intet, i disse Maaneder.

(131) 28/7 41 Endnu idag regner det til Morgen, Støvregn, og Barometret staaer 2 Streger under "Foranderligt"; men Flere kjøre her forbi med Høe alligevel. I Eftermidd. vil det nok blive smukt Veir?

30/7 41 Veiret er endnu mere ustadig end nogensinde, en Byge udtømmer sit Indhold over os efter en Anden, og dog indkjører man baade Tørv og Høe. Hr. Cand. Lehmann kan ikke fungere som Borgerrepræsentant ifølge Cancelliets Decision. I Bladet "Figaro" er skeet et bitter Angreb paa "Fædrenelandet", som rigtignok har bedømt det strængt. Især forekaster hiint dette, at det ikke kan komme udaf det, eller det har for faa Subskribenter, at det har maatte tage C.Ploug til Redacteur, at det samler sit Indhold af andre lignende Blade, angriber Regjeringen, etc - I Repertorium for Almskl. Julii Heftet, Tillægsblad, er anmeldt: at almindelig dansk Skolelærerforening er oprettet og traadet i Kraft. Udkast til Lovene medfølger. Foreningens Formaal er: at virke til Skolen og dens Læreres Tørv. Især vil den opnaae sit Formaal ved at udgive passende Skrifter, m.v. men dog ellers siden ogsaa paa andre Maader. Bemeldte Forening er et vigtigt Tidens Foster, hvoraf muligt under klog Pleie og Opdragelse, kan blive en stor Mand; men dog ligger der vistnok mange Hindringer for den paa dens Vei. Det

kommer an paa hvor duelige de Hænder ere, som skulle lede den.

(132) Maaskee ville de Vedkommende for meget paa een Gang, formaae neppe at overvinde Vanskelighederne, eller at udrede Forviklingerne, som lige i Sagens Natur og Væsen. Men da Formaalet sandsynligt er godt, saa kan Skolelærerne ikke Andet end ønske denne Forening hjertelig til - Lykke, føle sig de Mand forbundne som ere de oprindelige Stiftere, og tiltræde Foreningen med bedste - Villie. Skolelærerconferentser skulde nu stiftes rundt i Landet, sætte sig i Forbindelse med hverandre indbyrdes, og med Centralconferentsen i Kjøbenhavn. Hvis slit Indretning kommer istand, som er at haabe, da turde den vel ogsaa have den gode Følge, at Vilkaarlighederne, der ere saa hyppige, saavel som Undertrykkelserne, ville herefter vorde færre, og Schandalen f.Ex. med den gl. Brodersen havde neppe fundet Sted, ifald Forening da havde været oprettet. Thi Offentliggjørelsen vil da finde mindre Vanskelighed, eftersom den Forurettede, da altid kan indberette sin Sag til Foreningens Bestyrelse, og igjennem denne faae den offentligtgjort. -

Saa er ogsaa i dette N^o af Repertoriumet Fortsættelsen af Skolel. Glerups Sv. til Pastor Børresen. Man kan godt være tjent med Hr. Glerups Dygtighed, med hans Forsvar, og den Berigtigelse Pastorens halv rigtige Beretning og Fremstilling faaet. Men dog farer han heelt lempelig afsted med Hr. B, mere skaantsom, end han fortjener; thi han er elastisk, camæleonsk, diplomatisk, huul, hyklerisk, saarer og klapper, omarmes Skolelær og i det Samme skriver et Kors paa deres Ryg, at Præsterne kunne have at lee af, gaaer under Venskabs Maske, og forsømmer ingen Leilighed hvor han kan give deres Interesse et Hug. Dog synes det, som Hr. G. Gaaer forvidt i sin Eftergivelse og Skaansel mod Hr B., naar han indrømmer, at denne har Ret deri, at det er (133) Skolelærernes Gave, at begynde med Lidt, at der ere nogle ringe Kald for Begyndere, hvori de kunne vænnes til Sparsomhed, for ikke strax at indrette sig efter deres større Indtægter, og naar Tiden kom at de skulle anvende Noget paa deres Børns Opdragelse, eller at de skulle holde en Hjælpelærer, m.M, at de da ikke havde mere, end som om de havde begyndt med Lidt, og i smaae Kaar. Saaledes er han ogsaa for skaansom, naar han reent tier til, at Pastoren ved alle Leiligheder lader dem høre deres mindre Dannelse, den kortere Tid, hvori de ere underviiste, og den deraf flydende mindre Adkomst til anstændige Kaar; thi Selvdannelsen har altid Fortrinnet for den, som Andre giver, Skoledannelsen, og hiin kan Seminarister og Skolelærere have ligesaa vel som Candidater og Præster, og denne kan ikke uden stor Eensidighed henregnes til, at erholdes paa Seminariet alene.

31/7 41 Det har endnu idag regnet til Morgen, og Veirligets Ustadi-
ghed vedbliver, saa det er en daarligh Høehøst. -

1/8 41 Endnu vedbliver det at regne, Vandet styrter ned af Skyerne, og Veiret er i høj Grad usædvanligt. Efter Aviserne er det ligesaa i andre Lande, England og Tydskland, og Kornhøsten har derved allerede taget Skæde. Paa Tirsdag faae vi fuld Maaned, og den kommer i Apogæum, skeer der da ingen Forandring, saa seer det tungt ud. Man taler om, at Høsten vil begynde i denne Uge, hvorfor Ferien snart begynder, thi Biskoppen kommer saa ikke denne Side Høsten. Som Beviis paa, hvor vedholdende og stærkt det regner, kan tjene, at Regnvandet har gjort et betydeligt Spor i Veien heruden for. Veirglasset staaer 1 Streg over Regn og Blæst; eller hvilket er det Samme +3°.

- (134) 3/8 41 Jacob C. kom saa hjem 1ste August, og var her til den 3^{die}, da han igjen reiste med Maaløe herfra. Denne kom indenfor, medens J. blev færdig, og en svær Debat reiste sig, om alskens Ting, Ildsprudende bjerg, Vandspring, Alh, Mergel, Raps; Engvanding, etc; etc, Vielgeschrei und fürchterlich Larm. Ussing, Schou og flere Ständerdeputerede vil faae endeel at tage Vare førend de faa ham mundlam, consequent, og indgivet nogen Mistillid til sig selv. Han søler sig svert annimeret af sit Valg, eller hvad det kan være, og Ord faaer man i Overflødighed, om end de falde tomme nok? I aftes vare vi hos Landm. Olsen efter forud at have været hos P.Sv; denne har endnu samme Sind- og Forstandsvildfarelse som i de f. Uger. Men hos Olsens er det altid behageligt at komme, de mener det godt, og tracterer herligt. Idag har det været Tørreveir, en deel Høe er opgjort, og Høsten staaer for Døren. -

Jacob kan ikke godt staae sig i Disputer, han forfølger strax en Idee, uden først at betænke, om den er passende og tjenlig eller ikke; ligesom han i den Knibe, han da let kommer i, ikke strængt nok hylder Sandheden. Hans Godmodighed gjør ham noget sorgløs i sit Forhold, i sine Yttringer, ligesom han ei heller ret veed at benytte de i ham liggende Evner; thi naar det gjelder, og han mærker det er Alvor, saa komme disse først frem for Dagen.

- (135) 3/8 41 Det har dugget og er noget Taaget til Morgen; hvorfor man vel tør vente godt Veir idag. Veirglasset staaer +2°.

4/8 41 regnede det hele Dagen, men idag den 5/8 er Regnen ophørt, Solen skinner, og en stærk Blæst existerer. Baromethret staaer -1°. Landm. Olesen kom herop i Morges, i Anledning af P. Sv. Besynderligheder. Det synes ikke at Sagen kan følges længere. De mene ordentlig, at han er ikke ved dem alle Fem. For det Første er dog Sagen stillet, som vel er, hvorom jeg er underrettet i et Brev fra Olesen af Dagsdato. Men Dorte vil ikke blive der, i hvad de end gjøre. -

6/8 41 Igaar var her Skolecommission, men der mødte kun 3 foruden Præsten. Fjellerup Skole bliver nu ikke flyttet. Directionen har erfaret med Misnøielse, at hverken Skolecommissionen selv eller

Be ærnerne kunne blive enige om, hvad der var til Sognets Gavn. Men derimod skal 1 pr Tønde Hkr indkræves Pengene indsættes i Stiftets Sparekasse, og Bogen hvert Aar indsendes med Regnskaberne. Her har de kloge Beboere tugtet dem selv, og viist hvor umodne de ere til at bestyre deres egne Anliggender. Vare mange Pastorater som dette, og Regjeringen fik Underretning derom, da blev der ingen Communebestyrelse endnu - Atter regner det idag til Morgen. Baromethret staaer -1° d.e. een Grad under foranderligt. - Efter Hempl. Avis N° 141, 2 Aug. d.A skal der gøres Forsøg med at plante Frugtræer paa Landeveiene i Odense Amt, 400-600 Kjernstammer, og Omkostningen afholdes af Veikassen. -

- (136) 7/3 41 Igaar og inat regner det uophørligt, samme gjør det idag til Morgen, saa Menneskene grue for den megen Væde, som Skyerne udtømme over Jorden. Baromethret staaer -2 $\frac{1}{2}$ ^o. Iaftes var jeg hos Landmaalerens, hvor vi talte om P.Sv. Sager, der nu skulle være afstillede; bare de ikke ere formeget udsprede blandt Folk? - P. Møller og C.Kamm høstede alligevel, Regnen uagtet, igaar den - 6 August.

Under 7 Aug. afsendte jeg tilligemed Subskpt følgende:

I Haab om, at de fornødne Pengemidler indkomme ved Subskriptionen, og at Forehavendet fuldbyrdes, da tillader jeg mig endmere, paa det at ikke for lang Tid skal hengaa med Formaliteter, og det saameget Mere som Sagen tages paa den Fod i Baagherred, at proponere: At Enhver vilde lade følge med Circulairet en forsegløt Stemmeseddel, ihvilken der er stemt paa 2de Skolelærere heri Herred, der skulde forene sig med Tvende paa lige Maade valgte i Baagherred, for i sin Tid at overrække Pocalen, og ellers forinden at have Fuldmagt til Sagens Tilendebringelse, f.Ex. at bestemme Inskriptionen m.M. saa at Gaven i alle Maader kunde blive saavel Modtageren som Giverne værdig. Endvidere tillader jeg mig at bede om, ogsaa for af fremme Sagen, at Bidragene maatte tilstilles mig i Octobr Mde. ligesom foreslaaet er af Hr. Lærer Tørsleff, hvis Indbydelse jeg lader medfølge, uden

(137) derfor at benytte den heri Herred eftersom min da var concipieret, og jeg ikke har fundet mig beføiet, at lægge denne tilside. - Saa formener jeg ogsaa, om Pocalen end kan gøres større eller mindre overensstemmende med den subskriberede Summa; saa burde den dog ikke være mindre end 50 Lod, Kjøbenhavns Prøve, eftersom vi ere saa Mange, hvorfor jeg vover at proponere Bidragen fra 1 til 2 Rld, hvilken sidste Summa jeg tegner mig for.

At der siden aflægges vedbørligt Regnskab for Pengene og ellers meddeles Deeltagerne Underretning om Sagens Udfald er en - Selvfølge.

ærbødigst P.Jacobsen.

Ligeledes afsendte Indbydelsen til at Subskribere, dateret den

20^d Julii sidst, og den lyder saaledes:

Kjære Medbrødre!

(138) I et Øieblik, hvor ingen videre Tid var til Overveielse, og hvor det var upassende at undslaae sig, navnlig ved min Nærværelse i Odense den 1ste Julii, overtog jeg mig paa nogle agtede Medbrødres Opfordring og Tilskyndelse et Hverv, hvortil vistnok en Yngre og Dygtigere burde have været kaaret, eftersom det ikke bestaaer i noget Mindre end at indbyde samtlige Skolelærere i Vendsherred til at subskribere i Forening med vore Brødre i Baagherred til hvem lignende Indbydelse udgaaer fra Hr. Lærer Tørsleff i Assens, paa den fornødne Summa, circa 80 Rld til en Festpocal med Laag, indvendig ægte forgyldt og af smukt Arbejde; hvilken Pocal paa en solenn og passende Maade skulde overrækkes vor ædle Velgjører og høie Foresatte, Hans Høiærværdighed Hr. Provst Seidelin, af hvem vi have saamange factiske Beviser paa virksom og faderlig Bevaagenhed og Forsorg; ved hvis humane Forhold imod os, vi Alle føle os ligemeget hentrukne og tiltalte; og for at vi ved denne Overrækkelse tillige kunne tilkjendegive ham vor hjertelige Taknemmelighed, Hengivenhed, Kjærlighed og Høiagtelse.

Vel er det sandt, og jeg behøver ikke, kjære Brødre, at underrette Eder derom, at sand Taknemmelighed bør føles i Hjertet, og vises i vort ydre Forhold, vises i Kaldstroskab og Flid, i en værdig Holdning i vor Stilling, og i en fremadskridende Uddannelse og Duelighed; at denne Art af Taknemmelighed var Hans Høiærværdighed den kjærkom-neste, og at han ikke har ventet sig nogen Anden fra vor Side; men Tanker og Følelser kunne dog heller ikke udtrykkes uden ved et Tegn, som bærer Vidne om dem, endnu mindre fastholdes, eller bevares i noget betydeligt Tidsrum, hvorfor det bliver en indre Trang at finde et Symbol paa vor Taknemmelighed, svarende til Øiemedet; og ihvor mange Saadanne der end kunne tænkes og gives, saa skulde vi dog neppe træffe noget mere hensigtsmæssigt, end den proponerede Pocal med tilsvarende Inskription, hvilken dog i Modtagerens Familie kan gaae i Arv i flere Generationer.

Under Forudsætning altsaa, at det bliver optaget i samme gode Mening, hvori det fremsendes, tillader jeg mig herved venskabeligt, overeensstemmende med en skete Opfordring til mig, at indbyde mine Medbrødre, Skolelærerne i Vendsherred, saaledes som berørt, til at subskribere paa ommeldte Summa, samt at skrive Deres Navne og hvad de til Øiemedet ville give i følgende Rubra.

ærbødigst

PJacobsen

(139) 8/8 41 Endnu idag regner det til Morgen, men dog Støvregn, som giver

Side 140 - 154 findes bag i Bogen

Haab om bedre Veir næmpaa Dagen. Barometret staaer 0° - I Fædre-
landet forsvares Baptisternes Sag mod Regjeringen, og dennes Forføl-
gelse mod dem, hvorved de skulle undertrykkes. Medlemmerne fremstilles
som gode, fredelige og arbeidsomme Folk, der ere langt fra alt sygelig
Sværmeri, men de nægte Barnedaabens Gyldighed, fordi Christus ikke
har befaleet den, eineller har den apostolisk Oprindelse, og er upas-
sende at være en Pakt mellem Gud og Mskene. De føle sig faste i den
Overbeviisning, at deres Forehavende var Gud behageligt og at de opfyldte
hans Villie, hvorfor de ikke kunne frafalde deres Mening, men vilde
taale og bære Verdens Kors og Forfølgelse, hvor stor den end maatte
blive, m.M. De blive Alle advarede, og forestillede de skadelige
Følger af deres Overgang, samt det Afbræk i deres jordiske Lykke,
som de overføre paa sig, saa at de Alle lægge et fast Sindelaug
og Sjælsstyrke for Dagen. Forf. udbryder efter at have sat dette i
klart Lys: "Derfor, I Herrer af Cancelliet og Politie og Cleresiet!
"derfor - om I end aldrig saa meget misbilliger deres Lære som vil-
farende og taabelig - Hatten af, hvor I møde nogen af disse simple,
"eenfoldige Almuesmænd! Derfor bøier Eder for den Magt, der er stærk
"i de Svage, og bereder Eder Lovsang selv af Bornenes Stammen. For-
"følger og forhører og fængsler dem længe nok, hvis det er Eders
"Embedspligt; brænder dem, hvis der findes noget Reskript, som for-
"drer det, men - Hatten af!"

(140) Graveur Münster, som nu er deres Præst, skal være en i alle Hen-
seender elskværdig, ærlig, og retscaffen Mand, som tillige med de
andre 38, ere udtraadte af Statskirken, fordi den var dem ikke til-
fredsstillende, og den Lindbergske-grundvisk Sect, hvortil han for
en Tid hørte, forekom ham at være et hemmeligt Papisterie, eftersom
han af Grundvigs egen Mund hørte: "at Lægfolk ikke skulle læse Biblen
og grandske i den, da de ikke havde den Helligaand, som Præsterne
fik ved Haandspaalæggelsen, - og Troen var ingen Skolesag"

9/8 41 Endnu idag til Morgen hænger Regnen over os, det tordner endog
lidt, flere ville høste idag, men det seer kun maadeligt ud dertil.
Avisen gjør ynkkelige Beskrivelser over den Skade, der ved Regnen^{er} af-
stedkommet i Sjælland, saavel paa Høe og Kløver, samt paa Korn. -
Min Broder R. med Familie var ner igaar paa Reisen til Ørsted, i
Løverdags havde han Krøprinds. paa sin Inspicering, som opholdt sig
længe paa Skolen, og under Hovedregningen, hvor et Barn fik det meget
hurtigt, sagde: "det var Satans!"

I Fædrelandet for 17 Julii 1841 findes i en velskreven Afhandling
om Domænerne i Danmark, hvori Budgettet tillige anføres eller omtales,
at Kongen aarlig faaer leveret til sit Kjøkken 38.000 Østers. Hen-
sigten med denne lille Bemærkning siger Forf. er naturligviis ikke at
dolere over, at Hofholdningen faaer for mange Østers, skjønt Gud
veed hvorledes man faaer dem spist, men kun at gjøre opmærksom paa,

hvorledes der skulder sig et lille Stykke Civilliste overalt i Budgettet, selv paa Steder hvor man mindste skulde formode det. - I f. N^o har en Hr. G. havt en lykkelig Idée, til Skolelærernes Kaars Forbedring, bestaaende deri, at de skulle opløkke Silkeorme, lade deres

(141) Børn afnaspe Silken m.M, hvorved en Nettoindtægt af 182 Rld circa kan udøringes for hver Skolelærerfamilie aarlig. Man høre bare!

10/3 41 Til Morgen idag St. Lausdag er det Tørreveir, men i Nat regnede overmaade.

10/8 41 var jeg i Harrendrup at vaccinere, tog med Holm ind i Harr. Mølle, var i Fjellerup hos S.Junge, for at vaccinere hans Søn, var inde et Par Steder mere, men ikke i Prstgd. Det ene Sted var hos L.Poulsen, hvor jeg berørte en delicat Sag med alt den Varsomhed, jeg formaaede, men den blev optaget tem. alvorligt, og efter mit Ønske, det jeg har næret hos mig selv i flere Aar. For iøvrigt veed Gud bedst, hvad der skal blive deraf, og hvad Lykke der ligger deri.

11/3 41 høstede jeg Rug, hvor Veiret var nogenledes, og om Eftermiddagen var jeg i Slett for at vaccinere A. Rønnemoses Barn. Han er en ringe Person i Oplysning og Moralskdannelse, sætter ordentligviis sin Ære i Skjændsel hvorpaa han fortællede flere Historier, blandt Andre en om sit Forhold mod den gl. Doct. Bojesen, under en Kongereise med ham. For i Øvrigt fortæller han tørt og morsomt og er en Igel til at hænge i sit Øiemed. Idag leverede jeg ved P.O et Brev til J. Skomager, for at denne igjen skulde afgive det til Hr. Lærer Tørsleff, angaaende Subskriptionen til Festpocalen for Provsten. Min Broder R. ivrede svært mod denne Pocal, da han var her i Søndags, paastod det var utilbørligt at beskatte de fattig Skolelærere paa den Maade; at de kunne ikke sige Nei, om de end vilde, m.M, som der er noget i

B Brevet til Tørsleff kom ikke afsted den Dag

(142) Men derimod indvendte jeg: at Provsten var en troe Forfremmer af Skolelærernes Interesser, havde gjort mere for dem end nogen Anden Provst i Danmark, og han var en human Mand og Foresat. Blandt Andet havde han oprettet Skolel. og Præsternes Læseforening, forskaffet hine forsaavidt det var gjørligt Tillægget Plc af 22 Maii 1839 bestemmer, og nu oprettet Skolelærerenkekassen m.M.

En Samtale (af Cosaren)

Læreren. Hvorved beviser Du, at Menneskets Sjæl er udødelig?

Eleven. Menneskets Sjæl kan ikke ophøre; thi Intet kan ophøre at være Noget.

Læreren. Hvad siger Du?"Intet ophøre at være Noget"? Du har nok aldrig seet et Boe under retslig Behandling.

13/3 41 var det endnu den værste Uveirsdag i hele Sommeren. Regn

og Blæst have vedblevet hele Dagen i et Væk. Jeg har ikke bestilt andet end læse Cosaren fra N° 23 til 39. Forunderligt at den toleres af Regjeringen hvis Sphære er betydelig neddraget, hvis Anseelse synker, og hvis Agtelse formindskes ved den idelig Railieren, Latterliggjøren, og Pudsærligheder. Men der ere mange herlige Steder i den, Friheden faaer et livligt og hen Forsvar, og Redacteurne den sande egentlig Forfatterne ere talentfulde og begavede Mennesker.

- (143) 14/3 41 har dog Regnen ophørt, og Baromethret er steget 2 Streger, det staaer 0°. I et Subplémenthæfte af Qvt. Skr. for Almueskolevæsenet, mig tilstillet fra Hemp. Boghandling, ere flere vakkre Afh. f. Ex. en af Dinter, om Skolel. Glæder og Sorger, en af Skolelærer Hansen i Coelberg, 2 af Forstander Sørensen, og en Resension af Prof. Hjort over Frølund's Læsebog.

Hr. Skolel. Hansen skriver med Liv og Lune, er skarp mod Skoleforstanderne efter Fortjeneste, hvor disse ville være vigtige, og troe at de kunne tilrettevise og belære Skolelæreren. Det er ogsaa yderst comisk, for ikke at sige latterligt, at see hvorledes de skaae sig, naar de komme i Skolen for at agere Foresatte. Saaledes kom her i Fjelsted Skole for endeel Aar siden, P. Ands. og L. Bech, for at inspicere Skolen og Læreren og Uncerviisningen overeensstemmende med Skoleanordningen af 29 Julii 1814, § Noget stode de indenfor Dørren begge To med deres kjønne røde Huer paa, med Tømmelfingrene i Arme-hullet af Vesten, skjøndt Læreren og Børnene vare ubedækket, førend de skrede til deres Embedsforretning. Bemeldte Huer beholdt de paa under deres hele Inspition, for at Børnene kunne see at de havde Authoritet, og ikke skyldte Læreren Erbødighed; Bønderne kjænde ikke noget større Beviis paa, at de ere agtede, end at de tør lade deres Huer sidde, eller tale med en Manden udenfor Bondestanden med bedække Hoveder. Jeg havde den Dag just indb. Underv.. Endelig skrede de til Værket. L.B. var endeel mindre uforskammet end den Anden, hvorfor han smiskede af og til, naar P.A. vendte Ryggen til; men denne saae arrig og fortørnet ud, og gik omkring til Tabellerne og lyttede. Efterat have opholdt sig nogen Tid ved Een, der havde trestavelses Ord, sprang

(144) han ud paa Gulvet, og svor, at det var Skidt altsammen. Thi det ene Barn tog ikke den sidste Stavelse med, hvilket Bihjælperen slet ikke bemærkede, og hvor kunde det være anderledes, naar det ene Barn skulde lære det Andet? Jeg bad ham at erindre det vare smaae Børn, som skulle undervises og tilrettevises, samt at lignende Feile indtraf ideligt i alle Skoler og under alle Lærere. Men det hjalp altsammen Intet, han vedblev med sit, og truede at melde det i Commissionen næste Gang, hvilket han dog alligevel lod være. Jeg mærkede strax, og kunde forud regne mig til, at han var kommet i en ond Hensigt, vilde absolut finde noget at udsætte paa mit Forhold og min Gjerning, og nedrive mig i

Wassberg

Børnenes Sine; men jeg tillod mig at sige ham, at han aldeles ingen Indsigt havde i den Sag, han havde påtaget sig, at der ikke var et fornuftigt Ord i al hans Snak, og hvis han paa denne fjantede Maade oftere forstyrrede Undervisningen, saa anklagede jeg ham for Directionen.

I Maanedssk. eller Repertorium for Almueskolelærere 2^d Aarg. Aug. Heftet a 1841 giver Fr. Frølund Skolelærerne adskillige Snipper over deres sløve Ligegyldighed, fornemmelig fordi at de ikke ere hurtige nok til, at erklære sig for den almindelige danske Skolelærerforening. Velbehageligheden i, at blive i den tilvante daglig Slønder skildrer (145) han temmelig godt, og hvad der har nogen lang Udsigt og ikke ligger lige for Foden, dermed vil man Intet have at gjøre. Sæden maa kun være kort i Jorden førend Frugt og Grøde vise sig. Saa rigtigt dette er i Almindelighed, og i Henseende til Skolelærerne i Særdeleshed, hvorimod kun kan være lidt at indvende, saa maa man dog ogsaa betænke, at disse Mænd, hvad Tid og Penge angaaer, have kun Lidt at disponere over, og bør vel betænke hvor Begge skulle komme fra, naar de indgaae i Forbindelser, hvor de kræves i temlig høie Grad.

15/8 41 Endnu har det regnet i Nat, og til Morgen, Baromethret staaer under 0, d.e "Foranderligt". Med Høsten seer det kun daarligt ud, Rugen staaer endnu ude, og det andet Korns Modenhed skrider ikke fremad. Ellers synes det dog idag Kl. 11 at ville blive Tørveir. Man udfinder alle tænkelige gl. og nye Tegn, for at nære Haabet om godt Veir; men Resultatet er, at de skuffe alle Sammen.

Idag kjørte her forbi en Vogn, hvorpaa var Farver Svendsen og Jomfr. Sara Junge, som nu ere forlovede, og nok vilde over til Simon. Denne Forlovelse giver Anledning til flere Reflectioner for mig, eftersom han var først forlovet med Tr., ophævede Forbindelsen; men tilbød sig flere Gange at knytte den igjen. Han fik nu en Præstedatter istedetfor en Degnedatter; en stor Medgift istedetfor en lille; men Jomfr. S. tænkte ikke paa, at hun skulde komme til at tage til takke, med hvad Tr. havde vrakket.

16/8 41 Idag til Morgen seer det godt ud i Veiret, dog er Barometh ikke steget, men staaer ved 0°. - Overalt klages over det vaade Veir, og den Skade, det har afstedkommet. Igaar var jeg paa Sl.gd, hvor der (146) blev taget godt imod mig. En Pjese af Skolel. Jochumsen Signalementet kaldet, har jeg læst i Dag, den var egentligt et Indlæg i Provsteretten, og dateret Barløse den 3 Marts 1838. Men den er mere vittig end grundig, synes mere forfattet til Morskabslæsning end et Retsdocument, og ved saadanne bløde Vaaben overvinder han aldrig sin Modstander, Past. Sørrensen. - Marius reiste idag efter egen Bestemmelse til Svendborg for at besøge Spare. En Skolelærer Rønning fra Birkende

var nær 3 a 4 Timer og han fortællede en Deel om en Affaire, som han havde havt med en Moder i sit Sog. i Anledning af, at han havde givet hendes Datter et Par Lussinger med Haanden, hvilket han havde vedgaaet, og derfor af Gouvernementet, hvortil hun havde klaget, var dicleret en Irettelse, hvilket han havde faaet, men med stor Skaansel, saavel af Directionen, som Skolecommissionen. Men Kjerlingen har siden klaget til Cancelliet, og ansøgt om fri Procurater, hvilket hun har faaet, men med det Samme ogsaa Rønning. Nu skulde de for Retten med hinanden, dog havde hun endnu ikke Stævnet ham; men efter Sagens Beskaffenhed hidtil, hvis Documenter han havde med, har han aldeles intet at frygte. Kun er det beklageligt, at en Skolelærer, som vil opfylde sine Pligter, viser Nidkjerhed i at fremme Underviisningen og desaarsag driver paa Børnene, at han saaledes kan komme i Forlegenhed, og vorde given til Priis, for raae Ondskab. Man maa dog bekjende, at han staaer mellem tvende Ild, de raae Forældre paa den ene Side, sine Foresatte paa den Anden. Disse drive ham fremad til Virksomhed og Daad, tiltaler og irettesætter ham, hvis han ikke viser Iver og Nidkjerhed, og hans timelige Vel beroer paa, at de bifalder hans Virksomhed; paa den anden Side har han hine - Forældrene - som lure, lytter, og ønsker Leilighed til at styrte sig over ham, og skade ham. Hvorledes skal han træffe det Rette, hvorledes komme mellem disse Klipper, Chylla og Caryptis, uden at blive hængende enten paa den ene eller den Anden?

17/8 41 Endnu idag - godt Veir - Rugen kommer ind i disse Dage. Baromethret staaer, Kl. 12, 3° hvorfor man tør vente Tørveir for det Første i Dag. - Vi kjørte Rug ind, den var me god og fyldte godt, 8 Næsten fuldvoxne Ællinger, som vi havde, fandt Hanne ihjelslagne inde i Hans Andersens Lykke, dog mene vi ikke at han eller Folk har gjort denne Udaad, men Fredrich Skræder eller hans Dreng, da de laae tæt ved hans Lykke, hvorfra de vare kastede, men det vil vel snart nærmere opklares - J. Andersen var her fra Helgnæs, men da Marius ikke var hjemme, reiste han strax igjen.

18/8 41 Uagtet at Barometh. staaer som igaar, 3°, har det dog regnet i Nat igjen; men dog var det godt Veir hele Dagen. Jeg var ellers idag i Gb.M. for at vaccinere 2 Børn; det er en pæn Familie; men den passer ikke godt til Møllerfolk, hvortil ene burde være Bønder.-

(148) 19/8 41 var jeg oppe Kl. 4, ½ Time førend Solen, og saae den i al sin glødende Glands og Herlighed, da den steg gennem Horizonten. Nu er det et deiligt Veir, baromethret staaer paa 6° over Foranderligt. Vi skulle høste Chevaleerbyg idag.

20/8 41 blev jeg kaldet op til Hans Postmager, som er blev stærkt syg, af den Gyldneaare, hvorover han mener at skulle døe. Han vilde have, jeg skulde opsætte hans sidste Villie, eller en Bestemmelse med hans

Eiendom, hvem den skulde tilhøre. Men formodentlig lever han nok. Idag har det været et smukt Veir.

21/3 41. Det blander i Veiret til Morgen, og Veirglasset er faldet 5°. Mange ville idag stræbe at kjøre Korn.

22/3 41 Inat var her et forfærdeligt Veir med Lyn og Torden, dog fornemmelig det Første. Nogen Regn faldt der tillige. Jeg frygter for, at Veiret igjen bliver regnfuldt og ustadigt, Baromethret viser 0°, men et Taage nedsænker sig i dette Øieblik, Kl. 7 om Morgen, hvilket muligt giver godt Veir i Eftermiddag. Igaar læste jeg en Novelle, "Extremerne" af Forfat. til en Hverdagshistorie. Indholdet er ikkun hvad der daglig skeer, en udelig ret intaget af sit Adelskab, og Borgerlige der spotte dermed; men Stilen og Behandlingen af Themaet er herlig, og derved en behagelig Lecture. Kl. 9 begyndte Regnen af Sydost.

(149) 23/3 41 Medens vi vare i Kirken idag kom Tordenen igjen, og buldrede dygtig under Prædiken; tillige regnede det stærkt, hvisaarsag Præsten lod sig kyse og tog ikke til Harrendrup, hvor jeg ogsaa skulde have været over i Holm Fraværelse, men blev saaledes fri. Igaar Eftermiddag vare Moder og jeg oppe hos Sør. Hansens, ved hvilken Leilighed vi vare ogsaa ude i hans Mark, og saa hans Korn og Kartofler, som ere udmærkede. Den gl. Jomfr Østrup døde igaar, efterat have været heroppe i Byen Dagen forud, hvor hun fik en Perial. Man har et Vrøvl med hendes Begravelse, forsaavidt hun har ønsket at blive begravet i Indsløv Kirkegaard, Bubbølgaards Leiested, hvortil hun ingen Ret har, men forbudt er det ikke.

24/3 41. Igaar Eftermidd gik jeg til Slett, og kom sildig Hjem, Kl. 10, men til min store Forundring havde jeg faaet To Fremmede, navnlig Cand. Rask og Jacob, som Begge logerer her i Nat, hvilket meget glædede mig. Idag truer det med Regn igjen, den har allerede begyndt, dog saa smaat, og min Byg staaer ude. Gud hjælpe os kun, med det ustadige Veir! Begge ommeldte Gjæster reiste saa Kl. 3 Efter middag. R fortællede at Prinds Frdn. havde gjort bankerot, paa en Tønde Guld.

(150) 25/3 41 Baromethret er stegen i Nat, og staaer 3°, formodentlig bliver Veiret godt idag. Marius kom saa hjem i Aftes efter 3 Dages Fraværelse, ihvilken Tid han baade i Svendborg og Kjærteminde. Trine skulde være kommet sig, og deres Udsigter temmelig gode, hvad Næring angaaer. Jacob og Farb. R havde ogsaa været i Svendborg, og vare reiste derned uden at tage mig med, hvilket de efter Aftale ellers burde. Hvori var lidt laadent.

26/3 41. Igaar den 25 Aug. fik jeg endeel udrettet med Indavlingen. Byg, Vikkehavren og Høe kom ind. Om Aftenen var jeg i Sletterod. -

I Fædrelandet læses et strengt og naadt Stykke mod den "Berlingske" som har raadet Bønderne at indgive deres bankhæftelser sogneviis, hvilket skal være til Tab for dem ifald de gjorde det, saasom de herved mistede Retten til at erholde Actier i Banken, d.e. de fik et mindre Antal Actier, end de ellers vilde have, og Leilighed til at forøge disses Antalt er en reel Gevinst. F.Ex. naar 100 Rbdl. ere samlede af 20 særskilte Bankhæftelser, 5 Rld hver, saa kan dette Beløb sælges efter Courser, paa Tiden for 113 a 114 Rld., som er forvandlet til en Bankactie; men dersom hvert Enkelte 5 Rld blev supplere til 100 Rld, saa vilde det give $14 \times 20 = 280$ Rld, hvorved vandtes $280 - 14 = 266$ Rld, og dette Tao vilde den "Berlingskes" Raad, eller proponerede Maade at indfri sin Bankhæftelse paa foraarsage.

(151) Altsaa Supplerings-Retten er den Ret, som de Bankhæftede bør benytte, enkelt hver for sig, og ikke ved at skyde sammen eller opsamle.

27/3 41 I Aftes regnede det igjen, og vedblev noget udpaa Natten, hvilket jeg erfarede, idet jeg sat oppe, for at vente paa Hanne og Ole, som vare i Ørsted, men de kom ikke hjem. Dog havde Regnen ikke blødt ret meget, eller til Skade for Bjergringen af Kornet. Og idag er Veiret igjen godt, og Høsten har god Fremgang. "Fædrelandet" fører immer Beklagelser over det vaade Veir, over den daarlige Udsigt til Høsten, og over de forventede høie Kornpriser. Bemeldte Blad har for en Deel tabt sig islige og lignende Ting. Ellers er det slemt og skarpt mod H. Rask og Hollard Nielsen, som ere Redacteurer af dansk Ugeskrift for alle Stænder, og R. gjør det til - Ingenting. At han var noget Mere dresseret, og omsigtig dennegang end ellers, holdt sig temmelig consequent til det Conservative, dog med fornødne Tilstaaelser af Reformer, kan ikke nægtes; ligesom han ogsaa var mere selvstændig og vidste nok, hvad han vilde. For iøvrigt er det min Mening, at Hr. Cand. R. kan være godt skikket til Lærer og Præst, kan blive en god Huusfader, og er en redelig Ven; men Redacteur duer han ikke til, dertil mangler ham fornødent Overblik, Skarp-sindighed og Opfattelsesaand. Ifald jeg forstaaer Fædrelandet N° 610 1841 ret, og hvad deri er taget af hans Blad, N° 16, da ere hans

(152) Yttringer om begge disse Blade barnagtige og eenfoldige, for ikke at sige forfængelige. Thi hiin Blad kan aldrig frygte for hans, og hans Polemik er vistnok kun et Barn imod Fædrelandets.

-H.K.Rask efterlod mig sin Adresse: Skindergade N° 13, 3 Sal. -

28/3 41 P.Sv. hvem jeg var hos iaftes vil, at jeg skulde skrive til Provsten i hans Navn, for at modvirke Præstens, paa Fjelstedernes Forlangende, indgivne Begjering om at faae Billesbøllerne udpantet for deres tilbageholdte Græsningspenge. Jeg lovede ham det, hvorvel det ikke er aldeles passende, saasom Klagerne dog have nogen Ret til at faae disse Penge, og jeg ingen Interesse have i at Billesbøllerne

indslaae sig for denne Forpligtelse. Kun gaaer hans Beggering ei heller videre, end at Fjelstederne ikke skulle faae disse Penge ved Udpantning, paa hvilken Maade de aldrig for har faaet dem, men at det skulde være en privat Sag mellem Byerne heri Sognet, hvis Tvistigheder skulde afgjøres ved Domstolene, og ikke ved Administrationen. Thi saaledes har den hidtil været betragtet. Saa mener han ogsaa, at Provsten staaer i den Formening, at bemeldte Penge betales til Skolelæreren, og ere en Indtægt for ham, da de dog kun ere Fjelsted Mænds Erstatning for deres i sin Tid udlagte Jord til Skolens Kreaturs Græsning

(153) hvilke Penge de ikke bør have indblandet imellem de øvrige Afgifter til Skolen. - Endnu idag gaaer Høsten rask fra Haanden, Veiret er godt nogle Vindstænkt uagtet, og Regnen kan ikke siges at have skadelig Indflydelse paa Høsten. - Jeg var i Gb.M for at syne Kopper, Informat. Saatrup fulgte mig lidt ud, hvor han omtalte det spændte Forhold, som var mellem ham og Møllerfolkene, hvilket var meget ubehagel for begge Parter, og hidrørte vistnok fra Misforstaaelser.

29/8 41 Var jeg hos Holm i Harr. for at laane hans Vogn til Kjærtemindereisen. Han fortalte om en Ordvexel mellem ham og Herredsfogdens Fuldmægtig, foranlediget ved Befordringen af et Brev, som denne formeente han havde Ret til at paalægge ham.

30/8 41. I Avisen i Dag læses den mærkelige Nyhed at Anordn. om Communalvæsenet er udkommet, og læses i Berlingstidende. Vi kunne altsaa vente den i næste Aviser. Sandsynligviis vil den træde i Kraft til Nyaar. Det vil nu vise sig, hvorledes Skolevæsenet og Skolelærernes Tarv deri er optaget? - Idag lagte eller meiede vi Boghveden i den lille Løkke, Størstedelen Knop og Græs. Byggen vil endnu staae nogle Dage, formodentlig en 3 Dage ind i Septemb. Af P.Sv. fik jeg 5 Rld. til Papir. Veiret er ypperligt og Kornhøsten gaaer rask fra Haanden.

(154) 31/8 41 Idag er det hedt, Solen varmer og Luften brænder, og i Morgen skulde jeg til Kjærteminde. Efter Bestemmelsen kommer Jacob i Eftermiddag. Baromethret synker, jeg er frygtsom for Regn i Morgen.

4/9 41. I de foregaaende Dage har jeg været i Kjærteminde, første Gang i mit Liv. Jacob og jeg kjørte derned med den lille Graae. I førstningen ømmede den sig temmelig. Men siden gik den meget godt. Vi kom til Kjærteminde om Aftenen ved Solens Nedgang. Byen laae i et herligt Lys og tog sig meget godt ud. En lang Træbroe fører ind til Staen. Vi fandt endelig Broder Niels, som nu Ingen ventede, og bleve modtagne med Glæde. Kun forundrede det os, at Faddersagen, hvorfor vi egentlig vare reiste, var opgivet, Barnet skulde ikke i Kirke Dagen efter, men først naar Provst Heiberg, der var i Sjælland, kom hjem. Endeel Vrøvlerie var arriveret i denne Anledning fra Ørsted. - Broder Niels har det meget godt, hans Bolig er rigtignok lille, men

net, og ligger ganske alene, uden Sammenhang med Byens andre Huse. Den Dag, som vi laa over der, nemlig 2 Septemb, besaa vi Byens og Omegnens Merkværdigheder, og morede os meget. Om Formiddagen besteg vi en Høi nordost for Byen ved 2 Veiræller, hvorunder var en Kilde med et lille Springvand, og fra denne Høi havde en herlig Udsigt over Fjorden og endeel af Storbeltet, hvor vi øinede Sprogø, og den Sjællandsske Kyst. En synderlig Illusion, eller et optisk Bedrag, skuffede til den Tid vore Øine, idet at flere Skibe, omtrent en Miil borte, syntes at være oppe i Skyerne, og fortonede sig saaledes, som om Skyerne vare under neden. Havet var deiligt, imponerende og interessant. Derfra gik vi ned til Havnen, hvor alle Fiskerbaadene laa, for at udløse, hvad om Natten var fisket. Der ere en 30 Styk. ialt, 3 Mand paa hver, og temlig store. Efter Kjøbmand Meillings Udsigende fiskedes aarlig for 5 a 6000 Rld. Sild. Om Eftermiddagen vandrede vi til en Punkt, vistnok sydost for Byen, paa Høire naar vi indkjøre, for endnu næriere at betragte Havet, og overskue en større Deel af samme, Paa denne Vandring var bemeldte Hr. Kjøbmand Meilling med, hos hvem vi indtog Mellemmad først, og drak Madeira, ligesom vi ogsaa spiste der Aftens. Omtalte Punkt er en god $\frac{1}{2}$ Fjerdingvei fra Byen, og ved dets Opnaaelse havde vi et imposant Skue, et deiligt Syn, Havets Majestæt, hvorefter jeg følte mig ligemeget tiltalt og hentrukket. Den vestlige Sol oplyste og viste os den sjæll. Kyst endnu stærkere end om Formiddagen, men dogi stor Afstand, og en stor Mængde Seil vare spredte over Beltet. Jeg kunde ikke blive træt af at see og betragte. Klinten var svimlende høi, flere spadserende Gange vare ordnede omkring i dens skovklædte Sider, og tildeels farlige at bestige. Paa Hjemveien gik vi gennem Lundsgaard tilbage til Byen. Ogsaa besaa vi Kirken, hvor et Par Støvler hængte høit oppe under Vælvingen, der skal have tilhørt en drabelig Dansk, som nedlagte alene 15 Svenske i Krigen med dette Folk. Kirken var af alm. Form, men ret kjøn. Man gaaer flere Trin ned til Gulvet. - Efter at have erholdt en vakker Frokost, hvor det gik liffligt til, og hvorved vi drak - Madeira, reiste vi om Morgenens Kl. 9 fra Byen ledsaget af Farb. Niels, og begge hans Smaabørn, og kom til Odense Kl. 12. Han og Børnene toge Afskeed paa Veien.

6/9 41 - Idag leverede Sognemændene Steen til Brolægningen her omkring Skolen. Herved vilde om Arbeidet udføres med Flid, Gadesiden werde forskjønned. Samme Dag begyndte jeg følgende Brev:

Kjære Søn!

For at prøve det i Odense erholdte nye Papiir, hvortil jeg føler stor Lyst, og for at den efter Naturens Orden synkende faderlige Autoritet ikke heelt skal forældes, hvortil den er temlig paaveie, ja endelig for at forsøge mig i om jeg endnu formaae at skaffe mig

sin Familie, som kjæmpe for at holde sig i Veiret, for at være anstændige, og høre til de bedre Klasser i Folket. Har han i sit Indre ingen Mindelser heraf, eller fortørnes han over disse, naar de komme i hans Bevidsthed, da er og bliver han en uverdigg Geistlig, over hvis Forhold man trækker paa Skulderne, og som Standen heller maatte have været fri for. - Paa sin egen Udvikling og Duelighed maa han derfor (159) ikke forsømme at gøre Bekostning, saa at han ikke skal savne de aandelige Skatte for de Jordiskes Skyld. Mange Bøger købte i Flæng have intet Værd, men et Kjærnfult Udvalg af det Bedste i hans Fag, bør ikke savnes i en Præstes Bibliothek, og paa dette Udvalg bør han tidlig begynde at samle.

8/9 41 I sidste Avis blev atter indbudet til en Skoleconferenz den 13 Septemb^r, Kongens Fødselsdag, i Odense. Jeg kommer der ikke, da det koster mig formeget, jeg kan ikke afsee de dertil medgaaede Penge. Ellers havde jeg ikke blot Lyst dertil, saasom der ere mange vakkre Skolelærere tilstede, men jeg anseer det endog for Pligt at deeltage i samme, eftersom det synes at være Meget, hvormed der kunde delibereres. Blandt andre Ting om Skolelærerforeningen, som er paabegyndt i Khvn. Om Skolebestyrelsen, eller Skolelærernes Foresatte. Thi at Bønderne endnu, naar de blive Forstandere skulle kunne irettesætte Skolelærerne, fordrer dem til Regnskab, eller kræve Oplysninger af dem, Underviisningen angaaende, m.M. ansees for aldeles ubilligt, ikke at føre til Andet, end - Ondt. Saa kunde jeg ogsaa ønske at erfare, hvorvidt Skolelærerne i Almindelighed kjendte Maalet, hvorimod de skulle rette sig, og om de have opfattet Ideen om Folkeoplysningen m.M. I vor her (160) i Herredet indgaaede Forening eller Conference sporede jeg ikke til bemeldte Idee. Standpunktet var lavt og Synskredsen desaaarsag indskrænket. At imponere ved det Udvortes, ved at være ansatte i Præstens Huus, ved at holde Heste, have egen Befordring, og ved at have Partier mellem Skolelærerne, det var Ting hvorpaa de satte Priis, og mere eller mindre bestræbte sig for. Hvorimod man lidet eller intet bekymrede sig om Standens Anseelse, Ære og Vel.

10/9 41 Vi have i disse Dage igjen godt Veir, og Barometh. staaer paa 5°. I dag begynder Andreas at tærskes.

Saa kom ogsaa idag tilbage det af mig udsendte Circulaire af 20 Julii 1841 angaaende en Festpocal til H.H.Provst Seidelin. Flere havde gjort Bemærkninger; men de vare alle høflige, og angik ulot Maaden. Mod Sagen havde Ingen - hvilket var at vente - erindret Noget. Skolelærer Rønning var den første, som indvendte at Alle burde have givet lige-meget, og den medgaaende Summa været lignet paa samtlige Provstiets Skolelærere. Men som sagt, denne Invending angik kun Maaden, ikke Sagen selv, og der kunde udtænkes mange flere end denne. Skolel. Winther

paa Fensø havde temlig godt igjendrevet ham, og udhevet det Billige i at subskribere, hvorved Enhver kunde tage Hensyn paa sin Formue. Sandsynligviis havde de indvendt, ifald man var indslaaet paa den Vei, de nu kalder den eneste, at man burde have valgt denne, som nu forkastes. Thi den er dog mere billig og human, end den de nu vil have foretrukket. - I Dag er det smukt Veir, stærk Tørre, og Høsten nærmer sig sin Ende. dog have vi først idag ophøstet Byggen i den lille Løkke. Den udgjorte 6 Traver.

11/9 41 lagtes Stenebroen færdig heruden for ved Veien. Samme Dag vare vi paa Hamborggd. i Besøg, og Degnen Schøidt i Kjærte var her indenfor paa sin Reise. Veiret er endnu smukt og tørt. Knudsen Altona var ogsaa paa Hamborggd. Han paastod, at der var intet bedre Beviis for Sjælens Udødelighed, end Christi Opstandelse. Naar alt Dette, som siges om Christus, var vist, da kunde man indrømme ham sin Paastand, men Jøderne troe ikke hans Komme, Straus anseer hele Historien om ham for en Mytte, hvisaarsag hele Beviset falder. Ellers har Knudsen ingen Evne til at disputere, ei heller til at erkende Sandheden, og han troede lidt eller intet paa et tilkommende Liv.

12/9 41 Endnu idag til Morgen er Veiret smukt og tørt, det seer godt ud, og Baromth. staaer 6°. - Lars Bechs Klaadte vare inde i Byggen i den lille Løkke, og Billesbølle datteren jagede dem af. Hele Sommeren gik hans Gjæs og Ænder ind i Kornet her i denne Løkke. Man kan kalde det hedt i Dag, Thermometret viser 16°.

13/9 41 Veiret er endnu i Dag smukt og det tørrer meget, Barometh. viser 6°, og Thermomet. 17½. -

(162) 14/9 41 I Nat og til Morgen har det truet med Regn, dog staaer Glasset godt, og forhaabentlig bliver det Tørreveir saa jeg kan faae Byggen ind i den lille Løkke. Igaar var jeg inde hos P. Sv. saae hans Humle, der er meget god, og med det samme omme paa Billesbølle, hvor Mort Møllers ældste Datter var, hvem jeg spurgte, om Præsten havde anholdt om, at beholde de 400 Rld hos hendes Broder, Men hun svarede - Nei. Om Eftermiddagen i Pstgd. for at modtage Besked om Bispevisitasen, som skal finde Sted den 6 og 7 Octob. Bogh. Milo med Familie var tilstede. - Vi fik idag vort sidste Korn - Byggen i den lille Lykke - ind. Og Hans Smed rydede Brønden. Bemeldte Person er ellers et Stakkel, hengiven til Brændeviin, og ei at betro Noget.

16/9 41 - Idag klarer Veiret op igjen, Solen skinner, og det blæser. - Nu er Kornet indbjerget her i Sognet. 17/9 41 Var M. i Gjelsted for at høre Biskoppen, som der visiterede. Han gik Tingene temlig nøiagtig igjennem, forlangte Geographie, almeennyttig Kundskab, Tavleregning m.M. Dog vare hans Erindringer høflige, og i en human Tone. Men Skolel. Stilling er alligevel misling, Ved Vistiasserne faaer han

(163) Paamindelser, Irettesættelser, endog i Overværelse af Flere, og det synes som om han stod til Snævar, naar Visitatorerne ikke blive tilfredsstillende. Men ellers har han i Skolen intet at sige, kan ikke faae Børnene i Skolen, ikke faae de nødvendige Bøger og Apparater, har Intet hvorved han kan tvinge Børnene til Flid, og Præsten kan daglig underminere og modarbejde Skolevæsenet, endog paa den aller-letteste Maade, blot ved at gjøre - Ingenting. Faaer han endelig efter lang vedholdende Ombeden, de Hjælpemidler hvortil Skolen trænger, Papiir, Bøger, Forskrifter, o. d.lg. saa er det i Almindelighed med ond Villie, saasom Commissionen anseer Sligt, som Noget, der fornemmelig har til Hensigt, at foraarsage Sognet Udgifter, og det bliver erindret i sin Tid. Præsten derimod, som tier, forhaler og holder tilbage, eller reentud nægter at anskaffe de ommeldte Ting, han faaer strax det Ord, at han vil spare Sognet, og vil dets Bedste; thi Almuen kjender endnu ikke andre Goder end de som kunne veies og tælles, god Mad, kjønne Klæder og Penge. Ingen lader endnu sine Børn lære Noget, fordi derved deres aandelige Vel befordres, deres Sjæleevner udvikles, de blive tænkende og dygtige Mennesker, nei, disse Skatte kjende de endnu ikke, formaae hverken at veie eller vurdere dem; men kunne derved faae en Gaard, en Summa Penge, eller komme til at befale over Andre, thi Magt have Bønderne ikke saaliut Sands for, da ville de maaske anvende Noget derpaa? Men det var egentlig ikke dette, hvorom Talen var, hvorfor vi vende os tilbage til vort forladte Thema: Skolelærers Stilling er misling.

(164) Bønderne, eller Forældrene og Børnene, sætte ingen Priis paa det, som læres i Skolerne. De ansee det kun for en Byrde, som ere dem paalagte, ja for en Plage, hvorfra de gjerne vilde skille sig. Men for i Tiden at komme til Confirmation, hvilket er deres høieste Motiv, og endelig naar de ere skikkelige, for at føie Præsten og Degnen, der holder saa meget af Børnene, finde de dem i, at sende dem til Skolen, men rettere eller ædlere Bevægegrunde have de ikke, hvilket sees deraf, at de aldrig lade dem gaae i Skole efter Confirmationen. At Mulcternes Undgaaelse ogsaa er et Motiv til at sende Børnene i Skole er en Selvfølge og maa ikke glemmes. Men under denne Uvillie og Ligegyldighed mod Underviisning, Skolegang og Kundskaber, denne Mangel paa Sands for det Aandelige i Mennesket, Mangel paa Ansporelse til Udvikling og Dannelselse, hvad kan da Skolelæreren udrette, hvad formaae hans Kræfter mod denne Last, som han er ene om at bære; thi de Vedkommende forøge den snarere, end de formindske den. Er der et fremmeligt Barn i Skolen, da bruger Præsten adskillige Steder at gaae omkring til Forældrene for at gjøre dem opmærksom paa, at de kunne faae det confirmeret, naar de gav Ansøgning derom, og denne vilde han besørge; er der derimod Eet, som er tilbage, har været forsømmeligt og dovnet, og nu burde holdes tilbage, saa confirmerer han det af Medlidenhed,

(165) fordi det er i Communens Interesse, endog medens det er i nederste Klasse, og lader Anordningen være uændret. Hvad Indflydelse Sligt har paa Skolen, Folkeoplysningen og Culturen er let at see, og behøves ikke nærmere at oplyses. -

19/9 41 Iaftes vare vi hos Landm. Olesen paa Lammesteg, Rødgrøe og Punsch. Disse Folk gjøre sig megen Uleilighed for os, ere ret ven-skabelige og artige. For Tiden forer vi vore Svin for Alvor med Kar-tofler, som ere temlig frugtbare, og komme ret tilpas nu, da vi intet Korn have. - Præsten havde ret Meget at fortælle idag om Biskoppen, hvem han talte med i Fredags ved Tractementet i Gjelsted. Dog ingen-lunde om Noget af Vigtighed.

20/9 41. Kl. 5 om Morgenen reiste Lotte til Svendborg igjen efter at have været hjem i 14 Dage. Hun kjørte med Skolelærer Knudsen, hvem hun ogsaa ankommed. Efter hendes Fortælling gaaer det ret godt i Svendborg, og de ere ikke uden Haab. Gud give dem Lykke, og han vel-signe deres Flid! - Luften er tør og kold og klar.

Med Tasken var idag Carl Bernhardts Novelle: "Gamle Minder", hvoraf jeg læste det 1ste Kapitel, som beskrev en gl. Kammerherre Norden fra 7^d Christians Dage, med sande og træffende Træk, endog hans Pidsk, har Forf. forstaaet at skildre, i Harmonie med den hele Personlighed. Jeg tænker at faae Leilighed til at læse hele Romanen, enten med Tilladelse, eller ved et-Puds. -

(166) Ligeledes var idag arriveret i Tasken Canelliesvaret paa det af endeel Billesbøller indgivne Andragende angaaende deres Formening om at blive fritagen for at deeltage i de saakaldte Græsningspenge til Fjelsted Mænd hvilket ikke blev bevilliget, men de skulle saaledes som Directi-onen bestemt havde, udrede deres Andeel for deres eiende Parceller, hvilken Cancelliresolution er af 7 September d.A. Men derimod fik de Medhold i en anden Anke, nemlig at de gl. Degneindtægter først skulle udredes førend de skulle deeltage i Ligningen. Hidtil have de ene udredt det Manglende af Skolekornet. -

23/9 Imorges da jeg vaagnede regnede det en stor Plaskregn som kom heelt uventet, thi i Aftes, ja inat, var det endnu stjerneklart.

24/9 41 var jeg i Fjellerup for at bestille Plouge, og endte omme hos L.Jørgensen, hvor P. Skydsbjerg ogsaa kom. Her blev talt endeel om Sognets Anliggender, samt om P. Andersen, der en Tid levede i den Formening at han skulde være Skolepatron. Derfor udsatte han det med sin Klage over sin Entledigelse fra Fattigvæsenet indtil han erfarede at hans Formening var urigtig, og P. Sv. var valgt til denne Bestil-ling. Bemeldte Klage har jeg i disse Dage afgivet Erklæring over, paa Præstens Forlangende, og paa Vilkaar at han skulde medtages Alt hvad skee kunde. Jeg indstillede, at han skulde efter sit Forlangende ind-

(167)

træde i Fattigcommissionen igjen, men paa Betingelse at han skulde gaae med Tavlen i Kirken, eftersom han havde ført Besværing over, at Tavlepengene henlagtes paa Alteret, og vilde at de i Menighedens Pænsyn skulde puttes i Blokken. Præsten kom strax herover, efterat han havde modtaget Krkl. og var ikke for at P.A. skulde ind i Commiss. igjen. Dog lod han sig gefalle dermed, da jeg forestillede ham, at Tavleombæren var en stor Tort, som vilde medføre de Andres Latter. Men han handlede heri, som i A.M, han gjører hvad han vil bagefter. - Ogsaa frygtede han for, at P.A. skulde indkomme i Forstanderskabet til Vinter, eller at Beboerne skulle væge ham. Men det troer jeg ikke! -

25/9 41 Toge vi Melk af Sognet, der faldt i samme Mængde som hidtil de andre Aar. Mærkeligt er det, at der vedbliver at være Tordenveir i denne Tid, og med det Samme Regn. - 27/9 41 pløiedes til Rug i den lille Løkke af de nederste Fjelleruper. Jorden faldt vaad og blød neden i ved Mosen. -

28/9 41 var jeg nede i den lille Lykke om Morgen tidlig, og med det Samme gjorde jeg Accord med A Tøremose om at grave en Grøft op, i Rugageren, for 2de Favnen. Regnen vedbliver endnu idag. Barometh. staaer - 0° -

29/9 41 Idag er det Michelsdag, Solskintil Morgen med nogen Blæst, Barometh. staaer -3°. Igaar regnede det til Bølgerne stode i Vandet hele Dagen. Nu kommer Biskoppen ikke til den bestemte Tid, 6. og 7de Octoo. Marius var i Præstegd i Aftes, og bringer denne Besked med derfra. Majestæterne komme til Odense de bemeldte Dage. -

(168) Adskillige Skolelærere have faaet følelige Erindringer. Blandt Andre, Vinther paa Fænoe, som sloge Armene i Laas, medens han catechiserede, hvilket H.H. tog meget ilde op. V. gik desaarsag ikke op at spise. Ellers, naar Børnene og Skolen vare gode, da var dette en høist uvenselig Smaating. Sagtens fandt H.H. denne Stilling for myndig, slig en Attitude vilde han have reserveret ene for sig selv, høist for Præsterne. Men i alle Methodelærere, hvor Skolelærernes Manerer omtales, heller ikke ved Seminarierne, har jeg seet eller hørt denne forbudt. Hænderne sammenlagte seer rigtignok mere bedende ud? Men dette minder om den alm. Undertrykkelse, samt om Ordsp.: man afsier Myggen og nedsluger Elephanten. - Præsten har fortalt efter en Past. Bojesen fra Vigersløv, hvem han havde talt med, at Biskoppen var ofte plaget af Hovedpine, og de Dage, hvorpaa denne indtraf, da var ham Intet til pas. Præsten blev irettesat hjemme, Skolelæreren nedrevet offentlig i Kirken. - Idag kom her en Skolel. Ishøie fra Erøe, ham som har indbudt til Subskript. paa Dannebrog i Avisen, for at faae min Antegnelse for et Exemplar. Han hilsende fra Br. R., og fortællede ovenomtalte Geschichte om Bispen og Skdel. Vinther. Sidste skrev Biskopp. et ret kjækt Brev

(169) til samme Dag, hvorefter han yttrede, at Intet var befalet om den Stilling Catecheten burde tage, og at han følede sig - fornærmet. Bemeldte Ishøj var ellers en tem. intelligent Person, og ret civiliseret. Han lod til at kjende endeel af Døgnets Historie, og Personallet i Collegierne. Hans Indbydelse er ogsaa ret godt forfattet.

30/9 41 Kl. 5 om Morgenen gik jeg ned i den lille Løkke, for at afgrave Balken mellem Grøften og Furen ved Billesbølle-jorder. P.O og Ole kom strax bagefter. Vi naaede det Meste af Bestemmelsen. Men det Værste er, at det vedbliver at regne, Jorden bliver saa blød, at man ikke kan være paa den, En 3 Qvarteer eller 1 Alen nede i Jorden findes en god Mergel, blandet med lidt Grus.

2/10 41 vare vi ligeledes i den 1. Løkke om Morgenen lidt over Kl. 5, hakkede endeel af de opgravede Tørve i Stykker og afkastede noget Mere af Balken mellem Grøften og Furen. Men vi sølede os stærkt til, og Fordelen ved sligt Arbejde er ikke stor, thi hvad vi sparede i Dagløn, det taalte vi paa vore Klæder - 3/10 41 havde Marius sine Børn i Choret i Kirken for at synge, hvilket gik ret godt, eftersom det var første Gang. Landm. Olesen var i Kirke for at høre Børnene synge, spiste til Middag her, og jeg fulgte med ham hjem. Men vi vare neppe komne derned før Farb. R. og M. kom, siden kom der Bud, at jeg skulde hjem, Cronberg i Gjelsted var kommen. Med ham gennemgik jeg de indkomne Stemmer og fandt at han og jeg havde de Fleste, følgelig skulle vi (170) tilendebringe Sagen med - Festpocalen. Dog vare der endnu Adskillige, som ingen Stemmeseddel havde indsendt. -

4/10 41. Reiste Fb. R igjen, han fortællede meget om Bispevisitatsen hos dem, om Skolel. Winthers Affaire med Bispen om den Andeel Past. Leth tog hans Prostitution, og udtrykte sig haardt over Biskoppens Forhold, som rigtignok ikke var delicat, eller til at rose. Præsten sagde endog: at han haabede, at de tvende Skolelærere som endnu ikke havde faaet deres Skoler visiterede i Morgen vilde afvise ham, hvis han skulde igjen begynde med Noget og i Alt holde ham Stangen.

Jeg har endnu ikke faaet min Rug saaet, Regnen vedbliver at styrte ned, og forhindrer det.

5/10 41 Idag har det ligeledes vedblevet at Regne hele Dagen, hvorfor det seer maadeligt ud med Rugsæden. Jeg betalte min Nabo, Kromanden, vort Mellemværende idag, først vilde han snyde mig ved at tage 3⁴ for Kanden af Mjød istedetfor 2⁸, som Andre tager, og da han endelig berigtigede dette, og gav mig Penge tilbage, snød han mig ved at give mig gale Penge, for 7⁶. Alt forsættelig! - Men jeg kommer ikke af med ham, eller af hans Klør alligevel, thi naar de inde faaer Løst til hans Rarteter, saa bekymrer de dem ikke herom.

6/10 41 Idag er Veiret deilig til Molten, Solen skinner nerind i
(171) Skolen, og giver den derved et livligt Udseende. Ellers staaer Baro-
meth. yderst lavt +7°. Idag tager vi Qvægtiende.

7/10 41 Inat har det igjen regnet forfærdeligt, Jordens Overflade
staaer i en Plømmer, og der var en alm. Beklagelse igaar, da vi toge
Qvægtiende, over Rugsæden. Fru Stabell har skrevet et Brev til Biskop
Faber om sin trængende Forfatning, hun har 8 Børn hjemme, m.M. Biskop
vil, at Præsterne i Vendsh. skulle faae Beboerne til at give hende
Noget, altsaa ogsaa Præsten i Fjellerup, denne veed nok, at Beboerne
ikke synes om sligt Overhæng, derfor har han anmodet mig derom, og i
Brevet hvori det skeer, skriver han sig - "hengivne" istedetfor hans
sædvanlige: "velvillige". Jeg har endnu ikke gjort Noget for denne Sag.
Han var ikke hjemme igaar, Præsten, men hos L.P. Baromethret staaer
til Morgen idag endnu lavere end i Gaar, nemlig: +9°. Idag ved Mid-
dagsbordet forholde jeg P.O. at han i Gaar ikke havde stukket Græs-
tørvane i Stkr., hvor Rugsæden skal lægges i den lille Løkke, hvorom
jeg havde bedt ham, men derimod lod Ole ene gaae med det, hvilket
jeg saae, den Gang jeg kjørte forbi. Jeg foreholdt ham det i - Sagt-
modighed, hverken skjændte eller knurede, alene som en Feil han havde
begaaet. Herved vilste han sig meget uartig imod mig, ja paa den
groveste Maade, sagde endog "at saadan en Fader agtede han ikke" m.M.

(172) usønlige og uærbødige Udtrykke. Herover blev jeg opbragt, saasom jeg
i ingen Maade havde fornærmet ham, har endog i samme Tid holdt med ham,
naar Moderen eller de andre Sødskenne skjænder over ham, søgte ham
i Bryggerset, hvorud han var gaaet, greb ham i Brystet, og holdt ham
ind til Væggen. Han vedblev: "Jeg vil ikke i Tugthuset, jeg vil ikke
i Slaveriet, m.V. Forsaa vidt at Lidenskaberne vaagnede i det Samme,
saavel hos ham, som hos mig, kan det Sagte ikke være videre at re-
flectere paa; men en saa vildfarende Stømp, med saa formørket For-
stand, som han herunder forestiller sig, har jeg ikke troet ham at
være.

8/10 41 Til Morgen er det Tørveir, men endnu har jeg ikke faaet min
Rug saaet, ei heller Kartoflerne optagne. - Igaar læste jeg Reperto-
riet (a), for Septem^b, som var interessant formedelst de flere Confe-
rencer, som overalt opkommer alvegne, og den Debat disse føre med
Skolevæsenets Modstandere, blandt Andre Past. Børresen, som med sin
eliptiske Dialectik gjør det tvivlsom, hvad man kan ansee ham for.
En Skolel. Schou har sendt ham Epistler i denne Anledning, hvilke
jeg dog ikke har læst, skjøndt jeg meget har ønsket det, og med dem
er Pastoren meget utilfreds, taler ret foragtelig om dem, ja paastaaer
at enhver retsindig Skolel. maa vende sig fra dem med Afsky. Jeg er
af den Formening, at bemeldte Epistler ikke ere af den Eeskaffenhed.

(173) Hr. B. udgiver dem for, at de have ramt ham, og netop derfor finder han dem saaledes. Et Flf betjener han sig af, i sin Erklæring, hvilket han altid har ved Haenden, ligesom Hofmandsdraber, nemlig at Hr. Schou ingen Dannelse har, dette udspiller han altid ligesom en Trumf strax, og med det samme declarerer sin egen høie og eminente Dannelse, opnaaet ved Gramatik og Lexica. Om Hr Schou,s Dannelse ikke er den samme, som Hr Børresens, hvilket man indrømmer, saasom den er opnaaet ved andre Midler og paa andre Maader, saa følger deraf ikke, at den derfor staaer under hans, eller at han B er en dygtigere og mere praktisk Mand, hvem Folket har mere Nytte af. Erfaringen bekræfter det i det Mindste ikke, meget Mere lærer den det Modsatte, og i mange Sogne vilde det see maadeligt ud, baade med Folkeoplysningen, og med Administrationen i det Hele, hvis ingen Skolelærer var. Men nu vil han finde en stor Fornærmelse heri, thi hvor forskrækkeligt er det ikke, uforbeholdent saaledes at sige Sandheden; ikke at agte paa Forholdene, ikke krustrere den med Sukker førend man fremsætter den, hvilket man dog skylder saadanne Foresatte, som har en saa høie Stjerne. Han bestræber sig ellers i en Anværkning, for at godtgjøre, at han har sagt Noget til Skolelærers Bedste, at deres Kaar og Stilling er ringe, at de ikke have overdrevet deres Klager; men han har ogsaa angivet det eneste Middel til deres Afhjælpning, nemlig et andet Befordringssystem, og ved dets Indførelse da kunne de være tilfredse m.M. Men paa denne Maade faaer de jo ikke Mere, Communerne udgiver derved ikke een

(174) Skill mere, Staten ikke heller, og Følgen af Forbedringen vilde blive, en langt større Afhængighed, Uselvstændighed, og Undertrykkelse. Thi for at naae Forflyttelse, og de bedre Kald da maatte man endnu krybe, smigre og krumme sig i en Langt høiere Grad, og al Selvagtelse og Caracteer udslettes. Kan Staten, Communerne og Gjestligheden, Humanitetens Repræsentant, Rets og Billigheds Forsvarer, finde det i sin Orden, at tilegne sig Skolelærernes Kraft, Talent, Duelighed og Tid, for det Vederlag som ydes derfor, og uden at Vedkommendes Samvittighed derover forvolder dem Betænkning, nu ja, saa lade det i Guds Navn blive som det er? Man har da en Bekræftelse mere paa, at jo Mere man selv har, jo Mindre forekommer det os, at Andre bør have; at Fraadsen og alskens Vellevenet gjør Mennesket ubarmhjertigt og haardt.

En vis Maskine trædes af et Dyr, en Hest eller et Essel, og kaldes derfor Trædemaskinen. For at gjøre dens Gang desto raskere, og faae mere Arbeide udrettet, da har man brugt det Flf, at opsætte et Havre-neg over Dyrets Hoved. Dette holder immer Hovedet i Veiret og seer efter det opsatte Neg, løfter Benet op paa et nyt Trin for at erholde en Mundfuld; men i det at det triner til synker Hjulet og dreier sig, saa det faaer Intet. Saaledes vedoliver det Dag ud og Dag ind, tilbringer sin Levetid under idelige skuffende Forventninger, og jo mere det

(175)

hungrer, jo mere det stræber. Hanne Dyret reflectere over sine Kaar, og havde det et Begreb om Helse, da vilde det vistnok troe at Trædemaskinen var opfundet der; saasom det ellers ikke kunde forestille sig, at Mennesker havde den Sindrigheid og Egennytte, at udtænke en slig Tilstand for det. -

Idag den 8de Octob., saae jeg endelig Rugen i den lille Løkke, men fik den ikke nedharvet i det Bløde, eftersom Hestene ikke kunne gaae der. Aldrig har jeg seet Jorden saa blød og plømmet, som den var.

9/10 41. Begyndte vi at optage Kartofflerne, Ole Skomag. faaer have 9 Rad for sin Uleilighed, de ere meget frugtbare. Jeg var om Eftermiddagen i den 1. Løkke for at opgrave for Vandet, som staaer i Grunden i svær Mængde; men jeg kan ikke gaae paa den, ligesom jeg ei heller kan grave saaledes, at det kan virke Noget.

10/10 41 Har Veiret været godt; barometh. er steget, 1° over Foranderligt, og det seer ret godt ud paa Tiden. M. var paa Erholm igaar Aftes tilligemed Mehl, hvor den gl. Vied fortællede ham, at J. længe talede med Kongen om Fredagen i Assens.

11/10 41 Endnu til Morgen tegner Veiret godt, Solen skinner smukt herind i Skolen, og Barometh. staaer +1°. - I Frankrig vedbliver det at være uroligt. Angreb paa Kongen og Prindserne her hører til det Almindelige, endog disse Bortførelse har været i Værk. Ove Thomsens Avis, hvilken P.Sv med Flere holder, kommer ogsaa i Tasken, og den forekommer mig bedre end Hempel. Stilen er mere Klassisk og videnskabelig. Hempels Avis gjør gjerne Angreb paa Skolelærerne, dens Redacteur, C. Bagger, bestræber sig for, at gjøre Udfald paa dem.

(176) Aarsagen hertil kjender jeg ikke, formodentligt er det Hempel, som blev vred over, at Skolel. ikke skjønnede nok paa hans Flid og Virksomhed for deres Skyld i Stænderne, hvor han unægteligt gjorde sit Bedste. At han ikke opnaaede det, hvortil han sigtede, at hans Bestræbelser for dem mislykkedes, og den hele Bevægelse og Debat blev et mons pariens, kunde Hemp. intet gjøre ved, hans gode Villie var umiskjendelig, og Skolelærerne skyldte ham Erkjendelighed, hvilken de ikke have viist ham. Men at han eller hans Tjener, C. Bagger, derover hugger ind paa den første den Bedste Skolelærer, siger dem Sotiser, og anstrænger sin matte Vittighed, for at sige noget til Fornærmelse og Beskjæmmelse for dem, skjønt de aldrig have gjort ham Fortred, det røber en sjelsom Tænkemaade, af en ualmindelig Beskaffenhed. Min Mening er: at Skolelærerne i denne Henseende bør erindre Hemp. gode Villie, og uegennyttige Færd, saavel som den brave og humane Provst Birchs, derimod skyldte de Intet til Biskop Olegaard ei heller til Provst Hald i den gysske Stendersal, saeligt som til Regjeringen.

Det smukke Vejr - Solskinnet i Morges - er allerede forbi, og det regner o' stormer alt hvad det kan, Kl. 3. Min Rug er endnu ikke nedharvet i den lille Lykke.

12/10 41 I Aftes kom Marius hjem med følgende Circulaire til Fattigforstanderne:

(177) "Da Skolelærer Jacobsen væggrer sig ved at ombære Tavlen i Kirken, "og han kan ikke forpligtes dertil, saasom §46 i Fattigreglementet "bestemmer at en af Fattigcommissionens Medlemmer har at udføre denne "Bestilling, vil jeg derom give vedkommende Fattigforstandere Underretning, saaledes at en af dem for Fremtiden har at gaae med Tavlen i Kirken, og strax efter at Pengene ere samlede at lægge dem i Blokken i Menighedens Paasyn. - Skulde Klage indløbe, som for ikke længe siden fra Peder Andersen, da maa Ansvarret hvile paa Fattigforstanderne i Tilfælde af at de ikke møde i Kirken.

"Dette Circulaire sendes i følgende Tour og bedes paategnet med deres Navne:

"Fattigforstander Jørgen Nielsen i Fjelsted

"Dito Anders Andersen i Sletterod

"Dito Peder Madsen Sletterodgaard

"Dito Peder Larsen Skydsbjerg, og derfra tilbage til mig.

"Fjellerup den 11 October 1841

Egalhen."

(178) Ommeldte Circulaire vedner, ligesom saameget Andet, om Præstens Skrøbeligheder. I en Erklæring, som jeg conciperede for ham, over P. Andersens Klage, angaaende Adskilligt her i Sognet, hvor iblandt Tavlepengenes Nedlæggelse i Blokken, yttres Præsten sig som om jeg vægrede mig ved at gaae med Tavlen, formedelst den Mistanke P.A. kaster paa min Redelighed, og paa den Betingelse, at denne selv skulde gaae med Tavlen. Men jeg har aldrig vægret mig ved denne Forretning naar de nærværende Forstandere skulde gaae med den, thi derved maatte jeg lægge mig ud med dem, og de kom til at lide for P.A. Skyld, hvilket meget kunde glæde ham. Saaledes som Circulairret er redigeret faaer det Udseende af, at Præsten selv har decideret i denne Sag, og hans Kyndighed og Myndighed vinder herved i Beboernes Øine; men det er Provsten, som har bestemt, at naar vi naar Nytaar, saa skulde Forstanderskabet besørge Tavlen ombaaret ved et Medlem, hvorimod jeg Intet har, og dette er en heel anden Sag, saasom Ingen veed hvem det bliver at Byrden falder paa. De nærværende Forstandere derimod kunne ikke Andet end fortryde paa, om jeg væltede denne Forretning over paa dem, de hver Søndag skulde være i Kirken, og det saameget Mere, som de aldrig have gjort mig imod, og jeg mellem dem har mine bedste Venner. Men netop derfor er det skeet, slige Lumpenheder maa jeg daglig døie, og jeg bliver nødt mod min Villie at klage over det. -

13/10 41. Præsten gaar idag til Alters, Past Dahl er Skriftefader, han er i høj Grad affecteret, ligner hvad Cinene angaaer, en Rasende, og har høitrvende Ord, for Resten er han en god Mand.

- (179) Ved Bordet talte vi om Biskoppen, hans til Winther givne Irettesættelse, som Alle ere enige i at laste, og desaaarsag holder med W. - Den hele Dahlske Familie synes ellers ret videnskabelig, og litterair, og kjender temlig vel til Tidens udmærkede Mænd, og Forfattere. - P.Sv. var her idag med et Anker Brøndevin, a 2de 2de Kanden, som var kjøbt hos Jørgensen i Odense, han sagde, at der var 20 Kander i Ankeret. Samme Dag givet Snekker Holm 1 Tønd. Kartoffler.

14/10 41 Regner det ligesom tilforn; og hindrer os i at faae vore Kartoffler optaget. Endnu den 16 Octob. vedbliver det med samme Veir, og Kartofflerne er e ei heller optagne; dog faaer Anne Skomagers nok Has paa de runde idag, men saa er der de saa kaldte Halvmaaner tilbage - 2 Rader.

Den 14de om Aftenen kom J.C. hjem, ridende paa den lille Graae, og var her om Naten. Han var ved godt Humeur, og hans Embeder for knytter ham ikke. Han fortællede flere Beviser paa Kongens Nedladenhed, Populairittet og Bestræbelser for at være yndet. Han taledede med ham i Assens, hvor Droningen ogsaa var tilstede. J.C. var ellers ogsaa af denne Mening, at jeg ikke skulde tage til Geburtsdagen i 2rsted.

- (180) 17/10 41. Til Morgen er Veiret, saa Meget deiligt, stille og klar Luft, og mildt som en Sommerdags Morgen. Men om Eftermiddagen Kl. 3 det sædv. Regnskyl, som vedblev saaledes, at Hr. Gottfredsen fra Erholm maatte blive her om Naten. Idag have vi faaet Ende paa Kartoffeloptagelsen, O. Skomager faaer dog en 5 Tønder, og den hele Afgrøde paa 5 a 6 Skp Land er dog + 50 Tdr Kartoffler.

18/10 41 Regner det endnu, Barometh. staaer +8° eller ved stærk Regn, og det antyder Sandheden nøiagtigt, hvilket det i Sommer har gjort efter min Mening, mere end ellers. Ole, som gik op efter Tasken i Morges kom med den Besked, at J. Njelsen havde tabt den. Aviserne ere derfor ikke arriverede, og hvis det er sandt, kan det endnu have slemme Følger. Biskoppens Anmeldelse kunde f. Ex. være deri, ikke at tale om andre Ting.

19/10 41 er Veiret godt, Solen har skinnet hele Dagen til Middag og Baromethret staaer 0°. Igaar kom nogle stærke Vindstød, og Vinden dreiede sig nordlig, hvorfor vi muligt faar Forandring i Veiret. Endnu er Tasken ikke kommen.

20/10 41 Formodningen om Veiret igaar gik ikke i Opfyldelse, det regner som sædvanligt, og Ingen veed Mage til Regn. - Under Dagsdato har jeg atter skrevet til Amsten see Side 98 - om et Matriculskaart

til Gaarden i Fjellerup. Iaftes afgav jeg først Præstens Circulaire om at gaae med Tavlen i Kirken til Fattigforstander J. Nielsen. Tasken kom idag jammerlig tilreedt. Her kom en Jøde fra Faaborg ved Navn Levin (181) for at kjøb Bankactier, Sognefogden kom herop for at raadføre sig med mig i denne Henseende, og jeg gav ham det Raad, at han ikke skulde skille sig af med sin Ret til Banken. Jøden lod Mændene samle og vilde have hele Byens Actieret paa een Gang. Han vilde ikke give dem noget men tog hele Indfrielse paa sig for Ingenting. Da jeg ikke hørte ham, og ikke veed Sammenhængen, kan jeg ikke forstaae hans Mensigt; men paa denne Maade maatte Bønderne dog tabe for Meget, og derved fik de aldeles ingen Erstatning for de mange Renter, som de nu i 28 Aar have betalte. Jøden fik aldeles Intet heri Byen. Besynderligt er det ellers, hvad jeg seer i Jaskene af Aviserne, at Bankactierne ere faldne ned til 5½ Procent fra 13 a 14 Procent.

Idag 20/10 el blev her ogsaa holdt Examen, som gik meget godt; Præsten gav mig sin Haand og sagde: "Tak" det skal være en Ære. Om Aftenen var jeg henne hos Sognef. N. Hansen. Han vilste mig den Skrivelse, som Provsten havde sendt Præsten, i Anledning af P.A.s Klage, hvilken denne havde sendt ham for at bekjendtgjøre den for (182) P.A. Hvorfor den skal gaae om igjennem Sognefogden er ikke let at see, eftersom det ingen verdslig Forretning er, men sagtens er det fordi han (Sfd.) skal see den, og fortælle om den i Sognet.

21/10 41 staaer Baromethret staaer +5°, og det stormer og regner. 22/10 41 er Barometh. steget til +1° om Morgen. Millius's Mester J. Jensen var her igaar, og han sagde: M. skulde have 15 Rld i Løn hos ham; men M vil vist finde at dette er for Lidt.

23/10 41 var jeg hos P.Sv. iaftes, efter nogen Tids Fraværelse en 14 Dage, og fandt dem forstemte. - Endelig har vi faaet nye Bestemmelse om Biskoppens Komme, til idag 14^t Dage, eller den 6 og 7 Novem^b; altsaa een hæl Maaned efter første Bestemmelse. Han bliver 3 Nætter i Præstegd. - Man seer af en Læsetaske som er sendt fra Provsten til Præsten, at Mdm. Galthen har sendt Provstinden Tullipansvibler særdeles skjønne. - Angaaende Bispevisitatsen bemærkes blot, at Guds-tjenesten i Kirken begynder Kl. 10 den 7 Nov^b istedetfor at den efter det tidligere Circulaire var berammet Kl. 9. - I Frederich Minde Skole møder Biskoppen Kl. 9 tager til Oure Kl. 12; men her i Fjell- (183) rendrup Skole. Herover har jeg reflecteret endeel, enten vil han eftersee os mere, og forudsætter altsaa at vi trænger dertil, eller han vil opholde sig hos os, fremfor i sin Skole. Muligt var det rigtignok at han vilde til Pstegd. at spise til Middag i den større Mellemtid. Om Aftenen var jeg henne hos H.J. Trymann, som philosopherede ligesom han pleiede, og havde endeel at sige til sin egen Roes.

Forisvrigt vare de høflige, takkede for Datteren, Gjertrud Kirstine, som gaaer i Skolen.

24/10 41. Hle Naten regnede det atter, Barometh. staaer paa $+6\frac{1}{2}^{\circ}$, og Veiret bliver neppe anderledes i Jar.

25/10 41 er Veiret taaleligt, og Barometh. staaer $+7^{\circ}$, saa Regnen vistnok bryder ud tilNaten. I Aviserne ankomne ioag føres almindelig Klage over det vaae Veir. Rentekammeret har indskjærpet Øvrigheder at sørge for, at Vandet faaer Fraløb fra Veiene og andre Steder, hvor det behøves. Opstanden i Spanien er nedcæmpet igjen, og skal være fremkaldt ved Dronnings Christines Penge, som for Tiden opholder sig i Paris.

(184) 26/10 41 er Veiret til Morgen ret vakkert, man kan taale Vinduerne aabne, og Barm. er steget 3° , siden i Gaar, dog staaer det endnu paa $+4^{\circ}$. Iaftes var jeg henne hos O.H., Lars havde været i Oure Skomølle til Bal om Naten, han var heelt indtaget af den Stads og Fornemhed, der havde været. L.M.Sønner vare ogsaa med. Bønderne ere ellers heelt svimle af den Ære, de Unge nyde, som skulle bort, for lære Landvæsenet efter Landhuusholdnings-Selskabets Bestemmelse. Lars Sagde: a t Krag i Gjelsted skulde have en af disse Elever for at danne ham til Landmand. Faaer denne ikke dygtigere Lærere herefter turde man være beføiet til at tvivle om Øiemedet opnaaes.

27/10 41 Iaftes var jeg hos Landm. Olesen, hvor jeg fik Punsch og Pølse m.M, og hvor vi snakkede om Alskens Ting, ogsaa om P. Sv.s Anliggender. Især ere de utilfredse med And. Rønnemose, som skal være slem til at Bagtale adskillige Koner, deri Byen. - Iaar ville her skee en Forandring med Skolekornets Ydelse, hvad Billesbøllerne ene have givet, etpar Tønder Byg, det vil for Fremtiden blive lignet paa samtlige Sogneboere, saa Nogle af disse ville komme til at give Mere end hidtil, og Billesbøllerne ville Nogle af komme til at give Mindre. Jeg vil vistnok tabe Noget derved? Men jeg haaber, at faae nogen Erstatning herfor i de fulde Fdkar, som Parcellisterne skulle erlægge alle Brækker i Fdkr med, ifølge flere Lovsteder, for Ex. Fr. af 25 Junii 1810, §8.

(185) 28/10 41. Inat har det regnet overmaade, det stormer idag til Morgen, og det er et daarligt Veir til Præmlepløining ved Kjærsgaard. Jeg havde ikke kommet alligevel. 40 Lodder med 2 Skp. Land i hver ere afmaalte af Landm Olsen der nede for Cuncurenterne, men de blive vist ikke fuldtallige. Bønderne ere glade og vigtige derover, at deres Hovedsyssel, Pløiningen; nyder saa megen Opmærksomhed. - Knudsen Altona var her i Formiddag for at medtage Brev til Svendborg; jeg har intet i denne Tid, hvorvel jeg fik Et fra Sp. med ham - K - sidst. Men om kort Tid, naar Biskoppen har været her, agter jeg at

ynde nok Bønnelse og Oplysning; men mange ere lunke og ligegyldige for samme.

12/11 41 I Tasken kom idag allenaadse Sager, saasom 2de Hæfter af Repertoriets, hvori ere alvorlige Ting, og Schous Epistler til Pastor Børresen, ligeledes djærve, uden Skænsel, og meget vel skrevne. Past. B. faar nu at see til, hvorledes han opretholder sin Ere og Anseelse, sin Competence som Redact, og fremfor Alt, sin Tænkemaade ufordunklet. Tvede Skolelærere fra Conferenzen ved Aarhus Smidt og Kraiberg have givet en drøi Erklæring til ham angaaende hans Artikkel om Skolelærer-foreninger i April hæftet a, og Septem^b-hæftet a, de sige reent ud, at han overrøser enhver Skolel. med Uartigheder, næsten Grovheder, som vover at være af en anden Anskuelse end han er.

14/11 Regnede det og sneede tillige; M. reiste uagtet det slemme Veir til Middelfart. Jeg sad i mit Kammer hele Dagen.

(188) 15/11 Læste man i Avisen, at der var indkommen til O. Lehmann fra Comiteen 4457 Rld. 4te 8te, som en Deel af hans politiske Venner i Anerkjendelse af hans Fortjeneste af den liberale Sag have sammenskuet. Bemeldte O. Lehm har været i Udlandet, man sagde: "han kom ikke hjem meer, var enten forviist, eller turde ikke komme af Frygt for Udfaldet af hans Sag, som svæver for Overretten. Men meget bange maae han ikke være, siden han er kommen igjen; formodentlig har han været ude for at conferere med de Liberale i Udlandet, og er kommet hjem med endeel mere Mod.

16/11 41 var J. Njelsen her med en - Gaas iaftes, hvor han omtalte Biskoppens Tale, heri Kirken den 7de dennes, og berørte, hvorledes Menigheden fandt sig vel meget truffen af samme, især om Skolefor-sømmelser, som han varstempet i at dadle. - Idag ligger Sneen overalt et jævnt Spor, og det seer vinterligt ud; maaskee kommer Vinteren nu? Ole har været hos Præsten for at indskrives til Confirmations-Forberedelse. - Ligeledes har jeg idag læst en interessant Nouvelle:

"En Hverdagshistorie" hvis Forfatter man ikke kjender. Længe har jeg ønsket mig denne Bog, først nu kom den ligesom af sig selv, fra Amtsbibliotheket, med flere af samme Forfatter, i et lille Bind; thi dere kun smaae. Emnet er saare simpelt. En Forlovelse skeer i en flyvende Hast, hænger sammen i mange Tider, men saa bliver der in-

(189) af tilsidst, og tvende unge Mænd, uden at vide deraf, ere forlippede i hinandens Kjærestes, og faaar dem de synes bedst om. Men Historien har gjort Furore. -

Past. Børresens Angreb paa Seminarister og Skolel. ere følgende: Han paastaaer etsteds formodentlig i Khvpst. at en theolog. Student eller Candidat altid catechiserer bedre end en Seminarist, alligevel denne har faaet Undervisning i Catechitik, hine derimod ikke.

Sammesteds siger han, at Skolelærere, Seminarister, etc. ere Mudder i Oplysningsens Kilde. Hvilket dog vel kan, alle Pastorens Ordreninger uagtet, og alle Udflugter, kaldes en - Fortignad. - I Reperth. omtaler han ved flere Leiligheder deres mindre Dannelse, deres Optrængen i Præstens Samfund, higen efter hans Bord. Ligeledes siger han, at Skolelærerstanden altid vil blive ringe, hvilket dog ikke med Vished kan siges om nogen Stand i Staten, ikke engang om Bondens og Haandværkerens, endnu mindre om Skolelærer-Standen, eftersom en Stands Agtelse og Anseelse beroer paa den Flid, Cultur og Uundværelse, som den besidder. Skolelærerstandens Cultur gaaer over paa Folket, og dette stiger og synker ligesom dets Lærere.

- (190) 17/11 var her Communion i Kirken, Bageret fik jeg ikke med, men maatte hente det - Flaskekurven vare indsatte i Præstens Stoel, og den var jeg ude at lede efter hos Hans - Altsammen Smaating; men han - Præsten vil ikke lade sig stille tilfreds ved saadanne Leiligheder han pukker og spørger.

P.Sv var i aftes oppe ved Stævnen hos Mandene for at høre om de ville tage Deel i en muligen Mulct, som han kunde faae fordi han ikke indbetaler efter Ordre den 1te pr Tønde Hkr, til Udvidelse af den nye Skole. Foruden "Hverdagshistorien" læste jeg ogsaa idag een kaldet den: "den magiske Nøgle", ihvilken ligger en dyb Betydning. Handlingen synes Nu og Da at bestemmes af tvende Verdeners Kræfter, eller om jeg maatte sige det, en Baad, som skrider hen ad en Flod, og een Gang berører den ene og en and Gang den anden Flodbred, nemlig af den nærværende og hiin Verden.

- 18/11 Præsten begynder nu at vakle med Confirmandernes Dispensation, han lader dem indgive Ansøgning om samme til Biskoppen, blandt Andre (191) Lars Ditløvsen og Chr. Jeppesen. Formodentlig have disse foræret ham hver en Gaas? Naar man sammenligner dette Forhold med de afholdte Examina, eller Visitationer hvor der fordres at Børnene skulle være dygtige, og det ansees som en Mangel ved Skolen, naar ikke et betydeligt Antal regner Reguladetri m.M., da skjønnes let hvorledes en Skolelærers Stilling er, hvorledes man holder ham Sporerne skarpt i Livet for at forcere ham frem, paa det han kan naa Maalet, og i det Samme holder ham tilbage med Trænselen, eller gjør ham det umuligt at komme det nærmere, efterdi man berøver Skolen førend Tiden de Børn, som skulle præstere et Fordrede. Heri ligner Skolelæren, som i Mere, en Gartner, som man havde paalagt at have et vist Antal Frugtræer i sin Have, men efterhaanden som de opnaaede den befalede Størrelse, udviiste man dem til at fældes, og nu irettesættes og afskediges Gartneren, fordi han ikke præsterer sine Forpligtelser. -

Igaar slagtede vi en Gris, endelst noget at æde, og have nu blot 2 Dito igjen. Vinteren nær næsten, som Bonden kalder det, bidt sig

fast. Den kan let blive liggende.

(192)

Fjelsted den 18 Nov^b 1841. -

3 Børn heri Districtet have igaar anholdt hos mig om at skrive Ansøgning for dem til Biskoppen om Alders Dispensation til deres Confirmation. Saaledes ere vi nu iaar igjen ved vor Svaghed og Ubestemthed inddragne i samme Mudder som i de foregaaende Aaringer; vi underminere vort Skolevæsen og os selv, og alle vore Vedtægter, gode Forsætter og Løfter ere gangne op i - Lyset.

Jeg vil ikke dølge, at jeg har isinde at andrage denne Sag for Biskoppen; thi han ankede over, at Regningen var tilbage heri Skolen, at kun 3 regnede Reguladetri, m.M; Men hvorledes ville Flere opnaae dette Maal, eller de øvrige fordrede Standpunkter, naar de saaledes udtages af Skolen førend Tiden, og ikke engang søger denne i den knappe og korte Tid, som Skolelovgivningen befaler, men ville dispensereres.

(193)

De Børn, som saaledes eet Aar førend Tiden udgaae af Skolen, opnaae ikke hvad de kunne og burde opnaaet, hvilket hele Livet igjennem kan blive til uberegneligt Skade for dem, saa de maae savne alle de Goder, som en længere Skolegang, og en større Udvikling velsigner med, og denne urigtige Maxime, som er i Modsigelse med sig selv, har de skadeligste Følger. Læreren ansporer man skarpt opmod Maalet, giver ham Tilretteviisning, Snipper og Mulct, men man gjør ham det umuligt at naae Maalet hvortil han anspores; thi dette forrykker man, lader det heelt forsvinde, saa han naaer det aldrig. Skolebestyrelsen ligner en Herremand, som paastaaer, at den ynder Gravensteenæbler, og desaarsag opfordre sine Gartnerer til at have et stort Antal af dette Slags Æbletræer i hans Haver. Gartnererne saae, plante, pode, m.M. for at opfylde Herrens Villie, og flere Træer staae færdige til at yde Frugten, som han ynder. Men hvergang han kommer i Haven, lader han de bedste og fremmeligste af disse unge Gravensteentræer udvise og stemple til en anden Bestemmelse og et andet Brug, flytter dem udaf Haven, og Frugten seer han paa denne Maade aldrig. Nu kalder han Gartneren for sig, tilretteviser, bebrejder og truer ham, lader ham give en Medhjælp, som han selv skal lønne med Mere. Hvad vilde man sige om en saadan Herremands Billighed og Forstand? Den kongelige Resolution af 2 Decem^b 1840, der indskærper Commissionerne at vaage over, at Børnene ikke udskrives af Skolerne uden anordn. Kundskaber og Færdigheder, ændser ikke.

(194)

20/11 41 var jeg om Aftenen hos Landm. Olesen, hvor ogsaa Lorenz og Kone vare; den Gl. Moder er syg. 21/11 41 anholdt Pr. om at skaffe ham 400 Rld at laane etsteds til at betale de opsagte 400, hvilke han skylder H. J. Mortensen. Jeg lovede ham det ikke, men nægtede eiheller at ville høre derom. 22/11 41 læses i begge Stiftets Aviser,

Hempels og Ove Thomsens, at Hr. Orla Lehmann er atter sat under Tiltale, fordi han har opofferet de sammenskudte 4457 Rld til den haardt betrængte Presse. Ligeledes læses om en i Karlebye oprettet høiere Bondeskole, hvortil Mønstret er taget af en et andet Sted oprettet Skole af samme Slags. - Bemeldte 21/11 Novm^b blev bekjendtgjort ved Sognestævnen, at Lærerne heri Sognet i de forestaaende Vintermaaneder holde Aftenskole heri Fjelsted Skole for den confirmerede Ungdom af Mandkjønnet, deel for at forhindre, at den ikke skulde glemme hvad den allerede havde lært, og deels for at føre den vidre frem i Samme. Jeg skjønner meget vel, og er forvisset om, at jeg høste ingen Tak for denne Underviisning, maaskee kan Frugten af samme vorde liden nok, muligt Chicaner og Fortrædeligheder; men alligevel bør man forsøge det, og sige med Peder-fordum: i dit Navn ville vi udkaste Garnet.

(195) Samme Dag erholdt jeg Jensens Regneapparat fra Milo, indsat i et Futteral, hvilket sidste ikke betyder stort, og svarer ikke til Forventningen, saasom der er kun eet Rum til alle Regningsarterne, og det har Vanskelighed at holde Orden i de enkelte Dele.

Hans Jørgen Trymann har sat 4 N^o af Bondevennen i Circulation i Sognet, fordi de handlede om hvad Beboerne havde at see henpaa ved Valgene til Forstanderskabet. Han har tillige efter sin Evne skrevet en Anviisning og Opfordring i denne Anledning, som medfulgte, hvori han yttrer: "at de Retsindige i Læseforeningen ikke kunne have Noget imod, at han har benyttet disse N^o i fornævnte Øiemed". Men H.J. har ingen Medhold i Lovene til sit Foretagende, ei heller i Skik og Brug, ei heller har han derved viist nogen Agtelse for Andres Rettigheder, hvis Eiendom han uden deres Samtykke har brugt efter eget Forgødt-befindende, og han har handlet selvraadigt, myndigt og - egennyttigt. Thi han vil herved lære Vælgerne, at han forstaaer at raade dem, og de gjør vel i, at vælge ham - Easelørerne stikke igjennem under Løvehuden.

22/11 41 kom 4 Karle i Aftenskolen, nemlig: L.Njelsen, Hans Sørensen, Njels Hansen og Morten Olesen. Men det regnede stærkt hele Aftenen, hvorfor der kun mødte saa Faa. 23/11 41 Var Lærer Ravn her om Aftenen, paa en Tour fra Præsten, som han skulde bestille til en Brudevielse i Rørup paa Fredag. Han taler ret godt for sig, men vil nok være snild,

(196) fiffig og viis, ligesom noget forfængelig. Mine Grunde ere, at vi faaer et Bryllup her i Sognet med det Første, hvortil Bruden tjener paa Ormehøi, og nu blev han ved at amtale - ikke dette, men et Andet, som de faaer hos dem under lginende Betingelser, paa en tvivlsom Maade og som uvist om det tilkom dem eller ikke. - Eiheller vidste han, efter hans Ord, hvad han skulde sige om Festpocalen til Provsten, han troede, en anden Gave kunde have været ligesaa hensigtsmæssig, f. Ex en

Adressen. Ellers kunde man vide om den var Provsten kjær? - Bemeldte H. Jørgen Trymann var her, da Ravn kom, og gjorde nogle Undskyldninger for sin Frihed i at bruge Bondevennen i det ommeldte Øiemed. Det skrevne Stk. var saa iortræffeligt, at han ikke kunde undlade at meddele Beboerne det, og disse optog det med stor Begjerlighed, forlangte det oplæst flere Gange. Jeg svarede blot, at der var vist Ingen, som fortød paa, at Beboerne fik at læse hvad, som var dem gavnligt at vide, men Bestyrelsen af Læseforening burde have foranstaltet dette Skridt, ikke Hans Jørg. T. alene. Kun vilde han have Æren alene, og gav herved et slet - Exempel. - Sidste Aften, den 22/11 var her 10 i Aftensko-len, ville de saaledes vedblive at formes, da kan her tilsidst ikke blive Rum.

(197) 24/11 41 Er Veiret smukt. Men Vinteren synes dog ikke at ville begynde endnu. Skræderne sye mig en Frakke i disse Dage.

25/11 41 Med Tasken kom idag tvende Hæfter af Repertoriet for Novemb^b, nemlig b og c, som havde vakkere Stykker om Skolelærernes Kaar, m.M, især forekommer mig eet udmærket af en Thaanum i Æbeltoft, som trænger alvorlig paa, at Skolelærernes Kaar maae forbedres, staae høit over Daglønneren, og snart skee. Han paaviser at dette vil kunne skee, naar Skoledistricterne, som ere store give ligesaa meget, som de smaae, hvilke undertiden svare indtil 12^{1/2} pr Tdr. Hkr, og enda have mere Byrde med Skoleloddens Dyrkning, Boligens Vedligeholdelse, m.M, end de store Districter. I de store Distr. ere langt flere Børn, end i de Smaae, følgelig langt mere Arbeide, hvorfor Intet var billigere end, at Lærerne i disse Distr ogsaa burde have større Løn. Men dette har aldeles ikke været paaagtet, hvilket noksom Beviser Eensidigheden i de gjelde Principer og hvor let man til en Tid tog sig det med Reguleringen af vort Skolevæsen.

(198) 27-28/11 var jeg i Odense for at bestille - Pocalen til Provsten. Den blev bestemt til 50 Lod, og med Futteral vil den komme til at koste 100 Rld. - Logie havde jeg hos, Lærer Raben hvilket var efter Cronbergs Forlangende, og paa hans Anbefaling. Bemeldte Lærer R. er en rar jerv og dygtig Mand i sit Fag; dog meest i ydre Ting, Tegning Skrivning og Regning. Han havde ogsaa paa Borgerskolen: Geometrisk Tegning, hvilket ikke er andet, end at tegne de almindelige geometriske Figurer. Men han har sine Ting ret skolemesteragtigt, d.e. ordentligt. Forunderligt er det, hvor Børnene kunne bringe det til den Fuldkommenhed i Skrivning og Tegning, som de der paa Skolen havde, thi der vare efter min Mening - Mesterværker. Blandt andet et Stykke af Rabers egen Søn, hængende paa Væggen i hans Stue hjemme. - Om Inskriptionen paa Bageret havde vi endeel Ordvexel. Tørsleff havde: "Helliget H.H. Hr Provst og Ridder Falentin Seidelin, som et Tegn paa sandt Høiagtelse og Taknemme-

lighed, af Skolelærerne i Baag- og Vendsherred". Efter lang Debatering blev den heelt anderledes. Paa første Side staaer blot: Til H.H. Hr. Provst og Ridder Falentin Seidelin. Paa den anden modsatte: "Fra samtlige Skolelærer i Baag- og Vendsherred" - Jeg bidrog Noget til, at Inskriptionen fik denne simple Kortned. Der stredes ogsaa om, Propositionen "Fra" og "Af". Tørsleff har endeel Kjærlighed for sin egen Ære og Person, er lidt faalsk, listig, vrøvlevurn; iøvrigt en (199) ret vakker ferm og dygtig Mand. Kreiberg er solid, forstandig og flink. Cronberg er bedre end jeg havde troet, han er altid uddannet nok, for at være en duelig Lærer, og for at kunne gavne i sin Stilling. Mod mig var han ferm, venskabelig og forekommende. - Med Lærer Sørensen taalte jeg ogsaa derude, han kom op til Raben medens vi vare der, men dog nok i en anden Anledning, og han ventede, at der vilde blive en Debat paa Liv og Død, mellem Børresens og Skolelærernes Interesser og Anskuelse. Mellem de kjæpende nævnte han Lærerne Schou og R. Sørensen. - I Odense købte jeg mig et sort silke Halstørklæde, samt 2 Alen Schertint til at klistre et Landkort paa, hvilket bestaaer af 4 Stykker, og giver Europaa i en stor Maalestok. Men dette er paa Skolecassens Regning. -

29/11 41. Var i Aviserne Udmeldelsen af dem, som denne Gang skulde ind i Stænderne, istedetfor Provst Birch er en Provst Plesner kommet, og istedetfor Profess. Schou er en Dr. Juriis Larsen, etc. Rimmeligviis mere loyale og servile end de Udtrædende? Hr. Lehmanns Sag skal reas- sumeres for criminal Retten; det vil nu vise sig om man maa tale efter sin Overbeviisning, eller om man skal lytte opad, om Kongen vil kun alene Sandhed, eller kun det, som tjener til hans Magts Opretholdelse. Orla Lehmanns Fortjenester faae neppe nogen Løn, eller nogen kjendelig Fremme.

(200)

Deres Høiærværdighed!

Vi fire Skolelærere, 2 af Baaghr. og 2 af Vendshr, ere kaarede og hidsendte af de øvrige Lærere, vore Medbrødre, i disse Herreder, for at overrække Dem en lille Gave, det Bæger, som her staaer; og vi bede underdanig, at De gunstig vilde modtage det, som et Tegn paa vor Taknemmelighed for Deres Virksomhed til vort Bedste, og paa vor uskrømtede Høiagtelse for Deres personlige Tænkemaade og Talenter.

(201) 30/11 41 regner det næsten hele Dagen, og endnu har vi ingen egentlig Frost navt; det Par Dage forleden fortjener neppe at omtales. Den 27 Novem^b havde Moder solgt den gl. Rødbraagede Koe til Kasketkræm- meren fra Gjelsted Sogn for 20 Rld. -

1/12 41 Idag er Veiret ret smukt, Solen skinner gennem den stille Luft, og det er mildt. - Iaftes fik jeg Brev fra Broder R., som ikke kan indlaade sig paa min Begjering om, at P.O. kunde komme til Kjøbm. Petersen. Han vil derimod drøfte min Reise til Odense, naar han faaer Tid. - I "Fædrelandet" er etpar N^o foranlediget ved et Skrift af R. Sørensen om dennes og Peder Skræppenborgs Reise i Jylland, om de "Opvakte" Anliggender. Disse Udsendte vandrede fra Bye til Bye, hvor der vare Opvakte, og fandt allevegne hjertelig Modtagelse. Vare de gaaede tilsengs, og der kom Bud, at en var arriveret af deres Troesbroder, da opstode de strax af Sengen, kom hentil ham i hans Logie, og de sang og prædikede hele Natten. Bladet giver dem Medhold, vil at de skulle have Frihed til Sammenkomster uden for Kirken, paastaar at Præsterne med deres videnskabelig Dannelse ere uskikkede til at nære og føde det religiøse Liv. Erfaringen synes, at bekræfte denne Paastand, dog bliver det altid rettere at opdrage & Opvakte til Videnskaben, end at neddrage Præsterne til dem.

(202) 2/12 41 Igaar var Præsten ner med sit Paanæg af alle Slags, P. og M skulle skrive for ham, jeg laane Penge til ham, 400 Rld. Iaftes var jeg hos Holm, han skal laane ham et halvt 100 Rld, alt til denne Termin. H. var ellers utilfreds med Biskoppen, som havde dadlet ham, fordi han gik med Lærebogen under Catechisationen. Denne Gang var hans Bedømmelser af Skolelærernes Flid og Duelighed aldeles ikke at reflectere paa. Alle havde han - snippet Præsten skulde nu indkræve Bispestolens Tiendepenge i Harrenstrup istedetfor Sognefogden, J. Simonsen, hvilket han gjorde den 2 Decem^b, idag, men maatte have Holm til Assistance. Herved vinder Præsten kun lidt i sin Renome, Biskoppen ei heller i Inkassationen. -

3/12 41 Igaar slagtede vi Sviin, den store vog 10 ^{2 1/2} ~~10~~, den Lille kun 5 ¹/₂, den, vi slagtede for noget siden, 6 ¹/₂.

(203) 4/12 41 Iaftes kom nedre Njels Hansen herop, og forlangte at jeg skulde komme derhen, hans Kone var bleven syg. En synderligere Syge kjender jeg ikke, end hendes; hun kunde ikke huske hvad hun havde begyndt paa at sige, men glemt altid det Sidste, og naar de Omværende ikke kunne sige hende dette, da blev hun vred eller bedrøvet. Men hun laae i stærk Sved, hendes Puls slog meget hurtig og haardt, formodentlig er der en Sygdom derunder? De hentede strax Doctor Wulff; men jeg gik hjem. - Inat har det regnet ualmindeligt, og Veiret er stille og mildt. I morgen, 2 S. i Adv., skal Fjelsted Skolebørn synge i Choret ner i Kirken første Gang, hvortil de længe har været forberedt, og øvet. -

5/12 41 Hos Christen Jeppesen skal i denne Uge være et Bryllup, med hans Steddatter, hvorom der tvistes, saasom Adskillige mene det kunne

tilkomme Gjestligheden i Gjelsted Pastorat, hvor Bruden har tjent og hvor hun skal boe. Men jeg forfægter min Ret til at faae Offeret, skjønt Forord. af 30 April 1824 § 14 synes at tale for hiin Gjestlighed. Thi det hedder at Brudevielsen tilfalder altid Sognepr. for den Menighed, Bruden er Medlem af. Jeg mener at Bruden er Medlem af den Menighed, hun har Ophold i, det er, hvor hun lovlig er. At nu bemeldte Steddat opholder sig lovligt her i Menigheden, hvor hun erholder sit Bryllup i sin Fødegård, hvilket er en Deel af hendes Arv, lovbestemt af Retten, derom kan ingen Tvivl være, og følgelig tilfalder Brudevielsen Sognepræsten her. I Gjelsted Sogn har hun derimod intet lovligt Opholdsted, førend hun er viet, med mindre hun tjente etsted, hvilket hun ikke gjør; thi hos Brudgommen maae hun ikke være, der er hendes Ophold ulovligt. Gjelstederne have derfor intet Lovgrundet at bygge deres Fordringer paa, kunne altsaa ei heller tilkomme Vielsen; desuden have vi Skolelærer en Overeenskomst, ifølge hvilken den ene ikke maa komme i den Andens Kirke.

- (204) 6/12 41 Iaftes var jeg Gjest hos Landmaaleren igjen, og Kl. 10 fulgte Karlen mig hjem. Han bar tillige en Gaas, som skulde gives i Foræring. I Middagsstunden kom Billesbølenken herind for at tegnes, hun blev og drak Kaffe, talte endeel om P. Madsens Snigeve, hos hvem hun havde været Iaftes tilligemed P. Sv og Kone, i Gjæstebud. - I Hemp. Avis N° 222, 4 Decem^b 1841 findes Lærer Rabens Hovedregnings-Apparat anbefalet, som det hedder af en Skolelærer.

- De Kundskaber, som ved Confirmationen fordres af Almuebarnet ere saare faa, og ingenlunde tilstrækkelige til at forhjelpe det gennem Livet uden følelige Savn; men invor faae og indskrænkede de end ere, og invorlidt de end ville kunne tilfredsstille Tiden og Livets Fordringer; saa er dog Tiden hvori Barnet skal ernverve dem, endda for kort og knapt berømmet, det kan i Almindelighed ikke naae det, hvorfor dets Oplysning og Dannelselse er ufyldestgjørende. Enhver kan heraf faae en Forestilling om, hvor urigtigt det er, naar Forældrene ansøge om at faae deres Børn confirmerede førend de ere opnaaede den lovbestemte Alder, hvorlidt de kjende og ville Børnenes sande Bedste;
- (205) ligesom man heller ikke kan agte de Autoriteters Tænke- og Handlemaade, som opfordrer Forældre, der ere Gaardeiere og rige Folk til at søge om Aldersdispensation for at faae deres Børn derved undragne for Skolegangen. Hos Aanden, saalænge den ikke er forqvalet ved de borgerlige Indretninger, findes en Videløst og Lærebegjerlighed, som kan lignedes ved Tørst, og Skolen er den Kilde, hvor den skulde finde den tilfredsstillet og slukket; men dette skeer saa knapt og utilstrækkeligt, at Barnet maa antage, om det nogensinde kommer til sund Eftertanke, at man alene lod disse Draaber falde paa dets Tunge, for at irritere Tørsten, mere end for at slukke den. Ved saaledes at lade de bedre Børn blive confirmeret før end de have opnaaet den lov-

befalede Alvor, 14 Aar, undertiden endog iør de lovbealede Kundskaber, holdes Underviisningen paa et lavere Standpunkt, og Lærenes Flid og Anstrængelse have alene den underordnede materielle Frugt eller Nytte, at Forældre - de fleste Gange - formuende spares for - eet Aars Skolegang. Ikke at tale om, at det er imod H. M. Kongens egne Ord, i Resolution af 2 Decem^b 1840, hvor det nedder: "og forvente vi "i øvrigt, da det ved Erfaring er godtgjort, at Børnene netop i de "sidste Skoleaar ere meest modtagelige for Belærelse, at vedkommende "Skolecommission med Alvor overholde, hvad der i Henseende til Kund- "skaber og Færdigheder er foreskrevet som Betingelse for Børnenes "Udskrivning af Skolen".

(206) 9/12 41 Igaar regnede det hele Dagen, Barometret staaer lavt, og idag Kl. 9 er Luften saa tyk at jeg neppe kan see at skrive dette. - Næsten alle Bymændene vare i Assens den 6^t dennes, for at opsigte deres Bankhæftelse men de reiste alle Hjem med uforrettet Sag, saasom det endnu ikke nastede dermed førend om 3 Maaneder. P. Sv var den 7de med 2 andre Mænd hos Præsten for at han skulde underskrive en Ansøgning til Skoledirectionen om at blive fri for den 1te pr Tdr. Hkr. til Fjellerup Skolens Udvidelse. Men Præsten nægtede Begjeringen, hvis aarsag de ligeledes maatte gaae hjem med deres Ansøgning igjen, hvorover de bleve utilfredse, og det saameget Mere, som de ikke kom ind i hans Stue.

Saa læses ogsaa i Avisen: "at den Lenmannske Sag i Løverdags 4 December "blev paakjendt i Hof- og Statsretten og at Lehmann idømtes en Mulct "af 500 Rld. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse foruden "Sagens Omkostninger, og 50 Rld Salair til Generalfiskalen". Han blev istsaa for denne Gang fri for Christiansøe, og beholdt Hoved.

10/12 41 regner det igjen, for Lidt siden kom nogle Sneflogge mellem Regnen, men nu er det alene Regn, saa Vinteren endnu ikke synes for Haanden.

I Anledning af Frederichs den 6^t Dødsdag, 3 Decem^b læses i "Dagen":

"Han staaer for Gud, vi ved hans taase Grav,
"did ned, som op derfra, jo Lyd ei trænger;
"For Ondt, han afslog os, for Godt han gav,
"for Alt ham Tak! Og det er vel ei Smiger længer

(207) I flere Aviser beklages i denne Tid, at Prof Schou ikke atter er bleven valgt til Stænderdeputeret, han hvis Hjerte var reent og hvis Stemme opnaaede 10.000 andre. Man mener, at han selv har frabadet sig Valget, paa Grund af sit Helbreds Tilstand; men det er dog neppe sandsynligt? Men Schou kan, saalidt som nogen Anden Frisindet, ikke ønske igjen at indtræde i Stænderne under de nærværende Auspicier, hvor de indgivne Petitioner henlægges uden at der reflecteres paa dem af Re-

gjeringsen. Men en Commission er dog nedsat, for at omventillere den Almindeligeværnepligt, hvilket er ikke alene klogt af Regeringen, men det er ogsaa nyttigt for at ophæve den Uvillie, som et skuffet Haab om en Constitution har opvakt. -

Præsten har sendt alle 5 Ansøgninger om Aldersdispensation herop, for at Skolelærerne ogsaa skulle erklære paa dem, og anbefale dem; hvilket vi nægtede, saasom det ikke er befaleet. Men ifald det skulde skee, han paalægger mig at erklære, da skal den omtrent blive saaledes,

(208) Børnene, som erholde Aldersdispensation, komme herved et Aar fortidlig udaf Skolen, og miste derved et Aars Underviisning og lide et Tab i deres Oplysning og Uddannelse, som ikke mere blive dem erstattede. Naar ethver af de bedre og fremmlige Børn ved denne Dispensation udpilles af Skolen, saaledes som Tilfæluet her i flere Aar har været, da holdes Skolen derved unægteligt paa et lavere Standpunkt, end den ellers vilde have været, saasom den ikke blot mister sine bedste Børn herved, men det skeer netop i den Alder, hvori de vare meest modtagelige for Belærelse. Vide allerhøieste Resolution af 2 Decem^b 1840; Vare saadanne Børn fattige, som Communen underholdt, eller deres Forældre, som ikke kunne holde Børnene i Skole, uden at blive nødt til at modtage Understøttelse, saa fik det at være; men det er snarest de Rige, som derved finde deres Forfængelighed smigret, fordi de ikke behøve at gaae den almindelige Vei til deres Maal, og denne Dispensions-Sag virker skadeligt i flere Retninger.

15/12 Igaar skrev jeg til Jacob, samt sendte ham Rs Brev angaaende Vaccanen i Føns. Buddet er endnu Kl. 1 ikke kommet tilbage. I 2^{den} Dage har jeg været til Bryll hos Jesper Ras, hvilket stod hos Sør-Hansens. Bruden er en Amag.Pige ved Navn, Ane Jan Holte, født i Dragø, røber nogen Dannelsen; men kommer i simple Omstændigheder, og faaer sin Nøisomhed sat paa Prøve. - Man læser idag i Avisen: "at den Lehmannske Sag er bleven appelleret af Cancelliet til Høiesteret".

(209) Til megen Morøe for Skolelærerne har en Candidatus Theologiæ i Holmens Kirke, hvor han skulde Catechisere, blevet erklæret: immatarus. Til Attestats havde han Haud; mon det ikke var Carl Junge? Dette staaer i O.Thomsens Avis; kommer neppe i den Hempelske; thi C. Bagger er Student og en vældig Aristokrat, som værner om Suprematet - Omtalte Bud er kommen tilbage med Brev fra J.C., hvori han melder sin Modtagelse af min Skrivelse, men hvad som gjør os noget ængstelig, han omtaler tillige en Upasselighed, samt Sygebesøg hos Thyphussye Personer. Dog beroliger det mig noget, at han har haft Thyphus i Knvn. Men til Glerups Begravelse kommer han ikke, thi han bliver begravet i dag. Sv. Knudsen skrev ogsaa til mig ved samme Leilighed, samt melde en ledig Concition for en Handelsbetjent i Asens hos Kjømand Andersen. Buddet laae hos Consistorialraadens Karle i Herberget, og fik sin gode

Madver hos folkene i Kjøkkenet. -

(210) Om Aftenen var jeg mede hos P. Madsen, første Gang efter hans Byghandel i Bogense, fra hvilken han kom meget maadeligt. Han vilde nemlig tilsige sig Betaling for en Tønde Byg mere, end han havde leveret. Og til den Ende faaet en tom Sæk bragt op paa Loftet, som skulde tælles med de andre Sække, og give den forønskede Tønde Byg. Men Byggen var lagt for sig selv, og maalt igjen, hvorved vilste det sig, at der var kun 12, og ikke 13 Tønder, som han angav. Ved Forligelses Commissionen forbandt P.M. sig til at betale 19 Rld for sin urigtige Byghandel til Bogense Fattige. Præsten hans Sjælesørger, som skulde skjulle sine Sogneborns Feil, med Kjærligheds Kaabe, og heller undskylde end dade, skrev først til Bogense for at faae udfritet, hvor stor hans Brøde var, og da denne ikke var fyldestgørende, til Stiftet for at faae en Resolution for, om P.M. nar sin Valgbarned og Valgret eller ikke. Naar Hyrden allierer sig med Ulven, og selv trakter efter Faarenes Fordærvelse, da var det bedst ingen at have. Saairent P.M. bliver sin Valgret berøvet ved en Resolution, da har jeg raadet ham, at lade sig reense ved Søgmaal og - Dom. Hvertil de lode meget villige. Hos ham spurgte jeg, at Præsten saa alligevel har skrevet under, paa P. Sv indgivne Ansøgning om Fritagelse for den 1te pr. Tdr. Hkr. I Onsdags praalede han af, at han havde nægtet sin Underskrift, nu har han ikke blot givet den, men anbefalet Andragendet.

15/12 41 stod Solen reen og klar op omtrent i sin største Sydelige Afvigelse, som jeg saae gennem den anden af de øverste Rudder i den mellemste Karm, hvorved Pulten staaer, og i Linie efter den Poppel, som staaer Huset nærmest. Om Eftermiddagen var jeg hos Knudsen Altona, for at fornemme hvormeget han vilde medtage til Sp i Svendborg. Han var ude i Ole Jensens Skov hvor han havde kjøbt en Bøg, hvilken han var i Færd med at kjøre Hjem. Ved samme Leilighed var jeg inde paa Hamborg.

(211) 16/12 41 regner det endnu, og andet staaer paa Rugen i den lille Løkke. -17/12 41- var jeg paa Bb, som den Dag vare i Puge Mølle for at betale Penge, Sønnen Morten fra Holse var med som Enkens Værge. Præsten havde sagde: paalagt dem 3te mere i Fattigskat, ialt 15te, som de vare misfornsiede over, og yttrede at han skulde faae det betænkt. -18/12 41 taalte jeg med Jørg. Njelsen, han sagde: at de Mænd, som vare hos Provsten med Ansøgningen om at blive fri for den i det Foregaaende omtalte 3te pr. Tdr Hkr. fortalte: at Provsten sagde: at Fjelsted Sogn var et Sidestykke til Barløse, at de kunne blive fri for bemeldte 3te, naar de vilde give 20 Rld aarlig mere til den nye Skole, og de kunde ellers, hvilket han ansaae for det Rette, udsætte det Hele til Nytaar og Forstanderskabet kom i Virksomhed. Med

bogserologen i Harrendrup, Jens Simonsen, talte jeg længe herude om, om Alskens Ting, om de forheiede Fattighidrag om de urolige Hoveder i Harrendrup, om den nylige foretagne kaade Spetakler, m.M.

19/12 41 Kom saa Knudsen Altona om Morgenhen for at tage lidt med til Trine. Det blev endda saa Mere end jeg troede, Lotte hun er Søsteren troe, og "tekkede" som hun bogstaverer - tigger - ret ivrig i sidste Brev fra hende.

- (212) 20/12 41 Var P.Sv. her hele Aftenen, han vil kjøbe Lars Bedhs Billesbøllejord, som er faldt for 1200 Rld. Ogsaa fortællede han om sin Sendelse til Provsten, der vilde have 20 Rld. lagt til Lærernes Løn, for at give dem frie for Marken pr. Tdr.Hkr. Nogle af Beboerne ville nok tillægge de 20 Rld., men Hans Jørg. Trymann har været i Fjellerup for at underhandle om denne Sag har forestilt dem, at paa Cancelliets Løfter kunde man ikke troe, hvorfor det intet hjælp, at de gik ind herpaa. S. Junge havde dog været hos P. Sv. og sagt, han vilde nok indgaae paa denne Sag. - I Avisen for i Dag læses: "at Orla Lehmann har ved en Deputation fra Falster modtaget en smigrende Skrivelse med en Gulddaase paa hvis Laag findes en Krands af Diamanter, der omslutter de Ord: "Til Orla Lehman fra Borger og Bønder paa Falster". Ove Thomsens Avis.

- I de forskjellige Stænder eller Klasser, hvori et Lands Borgere kunne være deelte, gives der under lige Antal ikke saa mange Vrevlere i nogen Stand, som i Præstestand. Om dette er en Følge af dens Beskæftigelse, eller af dens Dannelses, eller af for stor Tillid til sig selv, eller af Ringagt for andres Forstand og Indsigt, eller endnu af noget Andet, det veed jeg ikke, det kunne ogsaa komme af alt Dette tilsammen; men af alt dette Vrevl, løs og ubunden Snak i alle Retninger, overgaae Ingen Pastor C.L.Børresen, hvilket han idelig lægger for Dagen saavel i Repertoriets som i Bondevennen. Han er en sand Dialectikker, der ikke lader sig sætte, eller giver sig tabt i nogen Ordkamp; men forfægter sig med hvad som helst naar faaer i Munnen, og opfordrer Publicum til at dømme i Sagen om denne end er naar aldrig saameget imod. Han har lidt Agtelse for den paakalende Dommer; naar indseer hvor skjæv og urigtig hans Sag er, og dog alligevel tør fordre den paakjendt af ham. Eller troer naar, Sagen er ret og lige, grunnet og retfærdigt, da maa man beklage hans svage Dømmekraft, som ikke kan overbevise ham om, at han - vrevler. Aldrig have Lærerne meent eller paastaet, at Landets Love skulde nægtes Lydighed, eller at Præsten ikke skulde agtes som Skolens Foresatte, saalænge Loven har indsat ham nertil, og ingen Forandring er skeet heri; men de yttre kun, at han ingen Erfaring har i Skolevæsenet, i Underviisningen og i sine Functioner, som Skoleinspecteur. At en ung Mand kan komme til en gl.
- (213)

Lærer, lærerer hørighed og Lydighed af nam, ligesom Herremanden, af sine Fæstere, og forlanger sine Anskuelser tagne til Regel og Efterlevelse i Skolen, alligevel de ere umodne, kunne ikke bestaae i Erfaringens Ildprøve, men ere kun Lunets og Indbildningens Fostre m.M. Bemeldte Ord: "Hørighed og Lydighed" bliver ikke glemt i de udstædte Skolelærerkalasbreve, der lyder mere som et Document om Livegenskab, das deutsche Knechtschaft, end et Kalasbrev for en Religionslærer i en cristelig Skole.

(214) 23/12 41. Iaftes var jeg nede hos P. Sv. som har kjøbt Lars Bechs Billesbøllejord, 10 Tdr. Land a 10000 = Alen, for 1200 Rld. Det dyreste Jordkjøb i senere Tid, som jeg kjender. Han faaer nu 1500 Rld. at forrente, med Dortheas 400 Rld, thi eet 100 har han selv. Men han veed nok hvad Jord duer til, og hvad Værd den har. Synderligt var det, hvad han fortællede, at H.J. og Jørg. Madsen gik omkring, for at formaae Folk til, at de skulde hellere vælge at være fri i 5 Aar for den omtalte pr. Tdr. Hkr, end give 20 Rld. aarlig til Læreren i Fjellerup Skole. -

Præsten sagde idag, at han havde faaet Resolution fra Stiftamtet, at P. Madsens Mislingheder med sin Kornhandel i Bogen, Intet releverede i hans Valgret og valgbarhed. Dette maa jeg have P. Madsen underrettet om. - Idag gav jeg børnene Forlov til Juul til den 3 Januar - min Fødselsdag.

I Oth. Avis, 202, læser man idag Gmd. Mads Jørgensen af Fjelsted "(Fjellerup) contra Skifteretten i Faaborg m.Fl. Da det Beløb til "hvis Tildeling til sig og Medarvinger, Citanten under denne Sag "procederer, nemlig 20 Sldl, naar det efter Forordningen af 16 Novemb¹ "1813 § 12 omskrives til Rigsbankpænge ikke vilde udgjøre den i Forordningen 25 Januar 1805 § 10 for Overretten Summa appelabils, fandt "Retten ex officio at burde afvise Sagen" - I samme Avis læser man, dog N° 203 "Paa den Gulddaase, som Borger og Bønder paa Falster have (215) "tilstillet O. Lehmann er paa Laaget omgives af 6 kostbare Diamanter "anbragt et Landskab i Emaille, der har Lighed med Ourupgaards Skov, "med Udsigt til Guldborgsund og til Veggersløse. I sit Svar yttrer "Hr. Lehmann: "En Daase af pure Guld med funklende Diamanter - det "er en Gave, som store Herrer give deres troe Tjenere. De har derved "villet sige mig, at Folket skal være min Herre, og at jeg skal være "troe i dets Tjeneste. Jeg har forstaaet Dem og skal erindre det. Og "jeg skal derved tillige mindes den gylne Lære, at Livets Humeur "er en Diamant af reneste Vand og lyseste Glands - et lifligt Smykke "for de gode Dage og mod al Slags Moogang det stærkeste Pantser". -

24/12 41 laae jeg hele Dagen, havde en stor Ømhed og Afmagt i alle Lemmer, samt Hoste og Opspytning. Om Aftenen reiste jeg mig dog fordi

det Juleaften, hvortil Moder og Marius havde anskaffet en - Flaske Viin, hvilken Overdaad vi aldrig før har brugt; men det hjalp lidt paa min Sygdom. Vi drak de borteværende Børns Skaal, og trøstede os ved, at Ingen af dem savnede Noget, den Aften, men havde det Alle ligesaa godt som vi. - 25/12 41 Juledag regner det, endnu har ingen Vinter været, seer ei heller ud dertil, om Eftermiddagen vare vi paa Hmbgd, hvor Millius, som var hjemme, ogsaa kom med. Vi kjørte med Olsens derved. Han sagde: J.C. havde 2 Gange været paa Vedelsborg i Anledning af Føds Kald; logerede dernede den ene Gang.

(216) 26/12 41 skulde jeg have været med til Holms i Harr. hvis Kone idag holder sin Kirkegang, hvor Præsten og mange Skolelærere ere tilstede; men jeg sidder her og coculurer, har meldt mig syg, og er hverken det ene eller det Andet. Moder og Marius ere der ovre. I 27-28/12 har jeg siddet hjemme, den 27de var her Forsamling af Læseforeningens Medlemmer, hvor Hans Jørgen den ene af Bestyrerne, forsøgte at melde sig ud, men det blev intet af saasom Lovene sige: at sligt kun kan skee i St. Hansdags Mødet. I O.Th. Avis var den 27 Decem^b 2 smukke Breve at læse, 1 fra Falstringerne til O. Lehmann, ledsaget af den omtalte Guldaase, og 1 fra denne til hine, hvori han siger skønne Ting, og udtaler Tanker og Følelser, som hverken en Aristokrat eller Hiarch nogensinde har havt eller kjendt.

29/12 41 kom Hans Jacob Northensen, for at kræve sine tilgodehavende Penge, 400 Rld, hos Præsten, som nu i 2 Terminer skulde have været betalt, men ikke ere blevne det. Jeg formaaede ham til at give Henstand med dem endnu til den 11^t Junii 1842.

Idag ere Vælgerne i den nye Skole for at vælge til Forstanderskabet heri Sognet. M. er med for at føre Protokolen. Synderligt er det, at de, næsten ikke eet eneste Sogn, kunne realisere Sagen uden Skolelærernes Assistance. Hvem Valgene ere faldne paa, faae vi at vide i Aften.

(217)

I Formiddag skrev jeg et Skjøde og en Obligation til P. Sv. og Lars Bech. Imorgen skulle de underskrives. Efter hvad P.Ø. fortæller ere følgende valgte til Forstanderskabet: H.J. Trymann¹ havde fleste Stemmer, kaaredes strax til Formand, S. Junge², Peder Svårer³, Anders Rønnemose⁴, Jørgen⁵ Madsen, Christoffer Kaasbølle⁶, Peder Andersen⁷, (Knud⁸ Jensen), Harr. Om Ordenen svarer til Stemmerne veed jeg ikke. Valget er ikke uheldigt i en hvis Retning, noget Selvstændigt, findes hos de Fleste, men noget Indskrænket findes derimod hos Flere, f. Ex. P.A. J. Madsen, S.J. Retsindet Redelighed ikke hos ret Mange. Alle ynder de intrigante Fremgangsmaader, Midlerne genere dem mindre, hvorved de komme til Maalet. Flere af dem ville i Førstningen føle sig lidt Svimmel. Men om eet Aarstid komme de paa Jevnjord igjen.

Under 27de December 1841 har H.H. Provst Seidelin tilskrevet Præsten saaledes:

(218) "I Anledning af Fjellerupernes sidste Ansøgning, hvori de foregive, at Biskoppen skal have udsagt, "at nan under sin Bestyrelse ikke har nogen saa god Skole som Fjellerup" udbeder jeg af Deres Velærverdighed behageligen med første meddeelt en verificeret Afskrift af Biskoppens Dom over Skolen ved sidste Visitats".

"S.P. Hr. Pastor Gaithen
til Fjellerup."

"hengivent
Seidelin"

31/12 41. - De valgte Sogneforstandere høre Alle til et eget Genus, have alle et fælleds Slægtemærke, ere noget paastaende - J.Mads. undtagen - have alle en udmærket Sands for det Materielle, Pecunaire, og Økonomiske; men ere aldeles blottede for det Intellektuelle, P.Sv undtagen - som dog forkaster Læsning, og meldte sig udaf Læseforeningen, fordi den var ham for ringe. Een eneste Retsindig, ærlig og aaben Caracnteer findes ikke mellem dem, alle ynde de Krogveie, sige og fare med Løgn for at vinde og at spare Penge. Disse Lyder veed Flere af dem ikke af, at de have, eineller kjende de i mindste Maade noget til det, som de ere valgte til, men ikke destomindre tiltroe de sig Dygtighed dertil. Formanden H.J. har neelt tæst Følelsen for Sandhed, han veed ikke engang af at han lyver, eller at nan beretter urigtigt, saa stærk og rodfæstet er Vanen Heven hos nan hertil. Især nar han Gave til at fremstille alt latterligt og eenfoldigt.

(219) I Avisen læses idag, at en Commite bestaaende af Bankd. Bang, Prof. Clausen og Gross. Tuetin samle Bidrag til en Summa, hvorfor en Landeiendom skulde anskaffes til Prof. Schou for at nan kunde komme til at bruge sine udmærkede Talenter i Stænderne, hvortil nan ikke dennegang af Kongen blev valgt.

Den 31 Decem^b er Aarets sidste Dag, som giver Anledning til Betragtninger, og veemodige Følelser. Under Møie og Uroe er Aaret lagt tilbage, hver Dag navde sin Plage, ængstelig og uvis skuede vi hen mod dets Ende. Men denne er opnaaet, Vandringer var som i de foregaaende Aar, hvora det ene ligner det andet, bringer samme, eller dog lignende Savn, Sorger og Glæder, som det Andet, og disse indvirke forædlende, belærende og dannende paa den menneskelige Aand. Den usynlige Finger, som aabenbarer sig her i Tiden, indblander i vore Dage herpaa Jorden, hvad vor Opdragelse fordrer, og hvad som er tjenlig for vor aandelige Helbredelse, saa Lægedommen passer til vor Tarv og Bedste. Mennesket drages til Livet og Jorden, til Sandsernes Herredømme, ved Glæde og Medgang, men bortstødes derfra igjen til den usynlige Vr., ind paa den trange Veie, hvor dets Dannelses skeer med større Alvor. Jeg troer, at finue bekræftet, at Msket har alt det Gode her i det Timelige.

Farellux i nads Beg